

The Project Gutenberg eBook of Merenneito: 5-näytöksinen näytelmä, by Henrik Ibsen

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Merenneito: 5-näytöksinen näytelmä

Author: Henrik Ibsen

Translator: Yrjö Koskelainen

Release date: February 23, 2015 [EBook #48346]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MERENNEITO: 5-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

MERENNEITO

5-näytöksinen näytelmä

Kirj.

HENRIK IBSEN

Suomentanut ["Fruen fra havet"] Yrjö Koskelainen

WSOY, Porvoo, 1910.

HENKILÖT:

Tohtori WANGEL, piirilääkäri.

Rouva ELLIDA WANGEL, hänen toinen vaimonsa.

BOLETTE | hänen tyttäriään ensimmäisestä

HILDE, puolikasvuinen | avioliitosta.

Yliopettaja ARNHOLM.

LYNGSTRAND.
BALLESTED.
TUNTEMATON.
KAUPUNGIN NUORTA VÄKEÄ.
TURISTEJA.
KESÄVIERAITA.

Taphtuu kesäaikaan pienessä merikaupungissa pohjois-Norjassa.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Tohtori Wangelin suurella umpinaisella verannalla varustettu asuinrakennus vasemmalla. Sen edustalla ja ympärillä puutarha. Verannan edessä lipputanko. Oikealla puutarhassa lehtimaja, siinä pöytä ja tuoleja. Ristikkoaita porttineen perällä. Aidan takana kulkee tie pitkin rantaa. Molemmin puolin kasvaa puita. Puiden välitse pilkottaa etäältä vuono sekä korkeita tunturiharjanteita. Lämmin ja säteilevä kesäaamu.

BALLESTED, keski-ikäinen mies, vanha samettitakki yllä ja leveälierinen taiteilijahattu päässä, seisoo lipputangon juurella, laittaen lippunuoraa kuntoon. Lippu on maassa. Vähän matkaa hänestä maalausteline; telineellä pingoitettu kangas. Vieressä telttatuolilla pensselejä, maalilauta ja maalilaatikko. BOLETTE WANGEL tulee avoimesta ovesta verannalle. Kädessä suuri kukkavaasi, jonka hän laskee pöydälle.

BOLETTE. No, Ballested, — joko nuora kulkee?

BALLESTED. Mainiosti, neiti. Luistaa kuin öljytty. Saanko olla utelias — vieraitako tänään odotetaan?

BOLETTE. Niin. Yliopettaja Arnholmin pitäisi tulla tänään aamupäivällä. Kuuluu saapuneen viime yönä kaupunkiin.

BALLESTED. Arnholm? Odottakaapas... Eikö sekin ollut muuan Arnholm, joka tässä takavuosina oli teillä kotiopettajana?

BOLETTE. Oli, juuri sama mies.

BALLESTED. Kas vaan! Vai tulee hän jälleen näille maille?

BOLETTE. Tulee, ja siksi vedämme nyt lipun liehumaan.

BALLESTED. No, sehän tietty.

(Bolette menee jälleen sisään. Vähän ajan perästä tulee Lyngstrand tietä myöten oikealta. Seisahtuu uteliaan näköisenä, huomattessaan maalausvehkeet. Hento, kivuloisen näköinen nuori mies. Köyhästi vaan siististi puettu.)

LYNGSTRAND (Aidan ulkopuolella.) Hyvää huomenta.

BALLESTED (Käännähtää.) Oh, hyvää huomenta (Vetää lipun ylös.) Kas niin, — nyt ilmapallo nousee (Kiinnittää nuoran ja menee askartelemaan maalauksen ääreen.) Hyvää huomenta... Vaan minulla ei varmaankaan ole kunnia —

LYNGSTRAND Te olette varmaankin maalari, te.

BALLESTED. Olen, tietysti. Olenhan minä maalarikin.

LYNGSTRAND. Niin, niin, sen kyllä näen. Enkö saisi tulla vähän lähemmäksi?

BALLESTED Haluatteko nähdä tämän?

LYNGSTRAND. Niin kovin mielelläni.

BALLESTED. Oh, ei tästä vielä ole katsottavaksi. Mutta olkaa hyvä. Tulkaa vaan.

LYNGSTRAND. Kiitoksia (Tulee puutarhan portista.)

BALLESTED (Maalaa.) Tuo saarten välinen vuono tässä olisi maalattava.

LYNGSTRAND. Niin näkyy.

BALLESTED. Puuttuu vielä henkilökuva. Täällä kaupungissa ei saa minkäänlaista mallia käsiinsä.

LYNGSTRAND. Tuleeko siihen joku henkilö?

BALLESTED. Tulee. Tuohon hietikolle tulee puolikuollut merenneito.

LYNGSTRAND. Miksi puolikuollut?

BALLESTED. Hän on nähkääs eksynyt merestään eikä osaa sinne takaisin. Ja niin hän menehtyy tuohon haaleavetiselle matalikolle.

LYNGSTRAND. Niinkö? Omituinen aihe.

BALLESTED. Tämän talon rouva sen aiheen minulle keksi.

LYNGSTRAND. Ja minkä panette taulun nimeksi, kun se valmistuu?

BALLESTED. Olen ajatellut nimeksi "Merenneidon kuolema".

LYNGSTRAND. Se sopii hyvin. Siitä tulee varmaan jotain erinomaista.

BALLESTED (Katsoo häneen.) Taidatte olla asiantuntija?

LYNGSTRAND. Maalariko, tarkoitatte?

BALLESTED. Niin.

LYNGSTRAND. En, en ole. Mutta minä aion kuvanveistäjäksi. Nimeni on Hans Lyngstrand.

BALLESTED. Vai kuvanveistäjäksi? Niin, niin kuvanveisto on sekin soma ja näppärä taide. Luulenpa muuten nähneeni teidät pari kertaa kadulla. Oletteko jo kavunkin ollut täällä?

LYNGSTRAND. Vain parisen viikkoa. Mutta jäisin halusta koko kesäksi.

BALLESTED. Nauttimaan kylpyelämän virkistystä. Niinkö?

LYNGSTRAND. Niin. Minä koetan täällä jälleen päästä voimiini.

BALLESTED. Oletteko kivuloinen?

LYNGSTRAND. Olen vähän heikonlanta. Mutta ei se ole sen vaarallisempaa. Minua vaivaa jonkunlainen hengenahdistus.

BALLESTED. Noo, — eihän se ole kipu eikä mikään! Muuten, voisittehan kääntyä jonkin taitavan lääkärin puoleen.

LYNGSTRAND. Olen aikonut puhua siitä tohtori Wangelille, kun vaan saan sopivan tilaisuuden.

BALLESTED. Niin, tehkää se (Katsoo vasemmalle.) Tuolta tulee taas höyrylaiva. Ja ihmisiä täpösen täynnä. Matkailijatulva on täällä kasvanut huimaavaa vauhtia viime vuosina.

LYNGSTRAND. Niin, täällä näyttää olevan kovin vilkas liike.

BALLESTED. Kesävieraita täällä kuhisee kaikki paikat. Pelkään todella, että kelpo kaupunkimme menettää rauhallisen leimansa tämän vieraan väen kautta.

LYNGSTRAND. Oletteko syntyisin tästä kaupungista?

BALLESTED. Enkä ole. Mutta minä olen akla-aklimatiseerautunut tähän. Olen kiintynyt tänne ajan ja totumuksen siteillä.

LYNGSTRAND. Olette siis jo kauan täällä asunut?

BALLESTED. Noin seitsemän-, kahdeksantoista vuotta. Jouduin tänne Skiven teatteriseurueen mukana. Mutta sitten sattui rahallisia vastoinkäymisiä. Ja seurue hajosi. Jokainen meni omalle taholleen, mikä minnekin.

LYNGSTRAND. Mutta te jätitte tänne?

BALLESTED. Minä jäin tänne. Ja hyvä että niin kävi. Siihen aikaan, nähkääs, harrastin koristemaalarin ammattia.

BOLETTE (tuo huoneesta keinutuolin verannalle. Puhuu huoneeseen päin.)
Hilde, katsohan missä isän kirjailtu jakkara on.

LYNGSTRAND (Menee verannan luo, tervehtää.) Hyvää huomenta, neiti Wangel!

BOLETTE (Kaiteen ääressä.) Kas vaan, tekö siellä, herra Lyngstrand?
Hyvää huomenta! Anteeksi, minä menen hetkiseksi — minun pitää vain —
(Menee huoneeseen.)

BALLESTED. Te tunnette tohtorin perheen?

LYNGSTRAND. Hiukan. Olen tavannut neidit silloin tällöin vieraissa. Ja sitten puhelin vähän rouvankin kanssa taannoin, kun kuuntelimme soittoa "Näkövuorella". Hän kehoitti minua käymään talossa.

BALLESTED. Tiedättekö, sitä tuttavuutta teidän pitäisi viljellä.

LYNGSTRAND. Minä olenkin aikonut käydä heitä tervehtimässä. Tehdä pienen visiitin. Kunhan keksisin sopivan tekosyyn.

BALLESTED. Tekosyyn — mitä vielä — se on tarpeetonta (Katsoo vasemmalle.) No, helkkari! (Kerää kapineensa.) Laivahan on jo laiturissa. Minun pitää joutua ravintolaan, ehkä joku tulijoista tarvitsee minua. Minä, nähkääs, olen myös parturi.

LYNGSTRAND. Tehän olette kovin monipuolinen mies.

BALLESTED. Niin, pikkukaupungissa täytyy ak-aklimatiseerautua monelle alalle. Jos siis satutte tarvitsemaan jotain parturinalaan kuuluvaa, hiusöljyä tahi muuta sellaista, niin kysykää vaan tanssinopettaja Ballestedia.

LYNGSTRAND. Tanssinopettaja?

BALLESTED. Tahi soittokunnan johtajaa, jos niin tahdotte. Tänä iltana meillä on soittajaiset "Näkövuorella". Hyvästi, hyvästi! (Menee kapineineen puutarhan portista ja tietä pitkin vasemmalle. Hilde tulee verannalle, jakkara kädessä. Bolette tuo lisää kukkia. Lyngstrand tervehtää Hildeä puutarhasta.)

HILDE (Kaiteen luona, vastaamatta tervehdykseen.) Bolette kertoi, että te tänään olette uskaltanut tulla jo aidan sisäpuolelle.

LYNGSTRAND. Niin, minä rohkenin astua vähän sisäpuolelle.

HILDE. Oletteko ollut aamukävelyllä?

LYNGSTRAND. En — tänään en tullut kävelleeksi.

HILDE. Oletteko ollut uimassa sitte?

LYNGSTRAND. Olen. Aamulla käväsin meressä. Näin teidän äitinne myös tuolla alhaalla. Hän meni uimahuoneeseensa.

HILDE. Kuka meni?

LYNGSTRAND. Äitinne.

HILDE. Vai niin, hänkö (Asettaa jakkaran keinutuolin eteen.)

BOLETTE (Vaihtaakseen puheenaihetta.) Ettekö nähnyt isän venettä vuonolla?

LYNGSTRAND. Kyllä siellä purjehti joku tännepäin.

BOLETTE. Se oli varmaankin isä. Hän on ollut sairaskäynnillä saaristossa. (Järjestää yhtä ja toista pöydällä.)

LYNGSTRAND (Nousee verannan alimmalle portaalle.) Kas vaan miten kaunista! Täälläpäs on kukkia!

BOLETTE. Niin, eikö näytäkin kauniilta?

LYNGSTRAND. Kerrassaan sievältä. Näyttää siltä kuin olisi juhla talossa.

HILDE. Juhla tänään onkin.

LYNGSTRAND. Enkö arvannut! Varmaan isänne syntymäpäivä.

BOLETTE (Varoittaen Hildelle.) Hm. — hm!

HILDE (Siitä huolimatta.) Ei isän, vaan äidin.

LYNGSTRAND. Vai niin! Vai äitinne.

BOLETTE (Hiljaa, vihoissaan.) Mutta Hilde! —

HILDE (Samoin.) Anna minun olla? (Lyngstrandille.) Nyt kai menette aamiaiselle.

LYNGSTRAND (Menee, alas rappusilta.) Niin, täytynee tässä hakea jotain suuhunpantavaa.

HILDE. Te elätte nyt varmaan oikein herroiksi siellä hotellissa?

LYNGSTRAND. Minä en enää asu hotellissa. Se kävi liian kalliiksi.

HILDE. Missä sitten?

LYNGSTRAND. Minä asun nyt matami Jensenin luona.

HILDE. Minkä matami Jensenin?

LYNGSTRAND. Sen kättilön.

HILDE. Anteeksi, herra Lyngstrand, mutta minä en todellakaan jouda enää —

LYNGSTRAND. Oh, minun ei olisi pitänyt sanoa sitä.

HILDE. Mitä sanoa?

LYNGSTRAND. Sitä, mitä äsken sanoin.

HILDE (Katslee häntä epäsuosiollisesti.) Nyt en ymmärrä teitä.

LYNGSTRAND. Ette, ette! Vaan, hyvät neidit, minun täytyy nyt sanoa teille jäähyväiset.

BOLETTE (Tulee rappusille.) Hyvästi, hyvästi, herra Lyngstrand. Teidän täytyy suoda meille anteeksi tällä kertaa. — Vaan joskus toiste, — kun teillä on oikein hyvää aikaa — ja kun muuten haluttaa, — niin silloin teidän pitää tulla tervehtimään isää — ja meitä myös.

LYNGSTRAND. Paljon kiitoksia. Sen teen mielelläni (Tervehtää ja poistuu puutarhan portista. Mennessään tietä myöten vasemmalle, tervehtää hän vielä kerran verannallaolijoita.)

HILDE (Puoliääneen.) Näkemiin, monsieur! Sanokaa terveisiä matami Jensenille.

BOLETTE (Hiljaa, pudistaa häntä käsivarresta.) Hilde —! Sinä pahanilkinen nulikka! Oletko järjiltäsi! Hänhän voi kuulla sen.

HILDE. Mitä siitä! Luuletko että minä siitä välitän.

BOLETTE (Katsoo oikealle.) Nyt isä tulee (Tohtori Wangel matkapuvussa, pieni matkalaukku kädessä, tulee tietä myöten oikealta.)

WANGEL. Tässä minä nyt olen jälleen, lapsukaiset! (Tulee portista sisään.)

BOLETTE (Menee häntä vastaan puutarhaan.) Olipa hauska, että tulit.

HILDE (Menee myös häntä vastaan.) Isä, oletko nyt vapaa koko loppupäivän?

WANGEL. En, minun täytyy vielä hetkiseksi mennä konttoriin. Sanokaapas, onko Arnholm jo tullut?

BOLETTE. On, viime yönä. Me olemme lähettäneet sanan hotelliin.

WANGEL. Ette siis vielä ole nähneet häntä?

BOLETTE. Emme. Mutta hän tulee kai tänne aamupäivällä.

WANGEL. Tulee varmaan.

HILDE (Vetää häntä mukanaan.) Isä, katsohan nyt vähän ympärillesi.

WANGEL (Katsoo verantaa.) Niin, minä näen kyllä lapseni. — Täällähän on oikein juhlallista.

BOLETTE. Niin, emmekö olekin saaneet kaunista aikaan?

WANGEL. No se täytyy myöntää. — Onko — olemmeko vain kolmen kotosalla?

HILDE. Olemme. Hän on mennyt —

BOLETTE (Äkkiä keskeyttäen.) Äiti on uimassa. —

WANGEL (Katsoo ystävällisesti Boletteen ja taputtaa häntä päähän. Sanoo sitten verkalleen:) Kuulkaa nyt, tyttöseni, — aiotteko pitää tämmöistä juhlaa koko päivän? — Ja lipun liehumassa myös koko päivän?

HILDE. Sehän on tietty, isäkulta.

WANGEL. Hm, — kyllä, kyllä niin. Mutta näettekös —

BOLETTE (Iskee silmää ja nyökäyttää hänelle.) Ymmärräthän, että tämä kaikki on opettaja Arnholmin tähden. Kun niin hyvä ystävä tulee pitkästä aikaa meitä tervehtimään, niin — —

HILDE (Hymyilee ja ravistelee häntä.) Niin, ajatteles, isä. Olihan hän Boletten opettaja aikoinaan.

WANGEL (Puolittain hymyillen.) Niin, te molemmat olette aika veitikoita, te. — No, hyvä Jumala, — onhan niin luonnollista, että kunnioitamme vainajan muistoa. Mutta kuitenkin. Kas tuossa, Hilde, (antaa matkalaukun hänelle) lennätäppäs se konttoriin. — Ei, lapseni, — minä en pidä tästä. Tästä tavasta tarkoitan. Että me joka vuosi näin —. Vaan — mitäpä se puhuen paranee! Emmehän voi toisin tehdä.

HILDE (Aikoo viedä matkalaukun puutarhan lävitse vasemmalle, seisautuu, kääntyy ja osoittaa kädellään.) Katsokaa, tuolta tulee eräs herrasmies. Se on varmaankin yliopettaja.

BOLETTE (Katsoo sinnepäin.) Tuoko? (Nauraa.) No, oletpa sinä soma. — Tuo vanha herrasmieskö olisi Arnholm!

WANGEL. Odottakaas vähä, lapset. No, totta toisen kerran, eikö se sittekin ole hän? — Ihan varmaan, hän se on kuin onkin.

BOLETTE (Tuijottaa hämmästyneenä sinnepäin.) Niin, Herra nähköön, johan minäkin sen huomaan! (Yliopettaja Arnholm hienossa kävelypuvussa, kultasankasine silmälasineen ja hoikka keppi kädessään, tulee vasemmalta. Näyttää hieman rasittuneelta, katsoo puutarhaan, tervehtii ystävällisesti ja tulee portista sisään.)

WANGEL. Tervetulon, rakas yliopettaja! Sydämellisesti tervetullut vanhoille valkamille jälleen!

ARNHOLM. Kiitoksia, tohtori Wangel! Tuhansia kiitoksia.

(Kättelevät toisiaan ja menevät yhdessä puutarhan lävitse.)

ARNHOLM. Ia tuossa ovat lapset! (Ojentaa heille kätensä ja katsoo heitä.) Tuskinpa olisin heitä enää tuntenutkaan.

WANGEL. Sen kyllä uskon.

ARNHOLM. No — ehkä sentään Boletten — Niin, Boletten, olisin kumminkin tuntenut.

WANGEL. Tuskinpa vaan. Ja siitähän onkin jo kahdeksan, yhdeksän vuotta, kun hänet viimeksi näitte. Niin, niin, täällä on paljon muuttunut siitä ajasta.

ARNHOLM (Katsoo ympärilleen.) Noh, eipä pahoin. Lukuunottamatta tietysti että puut ovat kasvaneet koko joukon — ja tuohon on istutettu lehtimaja —

WANGEL. No, en tarkoita noita ulkonaisia —

ARNHOLM. (Hymyillen.) Ja sitten on tietysti perheessä nyt kaksi naimaikäistä tytärtä.

WANGEL. Naimaikäinen on vasta toinen.

HILDE (Puoliääneen.) Kuuleppas vaan isää!

WANGEL. Mutta nyt sijoitumme tuonne verannalle. Siellä on vilpoisempi. Tehkää hyvin.

ARNHOLM. Kiitoksia, hyvä tohtori (Nousevat verannalle. Wangel pyytää Arnholmia keinutuoliin.)

WANGEL. Kas niin. Istukaa nyt rauhassa ja huohtakaa siinä. Sillä te näytätte todella hiukan rasittuneelta matkan jälkeen.

ARNHOLM. Oh, se ei mitään merkitse. Täällä ja tässä seurassa —

BOLETTE (Wangelille.) Viemmekö saliin vettä ja marjamehua? Täällä käy varmaan pian liian lämpimäksi.

WANGEL. Niin, tehkää se, tyttöseni. Toimittakaa meille vettä ja marjamehua. Ja ehkä vähän konjakkiaakin.

BOLETTE. Konjakkia myös?

WANGEL. Hiukan vaan. Jos jotakuta haluttaisi.

BOLETTE. Kyllä toimitan! Hilde, viehän nyt tuo matkalaukku konttoriin (Bolette menee saliin ja sulkee oven mennessään. Hilde ottaa matkalaukun ja menee puutarhan lävitse rakennuksen taakse vasemmalle.)

ARNHOLM. (On katseellaan seurannut Bolettea.) Siinä on todellakin kelpo —. Niin, teillä on nyt kaksi reipasta tyttöä talossanne.

WANGEL (Istuutuu.) Niin, eikö olekin?

ARNHOLM. Varsinkin Bolettea täytyy minun oikein ihmetellä — ja Hildeä myös. Mutta entäs te itse, rakas tohtori, aiotteko te jäädä tänne koko eliniäksenne?

WANGEL. Siihenhän tuo jäänee. Ja täällähän minä olen syntynyt ja kasvanut. Täällä elänyt onnellisena vaimoni kanssa, hänen kanssaan, joka niin pian meidät jätti. Hänen, jonka tekin tunsitte, kun olitte täällä viimeksi.

ARNHOLM. Niin — niin.

WANGEL. Ja nyt elän jälleen onnellisena toisen vaimoni rinnalla. Niin, minun täytyy sanoa, että lopultakin olen ollut onnen suosikki.

ARNHOLM. Mutta toinen avioliittonne on lapseton?

WANGEL. Meille syntyi pikku poika kaksi — puolenkolmatta vuotta sitten, mutta hänestä ei ollut pitkää iloa. Lapsi kuoli neljän, viiden kuukauden vanhana.

ARNHOLM. Eikö vaimonne ole kotona tänään?

WANGEL. Kyllä kai hän kohta tulee. Hän on uimatiellään. Niin, hän käy uimassa joka päivä tähän aikaan. Oli ilma millainen tahansa.

ARNHOLM. Onko hän sairas?

WANGEL. No, ei juuri sairaskaan. Vaikka onkin ollut kovin hermostunut näinä viime vuosina. Tarkoitan, aina silloin tällöin. Enkä ole päässyt selville, mikä häntä oikeastaan vaivaa. Mutta meressä-olo, se on hänelle suorastaan elämänehto. Hän ei viihdy maalla.

ARNHOLM. Sen muistan vielä niiltä ajoilta.

WANGEL (Tuskin huomattavasti hymyillen.) Niin tehän tunsitte Ellidan jo silloin, kun olitte opettajana Skjoldvikissä.

ARNHOLM. Tunsin. Hän kävi usein pappilassa. Ja sitäpäitse tapasin hänet aina kun kävin majakassa hänen isänsä luona.

WANGEL. Se aika tuolla meren ääressä on painanut häneen leimansa. Tämän puolen ihmiset eivät suorastaan käsitä häntä. Ne sanovatkin häntä "merenneidoksi".

ARNHOLM. Todellakin?

WANGEL. Niin. Ja juuri sentähden. — Puhukaa nyt hänen kanssaan noista vanhoista ajoista, rakas Arnholm. Se vaikuttaisi häneen niin erinomaisen hyvää.

ARNHOLM (Katsoo epäillen häneen.) Onko teillä todella syytä siihen luuloon?

WANGEL. On niinkin.

ELLIDAN ÄÄNI (Kuuluu oikealta puutarhasta.) Oletko siellä, Wangel?

WANGEL (Nousten.) Olen, kultaseni.

(Rouva Ellida Wangel tulee lehtimajan luona olevain puiden välitse, suuri leveä huivi hartioilla ja märät hiukset hajallaan olkapäillä. Yliopettaja Arnholm nousee.)

WANGEL (Hymyilee ja ojentaa kätensä häntä kohti.) Kas tässähan tulee meidän merenneitomme!

ELLIDA (Kiirehtii rappusia ylös ja tarttuu hänen käsiinsä.) Jumalan kiitos, että näen sinut jälleen! Koska sinä tulit?

WANGEL. Vast'ikään. Hetkinen sitten. (Osoittaa Arnholmia.) Mutta etkö tervehdi vanhaa tuttavaamme?

ELLIDA (Ojentaa Arnholmille kätensä.) No siinähan te vihdoinkin olette! Tervetuloa! Ja anteeksi, etten ollut kotosalla. —

ARNHOLM. Oh, ei mitään. Älkää välittäkö minusta. —

WANGEL. Oliko vesi raikasta tänään?

ELLIDA. Raikasta? Täällä ei vesi koskaan ole raikasta! Aina haaleata ja väljähtynyttä. Ah! Täällä vuonoissa on meri sairas.

ARNHOLM. Sairas?

ELLIDA. Niin, sairas. Ja luulen että se tekee ihmisetkin sairaaksi.

WANGEL (Hymyillen.) Ylistätpä sinä kylpypaikkaamme.

ARNHOLM. Luulen pikemmin, rouva Wangel, että te olette erikoisesti kiintynyt mereen ja kaikkeen merelliseen.

ELLIDA. Niin, sitä se ehkä onkin. Melkein luulen itsekin samaa. Mutta näettekö, kuinka somasti tytöt ovat koristaneet täällä teidän tähtenne.

WANGEL (Hämillään.) Hm. — (Katsoo kelloaan.) Nyt minun täytyy —

ARNHOLM. Minun tähteni? Olisiko se —?

ELLIDA. Teidän tietysti. Emme me tavallisesti näin juhli. Uh miten tukahduttavan kuuma on täällä katon alla! (Menee puutarhaan.) Tulkaa tänne! Täällä tuntuu edes heikko tuulenhenki. (Istuu lehtimajaan.)

ARNHOLM (Menee jälessä.) Minusta puhaltelee jotenkin raittiisti.

ELLIDA. Niin teistä, joka olette tottunut pääkaupungin helteiseen ilmaan. Siellähan kuuluu olevan kerrassaan kauheata kesäisin.

WANGEL (On myös tullut puutarhaan.) Hm, rakas Ellida, nyt saat pitää vähän aikaa yksin seuraa vanhalle ystävällemme.

ELLIDA. Onko sinulla toimia?

WANGEL. Minä pistäyn konttorissa. Ja sitten minun täytyy myös vähän pukeutua. Vaan siinä en kauvaa viivy.

ARNHOLM (Istuutuu lehtimajaan.) Älkää minun tähteni hätäilkö, rakas tohtori. Vaimonne ja minä saamme kyllä ajan kulumaan.

WANGEL (Nyökäyttää päätään.) Niin, niin, siitä olen varma. Siis näkemiin! (Menee puutarhan poikki vasemmalle.)

ELLIDA (Lyhyen äänettömyyden jälkeen.) Eikö teistäkin täällä ole hyvä istua?

ARNHOLM. On, erinomaisen hyvä.

ELLIDA. Tätä lehtimajaa sanotaan minun majakseni. Sillä minä tämän teetin. Tahi oikeammin Wangel — minun tähteni.

ARNHOLM. Ja täällä te tavallisesti istutte?

ELLIDA. Niin, melkein kaikki päivät.

ARNHOLM. Kaiketi tyttöjen seurassa?

ELLIDA. Ei. He oleskelevat verannalla.

ARNHOLM. Entä Wangel?

ELLIDA. Oh, Wangel kulkee edestakaisin tätä väliä. Milloin hän on täällä minun kanssani, milloin taas lasten luona.

ARNHOLM. Tekö olette niin asettanut?

ELLIDA. Luulen että niin on paras meille kaikille. Voimmehan helposti puhutella toisiamme, — jos meillä joskus sattuu olemaan jotain sanottavaa.

ARNHOLM (Istuu hetken ajatuksissaan.) Kun viimeksi näin teidät — tuolla Skjoldvikissä, tarkoitan — hm, — siitä on jo kauvan —

ELLIDA. Ainakin kymmenen vuotta, siitä kun olitte siellä.

ARNHOLM. Niin, niille paikoin. Mutta kun muistelen teitä niiltä ajoilta, jolloin asuitte siellä majakassa pakanatyttöinä, niinkuin vanha pastorimme sanoi, koska isänne hänen mielestään oli antanut teille laivanimen tavallisen kristillisen ristimänimen sijaan —

ELLIDA. Niin, entä sitten?

ARNHOLM. Silloin en ikinä olisi uskonut, että kerran tapaisin teidät täällä rouva Wangelina.

ELLIDA. Ei, silloinhan ei Wangel ollut vielä, — silloin eli vielä tyttöjen ensimmäinen äiti. Heidän oikea äitinsä, tarkoitan. —

ARNHOLM. Niin, niin. Mutta vaikkei niin olisi ollutkaan. — Vaikka Wangel olisikin ollut vapaa kuin lintu, niin en ikänä olisi saanut päähäni, että teistä molemmista tulisi aviopari.

ELLIDA. En minä liioin. En kuuna päivänä — siihen aikaan.

ARNHOLM. Onhan Wangel hyvä. Niin rehellinen hän on. Niin sydämellisen hyväntahtoinen kaikkia kohtaan —

ELLIDA (Lämpimästi ja sydämellisesti.) Se on totta. Niin hän on!

ARNHOLM. — mutta minusta te olette kuitenkin niin kokonaan erilaiset. Te olette niin kaukana toisistanne kuin taivas maasta.

ELLIDA. Niin —, sekin on totta.

ARNHOLM. Mutta miten Herran nimessä siis saattoi käydä näin?

ELLIDA. Oh, rakas Arnholm, älkää kysykö sitä minulta. En kuitenkaan voisi sitä teille selittää, ja jos voisinkin, niin ette koskaan käsittäisi siitä rahtuakaan.

ARNHOLM. Hm. — (Vähän hiljemmin.) Oletteko uskonut miehellenne jotain minua koskevaa? Tarkoitan tietysti tuota turhaa yritystä — johon kerran annoin herkkäuskoisuuteni vietellä itseni.

ELLIDA. En. Kuinka sitä epäiletteäkään! En ole maininnut sanallakaan siitä, mitä tarkoitatte.

ARNHOLM. Sepä hyvä. Minusta vaan tuntui hiukan kiusalliselta ajatellessani, että —

ELLIDA. Olkaa huoletti. Miehelleni olen vaan kertonut, niinkuin totta onkin, että minä pidin teistä paljon ja että te silloin olitte paras ja uskollisin ystäväni.

ARNHOLM. Kiitoksia siitä. Vaan sanokaapas — miksi ette kertaakaan kirjoittanut minulle sen jälkeen,

kun lähdin sieltä?

ELLIDA. Minä arvelin, että teistä tuntuisi tuskalliselta saada kirjeitä henkilöltä, joka — joka ei voinut toteuttaa toiveitanne. Sehän olisi ollut vain kiusallisten muistojen herättämistä ja sitä en tahtonut.

ARNHOLM. Hm. — Niin, niin, siinä voitte olla oikeassa.

ELLIDA. Mutta miksi ette itse koskaan kirjoittanut?

ARNHOLM (Katsoo häneen ja hymyilee puoleksi nuhtelevasti.) Kuinka? Minäkö olisin alottanut? Tehnyt itseni epäluulonalaiseksi? Olisitte voinut vielä uskoa, että yritän jotain uutta keinoa. Ja sellaisen jyrkän vastauksen jälkeen?

ELLIDA. Niin, niin. Kyllähän minä senkin ymmärrän. — Ettekö enää sen jälkeen ole ajatellut jotain naista?

ARNHOLM. En koskaan. Minä olen pysynyt muistoilleni uskollisena.

ELLIDA (Puoleksi leikillä.) Oh, heittäkää vanhat, surulliset muistot. Minusta teidän pitäisi nyt vaan pyrkiä onnelliseen avioliittoon.

ARNHOLM. Sen pitäisi tapahtua sangen pian. Sillä muistakaa, rouva Wangel, — minä olen jo, häpeä sanoa, täyttänyt seitsemänneljäntä.

ELLIDA. No niin, sitä suurempi syy kiirehtiä. (Vaikenee hetkeksi. Sanoo senjätkeen vakavasti ja hillityllä äänellä.) Mutta kuulkaa, rakas Arnholm, — nyt ilmoitan teille erään asian, jota en silloin olisi saanut sanotuksi edes henkeni kaupalla.

ARNHOLM. Ja mikä se on?

ELLIDA. Silloin kun te teitte — tuon turhan yrityksen, kuten itse sanoitte — silloin en voinut vastata teille toisin kuin vastasin.

ARNHOLM. Sen tiedän. Teillä oli vain ystävän tunteet minua kohtaan. Tiedän sen kyllä.

ELLIDA. Vaan te ette tiedä, että sieluni ja kaikki ajatukseni olivat sillä kertaa kiintyneet toiseen.

ARNHOLM. Silloin?

ELLIDA. Niin, juuri silloin.

ARNHOLM. Vaan sehän on mahdotonta. Te erehdytte ajasta. Tuskin te silloin vielä tunsittekaan Wangelia.

ELLIDA. Minä en puhu Wangelistista.

ARNHOLM. Ette Wangelistista? Mutta siihen aikaan, — siellä syrjäisessä Skjoldvikissä. — En muista ainoatakaan ihmistä, johon siellä olisitte voinut kiintyä.

ELLIDA. Ette, ette. Sen kyllä uskon. Sillä se kaikki olikin niin hullun mieletöntä.

ARNHOLM. Ettekö voi kertoa siitä tarkemmin.

ELLIDA. Siinähan on kylliksi, kun tiedätte, etten silloin ollut vapaa. Ja nyt sen tiedätte.

ARNHOLM. Ja jos olisitte silloin ollut vapaa?

ELLIDA. Niin mitä?

ARNHOLM. Olisinko silloin saanut toisenlaisen vastauksen kirjeeseeni?

ELLIDA. Mistä sen tietäisin? Saihan Wangel toisenlaisen vastauksen.

ARNHOLM. Mitä siis hyödyttää kertoa siitä, ett'ette ollut vapaa?

ELLIDA (Nousee ikäänkuin tuskan ja levottomuuden ajamana.) Täytyyhän minun jollekin uskoa salaisuuteni. Ei, ei. Istukaa te vaan.

ARNHOLM. Miehenne siis ei tiedä siitä mitään?

ELLIDA. Minä tunnustin hänelle jo alussa, että sydämeni oli kerran ollut kiintynyt toiseen. Enempää hän ei tahtonut tietää. Ja sen jälkeen emme ole kajonneet koko asiaan. Eikähän se muuta ollut, kuin sulaa hulluutta. Ja menihän se sitten ohi. Niin minä tarkoitan, — tavallansa.

ARNHOLM (Nousee.) Ainoastaan tavallansa? Eikö kokonaan?

ELLIDA. Kyllä, kyllä! Voi, rakas Arnholm. Te ette sittenkään ymmärrä sitä. Ja sehän onkin niin käsittämätöntä. En tiedä miten voisin sen teille selittää. Te vaan luulisitte minua sairaaksi. Taikka kerrassaan hourupäiseksi.

ARNHOLM. Mutta hyvä rouva Wangel, — nyt teidän todellakin täytyy puhua suunne puhtaaksi.

ELLIDA. No niin. Minä koetan. Kuinka te, järkimies, selitätte sen seikan että — (Katsoo ulos, keskeyttää.) Puhutaan sitten myöhemmin, tuossa tulee joku vieras. (Lyngstrand tulee puutarhaan vasemmalta. Kukka napinlävessä ja silkkinauhoihin ja papereihin kiedottu kukkavihko kädessä. Seisahtuu, viivyttelee empivän näköisenä verannan luona.)

ELLIDA (Lehtimajasta.) Etsittekö meidän tyttöjä, herra Lyngstrand?

LYNGSTRAND (Käännähtää.) Oh, sielläkö te olettekin, rouva? (Tervehtii ja tulee lähemmäksi.) En. En neitejä. Vaan teitä itseänne, rouva Wangel. Lupasittehan että saisin tulla tervehtimään teitä —.

ELLIDA. Tietysti. Olette aina tervetullut!

LYNGSTRAND. Tuhansia kiitoksia. Ja kun sattui niin onnellisesti, että teillä tänään on juhlapäivä.

ELLIDA. Tekin sen tiedätte?

LYNGSTRAND. Tiedän. Ja sentähden rohkenen ojentaa teille tämän. — (Kumartaa ja ojentaa kukkavihkon.)

ELLIDA (Hymyilee.) Mutta, hyvä herra Lyngstrand, eikö olisi oikeinta, että antaisitte kauniit kukkanne herra Arnholmille itselleen? Sillä hänhän se kuitenkin on —

LYNGSTRAND (Katsoo epävarmasti toisesta toiseen.) Anteeksi — mutta minä en tunne tätä vierasta herraa. Tämä on vain. — Minä tulen syntymäpäivän johdosta.

ELLIDA. Syntymäpäivän? Olette erehtynyt, herra Lyngstrand. Emme vietä kenenkään syntymäpäivää tänään.

LYNGSTRAND (Hymyilee lempeästi.) Oh, minä kyllä tiedän. Vaikka en luullut sitä niin salaiseksi.

ELLIDA. Mitä te tiedätte?

LYNGSTRAND. Että nyt on rouvan syntymäpäivä.

ELLIDA. Minun?

ARNHOLM. (Katsoo kysyvästi häneen.) Tänäänkö? Ei suinkaan?

ELLIDA (Lyngstrandille.) Kuinka olette tullut siihen luuloon?

LYNGSTRAND. Hilde neitihän sen ilmaisi. Minä nähkää pistäysin täällä jo aikaisemmin. Ja silloin kysäsin neideiltä miksi he ovat koristaneet talon kukkasilla ja miksi lippu on liehumassa?

ELLIDA. No?

LYNGSTRAND. Ja silloin Hilde neiti vastasi: tänään on äidin syntymäpäivä.

ELLIDA. Äidin —! Vai siten.

ARNHOLM. Ahaa! (Hilde ja Arnholm katsovat merkitsevästi toisiinsa.) No, koska tämä nuori herra sen kerran tietää — rouva Wangel, niin —

ELLIDA (Lyngstrandille.) No niin, koska te sen kerran tiedätte niin, —

LYNGSTRAND (Tarjoo jälleen kukkavihkoa.) Saanen toivottaa teille onnea. —

ELLIDA (Ottaa kukat.) Tuhannet kiitokset. Tehkää hyvin ja istukaa hetkiseksi, herra Lyngstrand. (Ellida, Arnholm ja Lyngstrand istuutuvat lehtimajaan.)

ELLIDA. Tämä — tämä minun syntymäpäiväni — oli oikeastaan aiottu salaisuudeksi, herra

yliopettaja.

ARNHOLM. Niin, nähtävästi. Se ei ollut meitä syrjäisiä varten.

ELLIDA (Laskee kukkavihkon pöydälle.) Juuri niin. Ei meitä syrjäisiä varten.

LYNGSTRAND. Saatte olla huoleti. Minä en virka siitä kellekään kuolevaiselle.

ELLIDA. Sitä en suinkaan tarkoittanut. Mutta kuinka te nyt jaksatte?
Minusta näytätte entistä paremmalta.

LYNGSTRAND. Oh, minä uskon tästä pian paranevani. Ja kun sitten tulevana kesänä pääsen ehkä Italiaan. —

ELLIDA. Ja pääsettehän te, sanovat tytöt.

LYNGSTRAND. Niin, sillä minulla on Bergenissä eräs hyväntekijä ja suojelija. Ja hän on luvannut auttaa minua ensi vuonna.

ELLIDA. Miten olette hänen kanssaan joutunut tekemisiin?

LYNGSTRAND. Oh, siitä saan kiittää erästä onnellista sattumaa. Minä olin nähkääs kerran merimiehenä eräässä hänen laivassaan.

ELLIDA. Todellakin? Siihen aikaan teitä huvitti merilläkulkeminen.

LYNGSTRAND. Ei, ei vähääkään. Vaan kun äitini kuoli, niin ei isä sietänyt enään minua vetelehtimässä kotona. Ja niin läksin merille. Sitten jouduimme kotimatalla Englannin kanavassa haaksirikoon. Ja se oli onneksi minulle.

ARNHOLM. Kuinka niin?

LYNGSTRAND. Sillä siinä haaksirikossa sain tämän vammani. Tämän täällä rinnassa. Olin näet liian kauan jääkylmässä vedessä, ennenkuin pelastivat minut. Ja sittenhän minun täytyi heittää merimiehenammatti. Ja se oli todellakin suuri onni.

ARNHOLM. Niinkö arvelette?

LYNGSTRAND. Niin. Sillä eihän vamma ole sen vaarallisempi. Ja nythän minä saan ruveta kuvanveistäjäksi, joksi haluan kaikesta sydämestäni. Ajatelkaahan, — saada muovailta pehmeätä savea, joka taipuu niin hienosti sormien välissä!

ELLIDA. Ja mitä te sitten aiotte muovailta siitä? Vedenhaltijoita ja merenneitoja? Tai muinaisajan viikinkejä?

LYNGSTRAND. Ei, ei mitään niistä. Heti kun vaan siihen pystyn, koetan luoda suuren teoksen. Kokonaisen ryhmäkuvan.

ELLIDA. No niin. Ja mitä se tulee kuvaamaan?

LYNGSTRAND. Jotakin, jonka minä itse olen elänyt.

ARNHOLM. Niin, niin — pysytelkää vaan semmoisissa aiheissa.

ELLIDA. Mutta mitä se siis esittää?

LYNGSTRAND. Katsokaas, olen ajatellut, että siinä olisi ensinnäkin nuori merimiehen vaimo. Hän nukkuu ja nukkuu niin kumman rauhattomasti. Ja hän näkee unta. Luulenpa saavani hänet sellaiseksi, että heti huomaa hänen näkevän unta.

ARNHOLM. Eikö mitään muuta?

LYNGSTRAND. Tietysti siihen tulee vielä toinenkin henkilö: hänen miehensä, jolle vaimo on ollut uskoton tämän poissaollessa. Ja mies on hukkunut.

ARNHOLM. Mitä sanotte?

ELLIDA. Onko hän hukkunut?

LYNGSTRAND. On, hukkunut merimatalla. Vaan ihmeellisintä on, että hän yhtäkaikki saapuu kotiin. Se tapahtuu yöllä. Ja nyt hän seisoo siinä vuoteen vieressä ja tuijottaa vaimoonsa, likomärkänä, niinkuin hän oli merestä nostettaissa.

ELLIDA (Vaipuu tuolin selkää vasten.) Onpa se eriskummallista. (Sulkee silmänsä.) Oh, minä näen tuon kaiken ilmielävänä edessäni.

ARNHOLM. Mutta Herran nimessä! Te, herra — herra — sanoitte sen olevan omasta elämästänne.

LYNGSTRAND. Aivan niin, minä olenkin sen nähnyt ja kokenut. Tavallaan nähnyt.

ARNHOLM. Nähnyt että kuollut mies —?

LYNGSTRAND. No niin, minä en tietysti tarkoita että olisin sen oikein näkemällä nähnyt. En, ulkonaisesti, ymmärrättekö, mutta joka tapauksessa —

ELLIDA (Elävästi, jännityksellä.) Kertokaa minulle mitä siitä tiedätte. Tästä on minun saatava selko.

ARNHOLM (Hymyilee.) Niin, tässähän on jotakin teille, siinä kun on meren tunnelmaa.

ELLIDA. Miten se siis tapahtui, herra Lyngstrand?

LYNGSTRAND. Niin, kun me silloin olimme kotimatkalle lähdössä erästä kaupungista — Halifax oli muistaakseni sen nimi — täytyi meidän jättää muuan matruuseistamme sinne sairashuoneeseen. Hänen sijalleen pestattiin eräs amerikkalainen. Tämä uusi pursimies —

ELLIDA. Tuo amerikkalainen?

LYNGSTRAND. — Niin; hän sai kerran kapteenilta lainaksi suuren pinkan vanhoja sanomalehtiä, joita hän myötäänsä luki ja selaili, — oppiakseen norjaa, kuten hän sanoi.

ELLIDA. Entä sitten?

LYNGSTRAND. Sitten eräänä iltana oli kauhea myrsky. Koko miehistö oli kannella, paitsi tuo amerikkalainen ja minä. Hän oli nyrjäyttänyt jalkansa, eikä päässyt paikaltaan. Minä olin myös sairaana ja makuulla. No, siinä hän taas istui lukemassa jotain vanhaa lehteä —

ELLIDA. No! Entä sitten?

LYNGSTRAND. Mutta lukiessaan hän yht'äkkiä älähtää. Minä katson häneen: hän on kalmankalpea kasvoiltaan. Ja sitten hän rutistaa sanomalehden kokoon, ja rupeaa repimään sitä tuhansiksi kappaleiksi. Vaan sen hän teki hiljaa, aivan hiljaa.

ELLIDA. Eikö hän sanonut mitään? Eikö mitään?

LYNGSTRAND. Ei heti. Mutta hetken perästä hän sanoi ikäänkuin itsekseen: Mennyt toiselle. Toiselle miehelle minun poissaollessani.

ELLIDA (Sulkee silmänsä ja sanoo hiljaa:) Sanoiko hän niin?

LYNGSTRAND. Sanoi. Ja ajatelkaahan, — sen hän sanoi ihan selvällä norjankielellä. Sen miehen oli helppo oppia vieraita kieliä, sen minä sanon.

ELLIDA. Entä sitten? Mitä muuta tapahtui?

LYNGSTRAND. Niin, sitten tulee kaikista kummallisista, jota en voi ikänäni unohtaa. Sillä hän lisäsi, ja senkin yhtä hiljaa: Mutta minun hän on ja minun hän on oleva. Ja minua hänen täytyy seurata, vaikka minun merenpohjasta olisi noustava häntä noutamaan.

ELLIDA (Kaataa itselleen vettä lasiin. Hänen kätensä vapisee.) Huh, miten helteistä täällä on tänään.

LYNGSTRAND. Ja sen hän sanoi sellaisella tahdonvoimalla, että minusta tuntui kuin voisi hän tehdäkin sen.

ELLIDA. Ettekö tiedä, mihin tuo mies on joutunut?

LYNGSTRAND. Hän ei varmaankaan ole enään hengissä, hyvä rouva.

ELLIDA (Kiivaasti.) Mistä sen päätätte?

LYNGSTRAND. Mehän jouduimme sittemmin haaksirikkoon. Minä pääsin isoon veneeseen kapteenin ja viiden muun miehen kanssa. Perämies meni pikkuveeneeseen. Siinä oli myös amerikkalainen ja eräs kolmas.

ELLIDA. Ja heistä ei ole kuulunut mitään sen koommin?

LYNGSTRAND. Ei, rouva, ei niin mitään. Hyväntekijäni kirjoitti siitä aivan äskettäin. Mutta juuri sentähden olen saanut niin vastustamattoman halun luoda tästä aiheesta taideteoksen. Tuo uskonon merimiehen vaimo on niin elävänä edessäni. Ja sitten kostaja, joka on hukunut ja merestä kuitenkin nousee vaimonsa vuoteen viereen. Minä näen selvästi heidät molemmat.

ELLIDA. Minä myöskin (Nousee.) Tulkaa, — menkäämme sisään. Taikka tuonne rantaan Wangelin luo! Minusta täällä on niin tukahduttavan kuuma (Menee pois lehtimajasta.)

LYNGSTRAND (On niinikään noussut.) Minä puolestani kiitän ja sanon jäähyväiset. Minähän tulin vain nimipäiväonnittelulle.

ELLIDA. No, kuten tahdotte (Ojentaa hänelle kätensä.) Hyvästi ja kiitoksia kukista. (Lyngstrand tervehtii ja poistuu puutarhan portista vasemmalle.)

ARNHOLM. (Nousee ja menee Ellidan luo.) Näen että se koski teihin syvästi, rakas rouva Wangel.

ELLIDA. Niin, voi sanoa niin, vaikka —

ARNHOLM. Mutta eihän se oikeastaan ollut muuta, kuin mitä oli odotettavissa —

ELLIDA (Säpsähtää ja tuijottaa häneen.) Odotettavissa?

ARNHOLM. Niin — ainakin minusta näyttää.

ELLIDA. Odotettavissa — että joku tulee ihmisten ilmoille merenpohjasta —! Ja tuommoisesta syystä!

ARNHOLM. Mitä ihmettä! Tuon kaistapäisen herrasmiehen merimiesjuttuko teitä noin —?

ELLIDA. Rakas Arnholm, hän ei ehkä sittenkään ole niin kaistapäinen.

ARNHOLM. Tuo juttu kuolleesta merimiehestäkö teidät noin säikäytti! Minä kun luulin —

ELLIDA. Mitä te luulitte?

ARNHOLM. Minä tietysti luulin, että kaikki oli teidän puoleltanne vain pientä peliä ja — että teitä koko ajan kiusasi vain se huomio, että miehenne ja hänen lapsensa elävät omaa perhe-elämäänsä, josta te olette kokonaan suljettu pois.

ELLIDA. Ei, ei! Olkoon sen laita miten tahansa. Enhän voi vaatia, että mieheni eläisi yksinomaan minua varten. Minulla ei ole oikeutta siihen.

ARNHOLM. Mutta minusta teillä sentään pitäisi olla se oikeus.

ELLIDA. Ehkä. Mutta minulla ei kuitenkaan ole sitä. Ja elänhän minä itsekin omaa elämääni, josta nuo muut ovat poissuljetut.

ARNHOLM. Te! (Hiljemmin.) Tarkoitatteko, että —? Te — te — ettette oikeastaan pidä miehestänne?

ELLIDA. Oi pidän, pidän! Kaikesta sielustani olen ruvennut pitämään hänestä! Ja juuri sentähden tämä on niin kauheata, — niin selittämätöntä, — suorastaan käsittämätöntä —!

ARNHOLM. Uskokaa huolenne minulle! Teettehän sen, rouva Wangel?

ELLIDA. Rakas ystäväni, minä en voi. En nyt ainakaan. Toiste ehkä.

BOLETTE (Tulee verannalle ja menee puutarhaan.) Nyt isä tulee konttorista. Emmekö siirtyisi kaikki saliin?

ELLIDA. Tehkäämme se!

(Wangel, toisessa puvussa, tulee Hilden kanssa vasemmalta.)

WANGEL. Kas niin! Tässä olen, ja valmiina vaikka mihin. Nytkös maistuu lasi raikasta.

ELLIDA. Odota hetkinen (Menee lehtimajaan ja tuo kukkaisvihkon.)

HILDE. Katsokaahan! Miten kauniita kukkia! Mistä olet ne saanut?

ELLIDA. Kuvanveistäjä Lyngstrandilta, rakas Hilde.

HILDE (Säpsähtää.) Lyngstrandilta?

BOLETTE (Levottomasti.) Onko Lyngstrand ollut täällä — nyt taas?

ELLIDA (Hienosti hymyillen.) On. Hän pistäysi täällä tuomassa tämän. Syntymäpäivän johdosta, ymmärrätkö?

BOLETTE (Katsoo nurjasti Hildeen.) Oh! —

HILDE (Muristen.) Mekomakin hölmö!

WANGEL (Tuskallisen neuvottomasti Ellidalle.) Hm. — Niin, näetkös. — Minä vakuutan sinulle, rakas, hyvä, kallis Ellida —

ELLIDA (Keskeyttäen.) Tulkaa nyt, pikkutyöt! Panemme minunkin kukkaseni tuonne toisten joukkoon (Menee verannalle.)

BOLETTE (Hiljaa Hiidelle.) Hän on sittekin pohjaltaan hyvä.

HILDE (Puolikovaa, näyttää äkäiseltä.) Mukamas! On olevinaan tehdäkseen isälle mieliksi.

WANGEL (Verannalla, puristaa Ellidan kättä.) Kiitos — kiitos! Sydämeni kiitos tästä, Ellida!

ELLIDA (Järjestää kukkia.) Mitä vielä — miksen minäkin olisi mukana koristamassa — äidin syntymäpäiväksi?

ARNHOLM. Hm. — (Menee Wangelin ja Ellidan luo. Bolette ja Hilde jäävät puutarhaan.)

TOINEN NÄYTÖS.

"Näkövuorella". Näreikköä kasvava harju kaupungin ulkopuolella. Taaempänä näkötorni ja tuuliviiri. Suuria istuinkiviä on asetettu tornin ympärille ja etualalle. Kaukaa perältä näkyy ulkovuono saarineen ja esiinpistävine niemineen. Aavaa merta ei näy. Puolivaloisa kesäyö. Punertava kajastus ilmassa ja etäisillä vuortenbarjanteilla. Neliäänistä laulua kuuluu oikeanpuoleisilta rinteiltä.

Kaupungin nuorisoa, naisia ja herroja nousee parittain harjua myöten oikealta, kulkevat tuttavallisesti keskustellen vahtitornin ohitse poistuen vasemmalle. Heidän jälkeensä tulee Ballested, opastaen ulkomaalaista matkailijaseuruetta, johon kuuluu sekä herroja että naisia. Hänellä on kokonainen kantamus huiveja ja matkalaukkuja.

BALLESTED (Osoittaa ylöspäin kepillään.) Sehen sie, meine Herrschaften, — tuolla kaukana on vielä eräs Berge. Das wollen wir auch besteigen und so davon alaspäin — (Jatkaa englannin kielellä ja vie seuransa vasemmalle.)

HILDE (Tulee reippaasti oikeanpuoleista rinnettä, pysähtyy ja katsoo taakseen. Vähän ajan perästä myös Bolette samaa tietä.)

BOLETTE. Mutta, rakas Hilde, miksi juoksimme pois Lyngstrandin luota?

HILDE. Siksi että minä en voi kulkea niin kiusottavan hitaasti. Kas, kas, kuinka hän kömpii tuolla jälessämme.

BOLETTE. Oh, tiedäthän miten heikko hän on.

HILDE. Luuletko että se on kovinkin vaarallista?

BOLETTE. Luulen, varmasti.

HILDE. Hänhän oli isän luona iltapäivällä. Tahtoisinpa tietää, mitä isä hänestä arvelee.

BOLETTE. Isä sanoi että hänessä on alulla keuhkojen kovettuminen tai jotain sellaista. Hän ei elä vanhaksi, sanoi isä.

HILDE. Sanoiko hän niin! Ajatteles — minä arvelin ihan samaa.

BOLETTE. Mutta älä Herran tähden anna hänen huomata mitään.

HILDE. Oh, kaikkea sinä luuletkin. (Puoliääneen.) Kas niin — nyt on Hannu kompuroinut ylös. Hannu — eikö totta, — hänestä näkyy jo päältäpäin, että hänen nimensä on Hannu.

BOLETTE (Kuiskaa.) Ole nyt järkevä! Muista se!

LYNGSTRAND (Tulee oikealta päivänvarjo kädessä.) Pyydän anteeksi, hyvät neidit, vaan minä en päässyt niin nopeaan kuin te.

HILDE. Oletteko nyt saanut päivänvarjonkin?

LYNGSTRAND. Se on teidän äitinne. Hän käski käyttämään sitä keppinä, sillä omaani en tullut ottaneeksi mukaan.

BOLETTE. Vieläkö he ovat siellä alhaalla? Isä ja muut?

LYNGSTRAND. Ovat. Isänne pistäysi ravintolaan, ja muut istuvat ulkopuolella soittoa kuulemassa. Mutta sitten aikovat he kiivetä tänne, sanoi äitinne.

HILDE (Katsoo häneen.) Nyt olette kai hyvin uupunut?

LYNGSTRAND. Niin, tuntuu kuin olisin hieman uupunut. Luulenpa tosiaan, että minun täytyy istahtaa vähäksi aikaa. (Istuu kivelle.)

HILDE (Hänen edessään.) Tiedättekö, että myöhemmin tanssitaan tuolla alhaalla soittolavalla?

LYNGSTRAND. Kyllä kuulin puhuttavan siitä.

HILDE. Teistä kai on hauska tanssia?

BOLETTE (Poimii kanervikosta kukkasia.) No mutta Hilde, anna nyt herra Lyngstrandin edes hengähtää.

LYNGSTRAND (Hildelle.) Niin, neiti, minä tanssisin mielelläni — jos vaan voisin.

HILDE. Niinkö. Ettekö ole koskaan opetellut?

LYNGSTRAND. En, en ole opetellutkaan. Mutta en minä oikeastaan sitä tarkoittanut. Tarkoitin, etten voi rintani tähden.

HILDE. Tuon vamman vuoksi, jonka sanotte saaneenne.

LYNGSTRAND. Niin, vamman vuoksi.

HILDE. Oletteko kovin huolissanne tuon vamman tähden?

LYNGSTRAND. Enkä. Sitä en juuri voi sanoa. (Hymyilee.) Luulen että ihmiset juuri siitä syystä ovat niin hyviä ja ystävällisiä minua kohtaan.

HILDE. Niin! ja eihän se niin vaarallinen vamma olekaan.

LYNGSTRAND. Ei, ei lainkaan vaarallinen. Niin ymmärsin isännekin sanat.

HILDE. Ja paraneehan se, kunhan vaan pääsette matkustamaan.

LYNGSTRAND. Paranee tietysti.

BOLETTE (Ojentaa kukkaset.) Kas tässä herra Lyngstrand, pistäkää ne napinläpeen.

LYNGSTRAND. Oi, tuhannen kiitosta, hyvä neiti! Te olette liian hyvä minua kohtaan.

HILDE (Katsoo alas oikealle.) Tuolta he nyt tulevat tietä myöten.

BOLETTE (Katsoo samaanne.) Kunpa vaan tietäisivät, mistä tie kääntyy. Ei, nyt menevät he väärään suuntaan.

LYNGSTRAND (Nousee.) Minä juoksen tienhaaraan ja huudan heille.

HILDE. Saattepa silloin huutaa keuhkojen täydeltä.

BOLETTE. Ei, älkää menkö. Väsyttätte vaan turhaan itseänne.

LYNGSTRAND. Oh, alamäkeen pääsee niin helposti. (Menee oikealle.)

HILDE. Alamäkeen niin! (Tähystää hänen jälkeensä.) Ja lisäksi hän vielä loikkii. Eikä ajattele että hänen on jälleen kiivettävä ylös.

BOLETTE. Miesparka —

HILDE. Ottaisitko Lyngstrandin, jos hän kosisi sinua?

BOLETTE. Oletko hassu?

HILDE. Tarkoitan tietysti ellei hänellä olisi tuota iankaikkista vammaa. Ja ellei hänen täytyisi kuolla niin pian. Ottaisitko silloin?

BOLETTE. Minusta olisi viisainta että sinä hänet ottaisit.

HILDE. Ei, siitä ei tule mitään. Mieshän on rutiköyhä. Hänhän ei voi elättää itseäänkään.

BOLETTE. Miksi siis puhut niin paljon hänestä?

HILDE. Vamman tähden, tietysti.

BOLETTE. En ole juuri huomannut, että sinä säälisit häntä sen vuoksi.

HILDE. Enhän minä säälikkään. Mutta minusta on vaan niin houkuttelevaa. —

BOLETTE. Mikä?

HILDE. Katsella häntä ja saada hänet vakuuttamaan, ettei se ole vaarallista. Ja että hän matkustaa kerran ulkomaille ja että hänestä tulee suuri taiteilija. Tuohon kaikkeen hän uskoo ja on niin kumman itsetytyväinen. Siitä ei kuitenkaan tule mitään. Ei kuuna päivänä. Hän ei elä niin kauan. Se on minusta niin jännittävää ajatella.

BOLETTE. Jännittävää!

HILDE. Niin, minusta se on hyvin jännittävää. En voi auttaa sitä.

BOLETTE. Hyi, Hilde, sinä olet oikein paha tyttö!

HILDE. Vaikka olisinkin! Uhallakin! (Katsoo laaksoon.) Vihdoin! Arnholm ei oikein pidä kiipeämisestä. (Kääntyy.) Niin, nytpä muistan: tiedätkös mitä huomasin hänestä päivällistä syödessämme?

BOLETTE. No?

HILDE. Ajatteles, — hänen hiuksensa alkavat jo lähteä — täältä päältä.

BOLETTE. Loruja! Se ei ole totta.

HILDE. Onpas. Ja sitten on hänellä jo ryppyjä tässä silmäin ympärillä. Hyvänen aika, kuinka sinä saatoitkin olla niin rakastunut häneen, silloin kun hän oli sinun opettajasi!

BOLETTE (Hymyilee.) Niin, voitko ymmärtää? Muistelen kerran oikein itkeneeni sentähden, että hän sanoi Bolettea rumaksi nimeksi.

HILDE. Niin, kukapa uskoisi! (Katsoo jälleen alas.) Ei. Mutta katsoppas nyt tuota, sinäkin. Nyt "merenneito" tepastelee Arnholmin rinnalla ja puhelee hänen kanssaan. Eikä isän kanssa. Luulenpa etteivät nuo kaksi katsele karsaasti toisiinsa.

BOLETTE. Sinun tulisi hävetä, Hilde, kerrankin oikein hävetä. Kuinka voit päästää suustasi jotain semmoista? Ja juuri nyt kun meidän välimme oli parantunut —

HILDE. Kyllä kai! Kaikkea sinä kuvitteletkin! E-ei! meidän välimme ei tule ikäpäivänä hyväksi, sillä hän ei suoraan sanoen sovi meille. Emmekä me hänelle. Herra ties, miksi isä toikin hänet taloonsa! Minua ei ihmetyttäisi, vaikka hänen päähänsä jonakin päivänä pistäisi ruveta hulluksi.

BOLETTE. Hulluksi? Mitä sinä puhutkaan!

HILDE. Oh, kummempia on kuultu. Hänen äitinsäkin tuli hulluksi. Ja kuolikin hulluna, tiedän mä.

BOLETTE. Ja joka paikkaan sinä pistät nokkasi. Mutta älä nyt lavertele siitä muille. Ole nyt kiltti — isän tähden. Kuuletko, Hilde?

(Wangel, Ellida, Arnholm ja Lyngstrand tulevat ylös oikealta.)

ELLIDA (Osoittaa perälle.) Tuolla se on?

ARNHOLM. Niin, sielläpäin se varmaankin on.

ELLIDA. Ja etäämpänä on meri.

BOLETTE (Arnholmille.) Eikö täällä ylhäällä ole kaunista?

ARNHOLM. Suurenmoista! Mikä ihana näköala!

WANGEL. Te ette varmaankaan ole ennen käynyt täällä?

ARNHOLM. En, en koskaan. Ja tuskin siihen aikaan tänne olisi päässytäkään. Silloin ei ollut tietä minkäänlaista.

WANGEL. Muista varustuksista puhumattakaan. Kaikki mukavuudet olemme saaneet vasta viime vuosina.

BOLETTE. Tuolta "Luotsikukkulalta" on näköala vielä suurenmoisempi.

WANGEL. Menemmekö sinne, Ellida?

ELLIDA (Istuu kivelle.) Kiitos. Minä jään tähän. Mutta menkää te muut. Istun täällä sen aikaa.

WANGEL. Minä jään sinun luoksesi. Voivathan tytöt opastaa herra Arnholmia.

BOLETTE. Lähdettekö meidän kanssamme, herra Arnholm?

ARNHOLM. Hyvin mielelläni. Onko sillekin kukkulalle tie?

WANGEL. On. Hyvä ja leveä tie.

HILDE. Tie on niin leveä, että kaksi henkeä voi mukavasti kulkea käsikynkässä.

ARNHOLM. (Leikkilisesti.) Voiko siihen luottaa, pikku neiti (Bolettelle.) Mitäs jos me koettaisimme.

BOLETTE (Pidätellen hymyään.) Koetetaan vaan! (Menevät käsikynkässä vasemmalle.)

HILDE (Lyngstrandille.) Menemmekö mekin?

LYNGSTRAND. Käsikynkässäkö —?

HILDE. Miksei! Minulla ei ole mitään sitä vastaan.

LYNGSTRAND (Ottaa hänen kätensä ja hymyilee tyytyväisesti.) Tämäpä on oikein hassun hauskaa.

HILDE. Hassun —?

LYNGSTRAND. Tämähän näyttää siltä, kuin olisimme kihloissa.

HILDE. Ette varmaankaan koskaan ole kävellyt käsikoukussa naisen kanssa, herra Lyngstrand? (Menevät vasemmalle.)

WANGEL (Seisoo tornin luona.) Rakas Ellida, nyt saamme olla hetkisen kahdenkesken.

ELLIDA. Niin, tule istumaan tähän viereeni.

WANGEL (Istuutuu.) Täällä on niin rauhallista. Puhelkaamme nyt.

ELLIDA. Mistä?

WANGEL. Sinusta, Ellida ja meidän keskinäisestä suhteestamme. Näen kyllä, ettei se voi jäädä tälleen.

ELLIDA. Mikä sen voisi muuttaa?

WANGEL. Keskinäinen luottamus, rakkaani. Täysi yhteiselämä — niinkuin ensi aikoina.

ELLIDA. Oh, jos se voisi palata! Mutta se on mahdotonta!

WANGEL. Luulen ymmärtäväni, mitä tarkoitat. Siitä mitä silloin tällöin olen kuullut sinun suustasi, luulen päässeeni ajatustesi perille.

ELLIDA (Kiihkeästi.) Sitä et ole! Älä sano että sinä ymmärrät minua —!

WANGEL. Luulen sentään. Sinulla on rehellinen luonne, Ellida. Uskollinen sydän —

ELLIDA. Niin, niin minulla on.

WANGEL. Ja sen aviosuhteen, jossa sinä voit tuntea itsesi onnelliseksi ja turvalliseksi, tulee olla täydellinen ja eheä.

ELLIDA (Katsoo häneen jännitettynä.) Niin — entä sitten!

WANGEL. Sinä et ole luotu kenenkään toiseksi vaimoksi.

ELLIDA. Kuinka tulit ajatelleeksi sitä juuri nyt?

WANGEL. Olen jo usein sitä aavistanut. Tänään se lopullisesti minulle selveni. Lasten muistojuhla — sinä pidit minua jonkinlaisena heidän rikostoverinaan — no niin — miehen muistot eivät niin helposti haihdukaan. Eivät minun ainakaan. En ole sellainen.

ELLIDA. Sen tiedän. Hyvin sen tiedän.

WANGEL. Mutta yhtä kaikki sinä erehdyt. Sinusta tuntuu melkein siltä, kuin lasten äiti yhä eläisi. Ikäänkuin hän näkymättömänä olisi meidän keskellämme. Luulet, että minun sydämeni on jaettuna hänen ja sinun välillä. Se ajatus vaivaa sinua. Sinusta meidän suhteessamme on ikäänkuin jotain epäsiiveellistä. Sentähden et enää voi — tahi et enää tahdo elää minun vaimonani.

ELLIDA (Nousee.) Sinä olet huomannut kaiken tämän? Olet selvillä tästä kaikesta?

WANGEL. Tänään olen vihdoinkin päässyt siitä täysin selville. Kokonaan.

ELLIDA. Kokonaan, sanot. Ob, älä usko...

WANGEL (Nousee.) Rakas Ellida, minä tiedän kyllä, että tässä ei ole vielä kaikki.

ELLIDA (Tuskallisesti.) Sinä tiedät, että siinä on muutakin?

WANGEL. Tiedän. Että sinä et kestä enää tätä ympäristöä. Tunturit painavat ja tukahuttavat mieltäsi. Täällä ei ole kylliksi valoa. Ei tarpeeksi taivasta ympärilläsi. Tuulessa ei tarpeeksi väkeä ja voimaa.

ELLIDA. Se on totta, Wangel. Yöt päivät, kesät talvet minua vaivaa kalvava meren kaipuu.

WANGEL. Tiedän sen, rakas Ellida. (Laskee kätensä hänen päälleen.) Ja sentähden onkin minun sairas lapsiraukkani jälleen pääsevä omiin oloihinsa.

ELLIDA. Mitä sinä tarkoitat?

WANGEL. Tarkoitan mitä sanoin. Me muutamme.

ELLIDA. Muutamme!

WANGEL. Niin. Johonkin aavan meren rannalle, johonkin, jossa sinä tunnet olevasi oikein kotona, oikein omissa oloissasi.

ELLIDA. Rakas Wangel, älä ajattele semmoista. Sehän on mahdotonta. Sinä et voi elää onnellisena missään muualla kuin täällä.

WANGEL. Mitä minusta... Ja sitäpaitsi, — luuletko, että minä voisin elää onnellisena täällä — ilman sinua?

ELLIDA. Mutta olenhan minä täällä. Ja tänne minä jään. Olenhan minä alati sinun.

WANGEL. Oletko todella, Ellida?

ELLIDA. Älä puhu muuttamisesta. Täällä on sinun työsi ja harrastuksesi. Täällä kaikki, jonka eteen elät ja toimit. Koko elämäntehtäväsi on täällä.

WANGEL. Sanoinhan, etten välitä siitä. Me muutamme pois, pois meren rannalle. Se asia on nyt päätetty, rakas Ellida.

ELLIDA. Ja mitä luulet meidän sillä voittavan?

WANGEL. Sinä voitat terveyden ja rauhan.

ELLIDA. Tuskin. Entä sinä itse. Ajattele toki itseäsikin. Mitä sinä itse voittaisit?

WANGEL. Voittaisin jälleen sinut, Ellida.

ELLIDA. Sitä et voi! Et, et, sinä et voi sitä, Wangel. Sehän on juuri kauheinta. Sehän se saa minut epätoivoon.

WANGEL. Voimme koettaa ainakin. Jos kerran täällä haudot tuollaisia ajatuksia, niin ei todellakaan ole muuta pelastusta kuin — pois täältä. Ja kuta pikemmin, sen parempi. Se asia on nyt päätetty.

ELLIDA. Jumalan tähden ei, ei! Ennemmin kerron sinulle kaikki tyyni. Kaikki, kaikki.

WANGEL. Niin, Ellida, tee se!

ELLIDA. Sinä et saa tehdä itseäsi onnettomaksi minun tähteni. Varsinkin kun se ei kuitenkaan meitä auttaisi.

WANGEL. Sinä lupasit kertoa minulle kaikki tyyni. Kaikki, kaikki.

ELLIDA. Minä kerron niin hyvin kuin taidan, kuin itse käsitän ja tiedän. Istu tähän minun viereeni. (Istuutuvat kivelle.)

WANGEL. No niin, Ellida? — Siis?

ELLIDA. Silloin kun tulit luokseni sinne ulkoluodolle ja pyysit minua vaimoksesi, — silloin sinä puhuit niin avosydämisesti ja rehellisesti ensimmäisestä avioliitostasi. Sinä sanoit sen olleen niin onnellisen.

WANGEL. Niin se oli.

ELLIDA. Sen uskon, rakas ystävä. Siitä syystä en sitä nyt mainitsekkaan. Tahdon vaan johdattaa mieleesi että minäkin puolestani olin suora ja vilpitön sinua kohtaan. Sanoin peittelemättä, että kerran ennen olin ollut rakastunut erääseen toiseen. Että me tavalla olimme jo olleet kiilloissakin.

WANGEL. Kihloissa —?

ELLIDA. Niin, jotain sellaista se oli. Mutta me erosimme pian. Hän matkusti pois. Ja senjälkeen minä tein lopun siitä suhteesta. Kaiken tämän kerroin sinulle.

WANGEL. Mutta, rakas Ellida, miksi kaivat tuon uudestaan esille? Oikeastaanhan koko seikka ei koske minua. Enhän ole koskaan edes kysynyt kuka hän oli.

ELLIDA. Et, sitä et ole kysynyt. Sinä olet aina ollut niin hienotunteinen minua kohtaan.

WANGEL (Hymyilee.) No tässä tapauksessa — voisinhan kysymättäkin sanoa hänen nimensä — —

ELLIDA. Hänen nimensä!

WANGEL. Eihän Skjoldvikissä ja sen ympäristössä ollut montakaan arvailtavaa. Tahi oikeammin siellä oli vain yksi —

ELLIDA. Sinä luulet että se oli — Arnholm.

WANGEL. Niin, ja eikö ollutkin?

ELLIDA. Ei!

WANGEL. Eikö? Sitten minun arvaamiskykyni on lopussa.

ELLIDA. Muistatko vielä, että myöhään eräänä syksynä saapui suuri amerikkalainen laiva haaksirikkoisena Skjoldvikiin?

WANGEL. Muistan, varsin hyvin. Saman laivan kapteeni löydettiin eräänä aamuna murhattuna hytissään. Minä itse toimitin ruumiinavauksen.

ELLIDA. Niin, sinä sen toimitit.

WANGEL. Ja alaperämies oli kaikesta päättäen murhaaja.

ELLIDA. Sitä ei kukaan voi tietää. Sitä ei koskaan saatu selville.

WANGEL. Siitä ei kuitenkaan ole epäilystä. Miksi hän muuten olisi hukuttautunut?

ELLIDA. Hän ei hukuttautunut. Hän matkusti pohjoiseen eräässä pohjoislinjan laivassa.

WANGEL (Hämmästyen.) Mistä sinä sen tiedät?

ELLIDA (Tuskallisesti.) Tiedän, Wangel, — sillä juuri sen miehen kanssa minä olin — kihloissa.

WANGEL (Hypähtää ylös.) Mitä sanot! Onko se mahdollista?

ELLIDA. On. Niin on asia. Juuri hänen kanssaan.

WANGEL. Mutta Herran nimessä, Ellida! — Kuinka sinä semmoiseen saatoit puuttua! Mennä kihloihin moisen miehen kanssa! Ventovieraan! Mikä hänen nimensä olikaan?

ELLIDA. Silloin hän sanoi itseään Frimaniksi. Mutta myöhemmin kirjeissään Alfred Johnstoniksi.

WANGEL. Mistäpäin hän oli kotoisin?

ELLIDA. Ruijasta hän sanoi. Oikeastaan hän oli syntynyt Suomesta. Lapsena hän oli siirtynyt tänne — isänsä kanssa, luulen.

WANGEL. Kainulainen siis.

ELLIDA. Niin heitä kutsuttanee.

WANGEL. Mitä muuta tiedät hänestä?

ELLIDA. Ainoastaan, että hän hyvin nuorena oli lähtenyt merille. Ja että hän oli ollut pitkillä matkoilla.

WANGEL. Etkö mitään muuta?

ELLIDA. En. Me emme koskaan puhuneet sellaisista asioista.

WANGEL. Mistä te sitten puhuitte?

ELLIDA. Enimmäkseen merestä.

WANGEL. Merestä siis?

ELLIDA. Myrskystä ja tyvenestä. Meren mustista öistä. Ja sen häikäisevistä päivistä, kun aurinko kimmellyttelee ulapoita. Vaan enin puhelimme valaskaloista ja mursuista ja hylkeistä, jotka lyövät leikkiään puolipäivän helteessä. Ja sitten puhelimme kalalokeista ja kotkista ja muista merilinnuista. Ajatteles, kuinka kummallista, — puhellessamme näistä, minusta tuntui ikäänkuin kaikki, sekä merieläimet että linnut, olisivat sukua hänelle.

WANGEL. Entä sinä itse?

ELLIDA. Niin, minusta tuntui kuin melkein itsekkin olisin ollut samaa sukua.

WANGEL. Niin, niin. — Ja sitten sinä menit kihloihin hänen kanssaan?

ELLIDA. Menin. Hän sanoi, että minun täytyy tehdä se.

WANGEL. Täytyy? Eikö sinulla siis ollut omaa tahtoa?

ELLIDA. Ei, hänen läsnäollessaan. Oh — jälestäpäin minusta kaikki tuntui ihan käsittämättömältä.

WANGEL. Olitteko usein yhdessä?

ELLIDA. Emme. Emme usein. Kerran hän tuli meille katselemaan majakkaa. Silloin minä tutustuin häneen. Ja senjälkeen tapasimme toisemme silloin tällöin. Mutta sitten tapahtui tuo kapteenin murha. Ja silloinhan hänen täytyi matkustaa.

WANGEL. Niin, niin. Kerroppas siitä vähän tarkemmin!

ELLIDA. Se tapahtui varhain päivän koittaessa. Minä sain kirjelijun. Ja siinä hän käski minun tulla luokseen Bratthammeriin, — tiedäthän, tuolle särkälle, joka on majakan ja Skjoldvikin välissä.

WANGEL. Ja sinä menit?

ELLIDA. Menin. En voinut muuta. Ja sitten hän kertoi tappaneensa yöllä kapteenin.

WANGEL. Hän sanoi siis sen itse. Tunnusti suoraan?

ELLIDA. Aivan suoraan. Mutta hän sanoi tehneensä vaan, mitä oikeus ja kohtuus vaati.

WANGEL. Oikeus ja kohtuus? Mistä syystä hän sitten murhasi hänet?

ELLIDA. Sitä hän ei ilmaissut. Sanoi vaan ettei sitä voi kertoa minulle.

WANGEL. Ja sinä luotit yksinkertaisesti hänen sanaansa?

ELLIDA. Niin, en olisi silloin voinut edes epäillä häntä. No niin, hänen täytyi lähteä. Mutta kun hän oli jäähyväisiä sanomassa — ei, sinä et koskaan voi arvata, mitä hänen päähänsä silloin juolahti?

WANGEL. No? Annahan kuulla!

ELLIDA. Hän otti taskustaan avainrenkaan ja sormestaan sormuksen, jota hän tavallisesti aina käytti. Minulta hän niinkään otti pienen sormuksen, joka sattumalta oli mukanani. Nämä molemmat sormukset hän pujotti avainrenkaaseen. Ja sitten hän sanoi että nyt hän vihkii meidät molemmat yhteen meren kanssa.

WANGEL. Vihkii —?

ELLIDA. Niin hän sanoi. Ja samassa hän heitti sormukset niin kauvas kuin jaksoi meren selälle.

WANGEL. Ja sinä, Ellida? sinä suostuit siihen?

ELLIDA. Ajattelehan, silloin minusta oli kaikki niinkuin olla piti. Mutta Jumalan kiitos, sitten hän lähti pois — ja —

WANGEL. Ja kun hän oli lähtenyt —?

ELLIDA. No, voit arvata, että minä piankin toinnuin ja tulin taas järkiini. Tulin huomaamaan miten hullua ja mieletöntä kaikki oli ollut.

WANGEL. Sinä mainitsit äsken jotain kirjeistä. Olet siis kuullut hänestä sen jälkeen?

ELLIDA. Olen. Ensin vain pari riviä Arkangelista. Niissä hän vain ilmoitti lähtevänsä Amerikkaan. Ja ilmoitti samassa mihin voisinkin lähettää vastauksen.

WANGEL. Vastasitko sinä?

ELLIDA. Heti. Kirjoitin tietysti, että välimme nyt oli lopussa. Ja että hänen ei pitäisi enään ajatella minua, niinkuin en minäkään enään ajattele häntä.

WANGEL. Kirjoittiko hän uudestaan siitä huolimatta?

ELLIDA. Niin, hän kirjoitti siitä huolimatta?

WANGEL. Ja mitä hän vastasi siihen, mitä olit sanonut?

ELLIDA. Ei sanallakaan hän siihen koskenut. Hän ei ollut tietävinään, että minä olin rikkonut välimme. Kirjoitti vaan aivan tyyneästi ja varmasti, että minun tuli odottaa häntä. Ja sanoi tulevansa minua noutamaan, niin pian kuin vain voisi. Ja silloin minun pitäisi viipymättä tulla hänen luokseen.

WANGEL. Hän ei siis tahtonut luopua sinusta?

ELLIDA. Ei. Silloin minä kirjoitin uudelleen. Melkein sanasta sanaan samoin kuin ensi kerralla. Tahi vielä jyrkemmin.

WANGEL. Silloin kai hän jätti sinut rauhaan?

ELLIDA. Ei, älä uskokaan. Kirjoitti vaan yhtä tyyneästi kuin ennenkin. Eikä nytkään sanaa siitä, että olin rikkonut välimme. Silloin huomasin, että oli turha jatkaa. En kirjoittanut hänelle enään.

WANGEL. Etkä enään kuullut hänestä mitään?

ELLIDA. Kuulin. Sain vielä kolme kirjettä senjälkeen. Toisen hän kirjoitti Kaliforniasta, toisen Kiinasta. Hänen kaikkein viimeinen kirjeensä oli Australiasta. Silloin hän sanoi menevänsä kultakentille. Vaan sen jälkeen en ole kuullut hänestä mitään.

WANGEL. Sillä miehellä on ollut kummallinen valta sinuun, Ellida.

ELLIDA. Oi on, on! Hän on kammottava ihminen!

WANGEL. Sinä et saa enään ajatella häntä. Et koskaan! Kuuletko, rakas, rakas Ellida! Lupaa se minulle. Nyt me koetamme toisenlaista parannuskeinoa. Siihen tarvitaan raittiimpaa ilmaa kuin on täällä vuonon pohjassa. Suolaista, karkaisevaa meri-ilmaa, rakkaani! Mitä siitä arvelet?

ELLIDA. Oi, älä puhu siitä. Heitä se kokonaan mielestäsi! Se ei kuitenkaan auttaisi minua. Minä tunnen niin hyvin, — etten saisi sielläkään sitä mielestäni karkoitetuksi.

WANGEL. Mitä, armaani? — mitä sinä oikeastaan tarkoitat?

ELLIDA. Sitä kammottavaa, sitä käsittämätöntä voimaa, joka minun sieluani hallitsee —

WANGEL. Mutta sinähän olet jo vapautunut siitä. Silloin kun teit lopun siitä suhteesta. Kaikkihan on iäksi ohi.

ELLIDA (Hypähtää paikaltaan.) Ei, se se juuri on kauheata! Se ei ole ohi.

WANGEL. Eikö?

ELLIDA. Ei, Wangel, — se ei ole ohi! Minä pelkään, ettei se milloinkaan mene ohi. Ei koko elämässäni!

WANGEL (Tukahutetulla äänellä.) Tarkoitatko, ettet syvimmissä sydämessäsi koskaan ole voinut unhoittaa tuota vierasta miestä?

ELLIDA. Minä olin jo unhoittanut hänet. Mutta sitten tuntui kuin hän olisi tullut takaisin.

WANGEL. Onko siitä kauvan?

ELLIDA. Noin kolme vuotta. Taikka vähän enemmän. Silloin kun odotin lasta.

WANGEL. Ah silloin! Niin Ellida, nyt minulle alkaa selvitä yksi ja toinen seikka.

ELLIDA. Sinä erehdyt, ystäväni. Sitä mikä minuun on tullut — oh, pelkään ettei sitä kukaan voi milloinkaan selittää.

WANGEL (Katsoo surullisesti häneen.) Minun luonani olet sinä elänyt kolme pitkää vuotta ja ajatuksissasi rakastanut toista miestä! Toista! Et minua, — vaan toista!

ELLIDA. Sinä erehdyt. Minä en rakasta ketään muuta kuin sinua.

WANGEL (Tukahutetulla äänellä.) Minkätähden et siis koko tänä aikana ole tahtonut elää minun kanssani yhdessä, vaimonani?

ELLIDA. Minä en uskalla sen kammon tähden, joka tuosta tuntemattomasta miehestä virtaa.

WANGEL. Kammon?

ELLIDA. Niin, kammon. Semmoisen selittämättömän kauhun, jommoista vain meri voi luoda. Sillä tiedä, Wangel, nyt tahdon kertoa... (Kaupungin nuorisoa, palaten takaisin vasemmalta; tervehtivät ja menevät oikealle. Nuorten joukossa Arnholm, Bolette, Hilde ja Lyngstrand.)

BOLETTE (Ohitse mennessään.) Kas! Vieläkö te istutte täällä ylhäällä?

ELLIDA. Täällä on niin raitista ja vilpoisaa.

ARNHOLM. Me puolestamme aiomme alas tanssimaan.

WANGEL. Hyvä, hyvä. Me tulemme kohta jälestä.

HILDE. Hyvästi siksi aikaa.

ELLIDA. Herra Lyngstrand, odottakaa hetkinen (Lyngstrand pysähtyy. Arnholm, Bolette ja Hilde menevät oikealle.)

ELLIDA (Lyngstrandille.) Aiotteko tekin tanssia?

LYNGSTRAND. En, rouva. En tiedä uskallanko.

ELLIDA. Parasta, että olette varovainen. Sillä teidän rintanne — ettehan ole siitä vammasta vielä parantunut.

LYNGSTRAND. En oikein

ELLIDA (Vähän viivytellen.) Kuinka kauvan siitä matkasta nyt onkaan?

LYNGSTRAND. Siitä, jolla sain tämän vamman?

ELLIDA. Niin. Siitä matkasta, josta puhuitte aamupäivällä.

LYNGSTRAND. Oh, siitä on kai suunnilleen... Odottakaapas — niin, siitä on nyt runsaasti kolme vuotta.

ELLIDA. Kolme vuotta siis.

LYNGSTRAND. Taikka vähän enemmän. Sillä Amerikasta lähdimme helmikuussa. Ja sitten jouduimme haaksirikoon maaliskuussa. Juuri päiväntasauksen myrskyissä se tapahtui.

ELLIDA (Katsoo Wangeliin.) Siis juuri samaan aikaan, jolloin —

WANGEL. Mutta, rakas Ellida —?

ELLIDA. Niin, minä en tahdo enään pidättää teitä, herra Lyngstrand. Menkää nyt, mutta älkää vaan tanssiko.

LYNGSTRAND. En. Minä vaan katselen syrjästä. (Menee oikealle.)

WANGEL. Rakas Ellida, — miksi kyselit häneltä tuosta matkasta?

ELLIDA. Johnston on ollut samassa laivassa. Siitä olen aivan varma.

WANGEL. Mistä sen päätät?

ELLIDA (Vastaamatta hänelle.) Hän oli matkalla saanut tietää, että minä olin mennyt toiselle miehelle, hänen poissaollessaan. Ja silloin — sillä samalla hetkellä se minut valtasi.

WANGEL. Se kammo?

ELLIDA. Niin. Minä voin yht'äkkiä nähdä hänet ilmielävänä edessäni. Tahni oikeammin noin vähän syrjässä. Sillä hän ei koskaan katso minuun. Hän vain seisoo siinä.

WANGEL. Minkälaiselta hän sinusta näyttää?

ELLIDA. Sellaiselta kuin, hänet viimeksi näin.

WANGEL. Kymmenen vuotta sitten?

ELLIDA. Niin. Tuolla Bratthammerissa. Kaikkein selvimmin näen hänen rintaneulansa, suuri sinivalkoinen helmi keskessä. Se helmi on kuin kuolleen kalan silmä. Ja se ikäänkuin tuijottaa minuun.

WANGEL. Jumalan tähden, Ellida, sinä olet sairaampi kuin luulinkaan. Sairaampi kuin itse tiedätkään.

ELLIDA. Niin, niin, auta minua, jos voit! Sillä minä tunnen, että se kiristyy yhä tiukemmalle minun ympärilläni.

WANGEL. Ja tuossa tilassa olet elänyt kokonaista kolme vuotta. Kärsinyt salaisia tuskiasi, uskomatta niitä minulle.

ELLIDA. Enhän minä voinut puhua. En — ennenkuin nyt, kun se oli välttämätöntä — sinun itsesi tähden. Jos olisin uskonut sinulle kaiken tämän, — silloinhan minun olisi pitänyt selittää sinulle sekin — se selittämätön.

WANGEL. Selittämätön?

ELLIDA (Torjuen.) Ei, ei, ei! Älä kysy enempää! Yksi ainoa asia vielä. Ja sitten ei enään sanaakaan.

Wangel, — kuinka voimme selittää tuon ilmiön lapsen silmissä —?

WANGEL. Rakkahin Ellida, vakuutan, että se oli vain sinun mielikuvitteluasi. Lapsella oli aivan samanlaiset silmät kuin muillakin terveillä lapsilla.

ELLIDA. Ei, ei ollut! Ettet sinä sitä huomannut! Lapsen silmät vaihtoivat väriä meren mukaan. Jos vuono päilyi tyynenä auringonpaisteessa, olivat sen silmät samanlaiset. Samoin myös myrskyssä. Oh, minä sen kyllä panin merkille, minä, ettet sinä sitä huomannutkaan.

WANGEL (Myönnyttäen.) Hm! olkoon niin. Vaan jospa niin olisi ollutkin? Entä sitten?

ELLIDA (Hiljaa, lähestyen.) Minä olen nähnyt samanlaiset silmät ennen.

WANGEL. Koska? Missä?

ELLIDA. Tuolla Bratthammerissa, kymmenen vuotta sitten.

WANGEL (Peräytyä askeleen.) Mitä tämä —?

ELLIDA (Kuiskaa väristen.) Lapsella oli tuon miehen silmät.

WANGEL (Huudahtaa vaistomaisesti.) Ellida!

ELLIDA (Väänteleä vaikeroiden käsiään.) Nyt ymmärrät, minkä vuoksi minä en enään koskaan tahdo, — en enään koskaan saa elää sinun aviovaimonasi. (Kääntyy nopeasti ja pakenee mäkeä alas oikealle.)

WANGEL (Rientää hänen jälkeensä, huutaa.) Ellida, — Ellida! Minun onneton vaimo raukkani!

KOLMAS NÄYTÖS.

Nurkka tohtori Wangelin puutarhasta. Kosteaa, soinen ja tuuheiden vanhojen puiden varjostama paikka. Oikealta siintää puoleksi kuivuneen lammen pinta. Matala, avonainen veräjä erottaa puutarhan perällä olevasta polusta ja vuonosta. Taka-alalla tunturien huiput vuonon toisella puolella. On iltapuoli.

BOLETTE istuu ommellen kivipenkillä vasemmalla. Penkillä on pari kirjaa ja ompelukoppa.

HILDE ja LYGSTRAND kulkevat kalastusvehkeet käsissä lammen äyräällä.

HILDE (Viittoon Lyngstrandille.) Hst! Tuolla näkyy olevan muuan aika karilas!

LYGSTRAND (Katsoo.) Missä, missä!

HILDE (Osoittaen.) Ettekö näe — tuolla alhaalla. Ja kas tuolla! Tuoll' on, hiisi vieköön, vielä toinenkin. (Katsahtaa puiden väliin.) Voi, voi, — nyt se tulee säikyttämään ne kaikki tiehensä!

BOLETTE (Katsahtaa työstään.) Kuka tulee?

HILDE. Sinun yliopettajasi, muori kulta!

BOLETTE. Minun —?

HILDE. Niin, minun hän, Herra nähköön, ei koskaan ole ollut.

(Yliopettaja Arnholm, oikealta, puiden välistä.)

ARNHOLM. Onko lammikkoon ilmestynyt kaloja?

HILDE. On, täällä kähmii muutamia ikivanhoja ruutanoita.

ARNHOLM. Jopa nyt jotakin, vai ovat ne vanhat ruutanat vielä hengissä!

HILDE. Ne ovat sitkeätä sukua. Mutta kyllä me nyt jonkun niistä nutistamme.

ARNHOLM. Koettaisitte ennemmin onneanne tuolla vuonolla.

LYGSTRAND. Ei, lammikko — se tuntuu niinkuin salaperäisemmältä.

HILDE. Niin, tämä on jännittävämpää. — Oletteko nyt ollut uimassa?

ARNHOLM. Olen. Tulen suoraan uimahuoneelta.

HILDE. Te pysyttelitte kai vaan aitauksen sisäpuolella?

ARNHOLM. Niin, enhän minä ole mikään uimamaisteri.

HILDE. Osaatteko kellua selällänne?

ARNHOLM. En.

HILDE. Minä osaan. (Lyngstrandille.) Koetetaanpas onneamme tuolla toisella puolen.

(Menevät lammen äyrästä pitkin pois oikealle.)

ARNHOLM (Menee lähemmäksi Bolettea.) Yksinkö te täällä istuskelette neiti Bolette?

BOLETTE. Yksinhän minä tavallisesti istun.

ARNHOLM. Eikö äitinne ole täällä?

BOLETTE. Ei, hän on luultavasti isän kanssa kävelyllä.

ARNHOLM. Miten hän voi nyt iltapäivällä?

BOLETTE. En oikein tiedä. Unohdin kysyä häneltä.

ARNHOLM. Mitä kirjoja teillä tuossa on?

BOLETTE. Oh, toinen on joku kasvioppi. Ja toinen maantieteellinen kertomus.

ARNHOLM. Luetteko mielellänne semmoisia kirjoja?

BOLETTE. Luen, kun vaan on aikaa, niin — Mutta minunhan tulee ennen kaikkea pitää huolta taloudesta.

ARNHOLM. Eikö äitinne — äitipuolenne — eikö hän auta teitä niissä toimissa?

BOLETTE. Ei, ne ovat minun huolenani. Pitihän minun hoitaa taloutta niinä kahtena vuonna, jolloin isä oli yksin. Ja sille kannalle asiat sitte jäivätkin.

ARNHOLM. Mutta yhtä suuri lukuhalu teillä vaan on.

BOLETTE. Niin, minä luen kaikki hyvät kirjat, jotka vaan saan käsiini. Haluttaahan sitä vähä oppia tuntemaan maailmaa. Sillä täällähän me elämme niin syrjässä kaikesta, mitä maailmassa on. Niin, melkein eristettynä.

ARNHOLM. Hyvä Bolette, elkää toki niin sanoko.

BOLETTE. Sanon kyllä. Minusta me emme elä suurin toisella lailla, kuin ruutanat tuossa lammikossa. Vuono on niillä aivan vieressään ja siinä kulkevat suuret villit kalaparvet edestakaisin. Mutta siitä eivät nuo vaivaiset, kesyt, kotikalat saa mitään tietää. Eivät ne koskaan pääse muitten seuraan.

ARNHOLM. Enkä luule että mereen pääseminen niille olisi edes terveellistikään.

BOLETTE. Se olisi minusta jotenkin yhdentekevää.

ARNHOLM. Muuten ettehän voi sanoa, että täällä niin kokonaan ollaan elämästä erossa. Ainakaan ei kesäisin. Tämähän on tähän vuodenaikaan kuin jonkunlainen suuren maailman yhtymäpaikka. Melkein keskipiste — noin ohimennen.

BOLETTE (Hymyilee.) Niin, teidän, joka itse olette täällä noin vaan ohimennen, teidän on tosiaan helppo tehdä pilaa meistä.

ARNHOLM. Minäkö tekisin pilaa! — Kuinka te voitte semmoista luulla?

BOLETTE. Tuo kaikki, minkä lausuite suuren maailman yhtymispaikasta ja keskipisteestä, sen te olette kuulleet kaupunkilaisilta. Niillä on tapana puhua semmoista.

ARNHOLM. Totta puhuen olen sen pannut merkille.

BOLETTE. Mutta siinähän ei ole totuutta nimeksikään. Ei meille, jotka olemme tänne sidotut. Mitä

hyötyä meillä siitä on että suuri tuntematon maailma vaeltaa tästä ohitse, matkustaessaan sydänyönaurinkoa katsomaan? Me emme koskaan saa nähdä sydänyönaurinkoa. Ei, me saamme vaan kiltisti tyytyä elämään täällä ruutanalammikossamme.

ARNHOLM (Istuu hänen viereensä.) Sanokaapas, hyvä Bolette, — eikö teidän mielenne ikävöi jotain — jotain määrättyä tarkoitan, jotain jota te täällä kotioloissa olette vaila?

BOLETTE. Niin, voi olla...

ARNHOLM. Ja mitä se oikeastaan on? Mitä te täällä kaipaatte?

BOLETTE. Enin päästäkseni matkustamaan.

ARNHOLM. Sitä kaikista enin?

BOLETTE. Ja saada oppia vähä enemmän. Oppia jotain kunnolla ja perin pohjin.

ARNHOLM. Siihen aikaan, kun minä ohjasin teitä, sanoi isänne usein että teidän piti saada jatkaa lukujanne.

BOLETTE. Niin, — niin, isä parka, — hän sanoo niin paljo. Mutta kun tosi tulee eteen niin —. Isällä ei ole sitä oikeata tarmoa.

ARNHOLM. Ei, paha kyllä, olette oikeassa. Ei sitä hänessä oikein ole. Mutta oletteko koskaan puhunut hänen kanssaan asiasta! Oikein vakavasti ja perinpohjaisesti?

BOLETTE. En, sitä en ole tehnyt.

ARNHOLM. Se teidän pitäisi tehdä. Ennenkuin on liika myöhä, Bolette. Minkätähden te ette sitä tee?

BOLETTE. Kai siitä syystä, ett'ei minussakaan ole sitä oikeata tarmoa, luultavasti. Minä tulen varmaankin isääni.

ARNHOLM. Hm, ettekö vaan tuomitse itseänne väärin?

BOLETTE. Sen pahempi, en. Ja sitte on isällä niin vähä aikaa minua ja minun tulevaisuuttani ajatella. Eikä hänellä siihen ole suurin haluakaan. Semmoiset asiat hän mieluummin jättää sikseen, jos vaan voi. Sillä onhan hänellä kyllin puuhaa Ellidasta —.

ARNHOLM. Kenestä —? Kuinka?

BOLETTE. Tarkoitan että hän ja äitipuoleni — (Keskeyttäen.) Isällä ja äidillä on omat asiansa, ymmärrättehän.

ARNHOLM. Sitä parempihan olisi että koettaisitte päästä pois täältä.

BOLETTE. Mutta minusta tuntuu kuitenkin kuin ei minulla olisi oikeutta siihen. Oikeutta jättää isää.

ARNHOLM. Vaan, hyvä Bolette, kerranhan te kuitenkin sen teette. Siksi pitäisi teidän mielestäni niin pian kuin mahdollista —

BOLETTE. Niin, ei kai ole muuta neuvoa. Täytyyhän minun ajatella itseänikin. Etsiä jokin asema elämässä —. Kun isä kerran kuolee, eihän minulla ole ketään, kehen turvautua. — Mutta, isä parka, minä pelkään niin lähteä hänen luotaan.

ARNHOLM. Pelkätte —?

BOLETTE. Niin, isän tähden.

ARNHOLM. Mutta, hyvänen aika, entä äitipuolenne? Jäähän hän isänne luo.

BOLETTE. Niin, niinpä kyllä. Mutta hän ei kelpaa kaikkeen siihen, johon äiti oli kuin luotu. On niin paljon asioita, joita tämä ei näe. Tai, joita hän ehkä ei tahdo nähdä, — tai joista hän ei välitä. En tiedä mikä niistä on oikeampi.

ARNHOLM. Hm, luulen ymmärtäväni mitä tarkoitatte.

BOLETTE. Isä parka, — hän on heikko muutamissa asioissa. Olette kai itsekin sen huomannut. Työkään ei riitä täyttämään koko hänen aikaansa. Lisäksi se, että hänellä on vaimo, joka ei voi häntä yhtään tukea. —

Siihen hän on tosin itsekin syypää.

ARNHOLM. Miten niin luulette?

BOLETTE. Isä tahtoo aina nähdä ihmiset iloisina ympärillään. Kodissa pitää olla päivänpaistetta ja tyytyväisyyttä, sanoo hän. Siksi pelkään, että isä hänelle — äidille antaa lääkettä, joka ajan pitkään on vahingoksi.

ARNHOLM. Niinkö todella arvelette.

BOLETTE. Minä en saa sitä ajatusta päästäni. Sillä äiti on toisinaan niin omituinen. (Kiivaasti.) Mutta eikö olekin väärin, että minun koko ikäni pitää pysyä kotona. Eihän minusta sittekään ole suurta apua isälle. Ja onhan minulla velvollisuuksia itseänikin kohtaan.

ARNHOLM. Tiedättekö, Bolette, — tästä asiasta meidän kahden täytyy puhua tarkemmin.

BOLETTE. Ei se varmaankaan siitä parane. Minä olen kai sittenkin luotu jäämään tänne ruutanalammikkoon, luulen.

ARNHOLM. Ette suinkaan. Kaikki riippuu teistä itsestänne.

BOLETTE (Vilkkaasti.) Sanotteko niin?

ARNHOLM. Niin, uskokaa minua. Asia on kokonaan teidän omassa vallassanne.

BOLETTE. Oi, jospa minä todella voisin —. Tahdotteko te kenties puhua minun puolestani isälle?

ARNHOLM. Tahdon senkin tehdä. Mutta ennen muuta tahdon avomielisesti ja peittelemättä puhua teidän kanssanne, rakas Bolette (Katsoo vasemmalle.) Hys! Älkää antako muiden huomata mitään. Palataan toiste tähän.

(Ellida tulee vasemmalta. Hän on hatutta päin, suuri huivi vaan heitettynä hartioille.)

ELLIDA (Levottomalla vilkkaudella.) Täällä tuntuu hyvältä! Täällä on suloista!

ARNHOLM (Nousee.) Oletteko ollut kävelemässä?

ELLIDA. Olen, pitkän, pitkän ihanan matkan kävelimme Wangelin kanssa. Ja nyt me menemme purjehtimaan.

BOLETTE. Etkö tahdo istua?

ELLIDA. Kiitoksia, en. Ei istua.

BOLETTE (Siirtyy penkille.) Tässä on hyvää tilaa.

ELLIDA (Kävelee edestakaisin.) Ei, ei, ei, ei istua. Ei istua.

ARNHOLM. Se kävelymatka teki teille varmaan hyvää. Te näytätte niin reipastuneelta.

ELLIDA. Oo, minun on niin ihmeen hyvä olla. Tunnen itseni niin sanomattoman onnelliseksi! Niin varmaksi! Niin turvalliseksi — (Katsoo vasemmalle.) Mikä suuri laiva tuolla höyryää?

BOLETTE (Nousee ja katsoo sinnepäin.) Se on varmaan se suuri englantilainen.

ARNHOLM. Se lähenee ankkuripaikkaa. Pysähtyykö se tavallisesti tähän?

BOLETTE. Vain puoleksi tunniksi. Se jatkaa sisävuonoon.

ELLIDA. Ja sitten merelle takaisin — huomenna. Ulos aavalle ulapalle. Ja pois yli meren. Ajatelkaas, — kunpa pääsisi mukaan! Oi, kun pääsisi! Kun vaan pääsisi!

ARNHOLM. Ettekö koskaan ole tehnyt pitempää merimatkaa, rouva Wangel?

ELLIDA. En koskaan. Vain tuommoisia pikku retkiä täällä vuonoissa.

BOLETTE (Huoaten.) Niin, niin, me saamme tyytyä maakamaraan.

ARNHOLM. No, maakamarallehan me varsinaisesti kuulummekin.

ELLIDA. Ei, minä en usko, että me siihen kuulumme.

ARNHOLM. Emmekö kuulu maahan?

ELLIDA. Emme. Luulen että jos ihmiset alusta alkaen olisivat tottuneet elämään merellä, — tai ehkä meressä — niin olisimme nyt paljoa täydellisempiä kuin olemme. Sekä parempia että onnellisempia.

ARNHOLM. Niinkö todella luulette?

ELLIDA. Emmeköhän vaan olisikin, arvelen. Olen monta, monta kertaa puhunut Wangelin kanssa tästä —

ARNHOLM. Ja hän —?

ELLIDA. Hän arvelee, että minä ehkä olen oikeassa.

ARNHOLM (Laskien leikkiä.) No, olkoon menneeksi! Mutta tehty kun tehty. Me olemme siis auttamattomasti joutuneet väärälle tolalle ja kehittyneet maamyriksi emmekä vesieläimiksi. Ja nyt jo ainakin lienee liian myöhäistä korjata se erehdys.

ELLIDA. Se mitä sanotte, on surullinen totuus. Ja luulen että ihmiset aavistavat sen itsekin. Että joku hämärä tunto siitä kalvaa heidän sieluaan ikäänkuin salainen katumus ja suru. Uskokaa minua, siinä on syvin syy ihmisten raskasmielisyyteen. Niin, — uskokaa minua.

ARNHOLM. Mutta hyvä rouva Wangel, minusta tuntuu kuin eivät ihmiset niin pahoin raskasmielisiä olisikaan. Päinvastoin näyttää elämä useimmille olevan kevyt ja valoisa ja kuluvan suurena hiljaisena itsetiedottomana ilona.

ELLIDA. Ei suinkaan. Se ilo — se on aivan samanlaista kuin meidän ilomme pitkästä valoisasta kesäpäivästä. Sitäkin seuraa aina ajatus tulevasta pimeyden ajasta. Ja se ajatus luo varjon ihmis-iloon — samoin kuin pilvenhattara vuonoon. Äsken se vielä päilyi kirkaana ja sinisenä. Ja sitte yht'äkkiä —

BOLETTE. Sinun ei pitäisi nyt antautua noin surullisiin ajatuksiin. Olithan juuri niin iloinen ja reipas —

ELLIDA. Niin, niin, olinhan minä. Ooh, tämä, tämä, — tyhmäähän se on. (Katselee levottomasti ympärilleen.) Kunpa Wangel nyt vaan tulisi. Hän sanoi niin varmasti tulevansa. Mutta ei häntä kumminkaan kuulu. Hän on varmaankin unohtanut. Ooh, rakas Arnholm, ettekö te koettaisi saada häntä käsiinne?

ARNHOLM. Mielelläni.

ELLIDA. Sanokaa, että hänen pitää tulla heti. Sillä nyt minä en näe häntä —

ARNHOLM. Ette näe —?

ELLIDA. Te ette minua ymmärrä. Kun hän on poissa, en toisinaan voi muistaa hänen ulkomuotoaan. Ja silloin tuntuu kuin olisin hänet kadottanut. — Se on niin kauhean tuskallista. Mutta menkää nyt! (Ellida kulkee lammikon äyräällä sinne tänne.)

BOLETTE (Arnholmille.) Minä tulen kanssanne. Ettehän te osaa —

ARNHOLM. Mitä vielä. Kyllä minä —

BOLETTE (Puoliääneen.) Ei, ei, minä olen niin levoton. Pelkään hänen menneen höyrylaivalle.

ARNHOLM. Pelkätte?

BOLETTE. Niin, hänellä on tapana käydä katsomassa onko matkustajien joukossa tuttuja. Ja sitten siellä laivalla on ravintola —

ARNHOLM. Ah! niin. Tulkaa siis neiti. (Arnholm ja Bolette menevät vasemmalle.)

(Ellida seisoo hetkisen tuijottaen lammikkoon. Vähä väliä hän puhelee hiljaa ja katkonaisesti itsekseen. Aidan takana olevaa polkua pitkin tulee vasemmalta outo, matkapukuinen mies. Hänellä on tuuhea punertava tukka ja parta. Skottilaislakki päässä ja matkalaukku riippuen hihnassa olkapäältä.)

TUNTEMATON (Kulkee hitaasti aidan vierustaa ja katselee puutarhaan. Huomatessaan Ellidan seisautuu hän, katselee herkeämättä ja tutkivasti häneen ja lausuu puoliääneen.) Hyvää iltaa Ellida!

ELLIDA (Kääntyy ja huudahtaa.) Oi, rakkahin, — tuletko vihdoin!

TUNTEMATON. Minä tulen vihdoin.

ELLIDA (Katsoo hämmästyneenä ja pelokkaasti häneen.) Kuka te olette?
Ketä te täältä etsitte?

TUNTEMATON. Sinä sen kyllä tiedät.

ELLIDA (Säpsähtää.) Mitä tämä merkitsee? Miten te minua puhuttelette!
Ketä te haette?

TUNTEMATON. Haen sinua.

ELLIDA (Kauhistuneena.) Ah —! (tuijottaa häneen, horjuu taapäin ja huudahtaa puoleksi tukahutetulla äänellä.) Nuo silmät! — silmät!

TUNTEMATON. No — tunnetko minut vihdoinkin? Minä tunsin sinut heti,
Ellida.

ELLIDA. Ah silmät! Älkää katsoko minuun noin! Minä huudan apua!

TUNTEMATON. Vaiti. Älä pelkää. Enhän minä sinulle mitään tee.

ELLIDA (Pitää kättä silmillään.) Älkää katsoko minuun noin, sanon minä!

TUNTEMATON (Nojaa käsivartensa aitaan.) Minä tulin tuossa englantilaisessa laivassa.

ELLIDA (Katsahtaa häneen arasti.) Mitä te minusta tahdotte?

TUNTEMATON. Minähän lupasin palata niin pian kuin voisin —

ELLIDA. Lähtekää, lähtekää! Älkää palatko koskaan — koskaan enään tänne! Minähän kirjoitin teille,
että kaikki meidän välillämme on lopussa. Kaikki! Tehän tiedätte sen!

TUNTEMATON (Levollisesti, vastaamalla edelliseen.) Olisin tullut ennemminkin luoksesi. Mutta en
voinut. Nyt vihdoin voin. Ja tässä minä nyt olen, Ellida.

ELLIDA. Mitä te minusta tahdotte? Mitä te aiotte? Mitä varten olette tullut tänne?

TUNTEMATON. Tiedäthän, että olen tullut sinua noutamaan.

ELLIDA (Peräytyy peloissaan.) Minua noutamaan? Aiotteko ottaa minut myötänne!

TUNTEMATON. Aion, tietysti.

ELLIDA. Mutta ettekö tiedä, että minä olen naimisissa!

TUNTEMATON. Tiedän kyllä.

ELLIDA. Ja kuitenkin —! Kuitenkin tulette — noutamaan minua!

TUNTEMATON. Niin, tietysti noutamaan.

ELLIDA (Tarttuu molemmin käsin päähänsä.) Oi, tätä kammottavaa — — kammottavaa —

TUNTEMATON. Etkö tahdo seurata minua?

ELLIDA (Hurjasti.) Älkää katsoko minuun noin!

TUNTEMATON. Kysyn, etkö tahdo?

ELLIDA. En, en, en! Minä en tahdo. En koskaan, koskaan! Minä en tahdo, sanon minä. Minä en voi
enkä tahdo! (Hiljemmin.) Enkä minä uskalla.

TUNTEMATON (Kiipee aidan yli puutarhaan.) No niin Ellida, — sitten sanon sinulle vain yhden asian,
ennenkuin lähden.

ELLIDA (Koettaa paeta, mutta ei voi. Seisoo kauhusta jäykkänä ja nojautuu puun runkoon.) Älkää
koskeko minuun! Älkää tulko minua lähemmäksi! Ei lähemmäksi! Älkää koskeko minuun, sanon minä!

TUNTEMATON (Varovasti astuen pari askelta häntä kohti.) Sinä et saa noin pelätä minua, Ellida.

ELLIDA (Peittää silmänsä käsillään.) Älkää katsoko minuun noin!

TUNTEMATON. Älä vaan pelkää. Älä pelkää.

(Tohtori Wangel tulee puutarhasta vasemmalta.)

WANGEL (Puoleksi puiden peitossa.) No, nyt olet saanut kauvan odottaa minua.

ELLIDA (Syöksyy hänen luokseen, turvautuu hänen käsivarteensa ja huutaa.) Oi, Wangel, — pelasta minut! Pelasta minut, — jos voit!

WANGEL. Ellida, — mitä Jumalan nimessä —!

ELLIDA. Pelasta minut Wangel! Etkö näe häntä? Tuolla hän seisoo!

WANGEL (Katsoo sinnepäin.) Tuo mies tuolla? (Menee lähemmäksi.) Pyydän kysyä — kuka te olette? Ja minkä tähden olette tullut tänne puutarhaan?

TUNTEMATON (Osoittaa päännökökkäyksellä Ellidaa.) Minä tahdon puhutella häntä tuossa.

WANGEL. Vai niin. Te kai se sitten olittekin —? (Ellidalle.) Muuan tuntematon mies kuuluu käyneen sinua kysymässä.

TUNTEMATON. Niin, minä se olin.

WANGEL. Ja mitä te minun vaimostani tahdotte? (Kääntyy.) Tunnetko hänet, Ellida?

ELLIDA (Hiljaa väännellen käsiään.) Oi, tunnenko! Tunnen, tunnen, tunnen!

WANGEL (Pikaisesti.) No!

ELLIDA. Oi, hänhän se on, Wangel! Hän itse! Hän, tiedäthän sinä — hän —!

WANGEL. Mitä! Mitä sanotkaan! (Kääntyy.) Oletteko te se Johnston, joka kerran —

TUNTEMATON. Voittehan sanoa minua Johnstoniksi. Sama minusta. Muuten se ei ole minun nimeni.

WANGEL. Eikö ole?

TUNTEMATON. Ei, ei enään.

WANGEL. Ja mitä te minun vaimostani tahdotte? Sillä kai tiedätte, että majakkamestarin tytär jo kauvan on ollut naimisissa. Ja kenen kanssa, sen kai myös tiedätte.

TUNTEMATON. Sen olen tiennyt jo neljäntä vuotta.

ELLIDA (Jännittyneenä.) Kuinka te sen saitte tietää?

TUNTEMATON. Olin matkalla sinun luoksesi. Silloin sain käsiini vanhan sanomalehden. Se oli tämänpuolen lehtiä. Ja siitä luin että sinut oli vihitty.

ELLIDA (Katselee eteensä.) Vihitty. — Siis se se oli —?

TUNTEMATON. Se koski minuun niin kummasti. Sillä se mitä silloin niillä sormuksilla — olihan sekin vihkimys, Ellida.

ELLIDA (Peittää kasvonsa käsillään.) Oih!

WANGEL. Kuinka te uskallatte —!

TUNTEMATON. Olitko sinä unohtanut sen?

ELLIDA (Tuntee hänen katseensa ja puhkee sanomaan.) Älkää katsoko minuun noin!

WANGEL (Asettuu tuntemattoman miehen eteen.) Teidän täytyy puhutella minua eikä häntä. Siis, lyhyesti, — kun nyt tiedätte asianlaidan, — mitä teillä siis oikeastaan on täällä tekemistä! Mitä varten tulette tapaamaan minun vaimoani?

TUNTEMATON. Olin luvannut Ellidalle tulla hänen luokseen, niin pian kuin voisin.

WANGEL. Ellidalle —! Joko taas!

TUNTEMATON. Ja Ellida lupasi vahvasti odottaa minua siksi kunnes jälleen palaan.

WANGEL. Kuulen, että puhuttelette vaimoani ristimänimeltä. Sellaiset tuttavallisuudet eivät ole

tapana täällä meillä.

TUNTEMATON. Sen kyllä tiedän. Mutta kun hän nyt etukädessä on minun —

WANGEL. Teidän? Yhä vielä —!

ELLIDA (Peräytyy Wangelin taa.) Ooh —! Hän ei luovu minusta koskaan!

WANGEL. Teidän! Sanotteko että hän on teidän?

TUNTEMATON. Onko hän kertonut teille mitään kahdesta sormuksesta? Minun sormuksestani ja Ellidan sormuksesta?

WANGEL. On. Vaan entä sitten. Tekihän vaimoni myöhemmin kaikesta lopun. Olettehan saanut hänen kirjeensä. Siis tiedätte sen itse.

TUNTEMATON. Sekä Ellida että minä olimme yksimieliset siitä, että se, mitä sormuksilla tehtiin, oli arvoltaan ja merkitykseltään vihkimys.

ELLIDA. Mutta minä en tahdo, kuulettehan sen! En iki päivinä minä enään tahdo tietää teistä! Älkää katsoko minuun noin! Minä en tahdo, sanon minä!

WANGEL. Te liette päästä sekaisin, jos luulette voivanne puhua oikeuksistanne moisten lapsellisuuksien perusteella.

TUNTEMATON. Se on totta. Oikeutta — siinä merkityksessä, kuin te tarkoittatte — sitä minulla ei ole.

WANGEL. Mutta mitä te sitten tarkoittatte? Ettehän toki luule väkivallalla voivanne riistää häntä minulta! Vasten hänen omaa tahtoansa.

TUNTEMATON. En, mitä hyötyä siitä olisi? Jos Ellida tahtoo minua seurata, täytyy hänen lähteä vapaaehtoisesti.

ELLIDA (Säpsähtäen, huudahtaa.) Vapaaehtoisesti —!

WANGEL. Ja semmoista voitte luulla —!

ELLIDA (Itsekseen.) Vapaaehtoisesti —!

WANGEL. Te olette hourupäinen. Menkää tiehenne. Meillä ei ole teidän kanssanne mitään tekemistä.

TUNTEMATON (Katsoen kelloonsa.) Minun on kohta oltava laivassa taas (Astuu askeleen lähemmäksi.) Niin, niin, Ellida, — nyt olen siis tehnyt velvollisuuteni. (Vielä lähemmäksi.) Minä olen pitänyt lupauksen, jonka sinulle annoin!

ELLIDA (Rukoillen, väistyy sivulle.) Oi, älkää koskeko minuun!

TUNTEMATON. Ja nyt saat miettimisaikaa huomisyöhön —

WANGEL. Tässä ei ole mitään mietittävää. Suorikaa tiehenne täältä.

TUNTEMATON (Yhä vaan Ellidalle.) Nyt menen laivassa sisävuonoon. Huomisyönä palaan ja silloin poikkeen taas luoksesi. Sinun täytyy odottaa minua täällä puutarhassa. Sillä tahdon mieluummin suorittaa asian kahden sinun kanssasi, ymmärräthän.

ELLIDA (Hiljaa ja vavisten.) Kuulitko, Wangel!

WANGEL. Ole huoleti. Sen käynnin me kyllä estämme.

TUNTEMATON. Hyvästi siksi, Ellida. Huomisyönä siis!

ELLIDA (Rukoillen.) Oi, ei, ei, — älkää tulko huomisyönä! Älkää palatko enään koskaan!

TUNTEMATON. Ja jos siihen mennessä suostut seuraamaan minua meren toiselle puolen —

ELLIDA. Oi, älkää katsoko minuun noin!

TUNTEMATON. Tarkoitan vaan että jos, niin tulee sinun olla matkakunnossa.

WANGEL. Mene sisään, Ellida.

ELLIDA. Minä en voi. Oi, auta minua! Pelasta minut, Wangel!

TUNTEMATON. Ajattele tarkoin, Ellida. Ellet huomenna seuraa minua, on kaikki lopussa.

ELLIDA (Katsoo vavisten häneen.) Onko kaikki silloin lopussa ainiaaksi —?

TUNTEMATON (Nyökäten.) Sitten ei sitä enään koskaan voi korjata, Ellida. Minä en enään milloinkaan palaa näille maille. Et enään koskaan näe minua. Etkä milloinkaan kuule minusta. Silloin olen sinulta kuollut, kadonnut ainiaaksi.

ELLIDA (Hengittää levottomasti.) Oh —!

TUNTEMATON. Ajattele siis tarkoin, mitä teet. Hyvästi (Menee pois, nousee yli aidan, seisautuu ja lausuu.) Niin, Ellida — laittaudu matkakuntoon huomis-yöksi. Sillä silloin tulen sinua noutamaan. (Menee hitaasti ja tynesti polkua pitkin oikealle.)

ELLIDA (Katslee hetkisen hänen jälkeensä.) Vapaaehtoisesti, hän sanoi! Ajattele, — hän sanoi, että minun vapaaehtoisesti pitää seurata häntä.

WANGEL. Ole vaan rauhassa. Nythän hän on mennyt. Ja sinä et näe häntä enään koskaan.

ELLIDA. Oi, kuinka voit niin sanoa? Tuleehan hän taas huomis-yönä.

WANGEL. Antaa hänen tulla. Mutta sinua hän ei ainakaan enää tapaa.

ELLIDA (Pudistaa päätään.) Oi, Wangel, älä luule, että voit estää häntä.

WANGEL. Sen voin, ystäväni, — luota vaan minuun.

ELLIDA (Mietteisään, kuulematta häntä.) Kun hän nyt on ollut täällä — huomis-yönä —? Ja kun hän sitten on mennyt laivassa yli valtameren —?

WANGEL. Niin, mitä sitten?

ELLIDA. Sitten hän ei enään koskaan — koskaan palanne?

WANGEL. Ei, rakas Ellida, siitä voit olla aivan varma. Mitä hän täällä tekisi tämän jälkeen? Nythän hän sinun omasta suustasi on kuullut, että sinä et tahdo olla missään tekemisissä hänen kanssaan. Sitenhän siitä on päästy.

ELLIDA (Itsekseen.) Huomenna siis. Tai ei enään koskaan.

WANGEL. Ja jos hänen päähänsä pistäisi tulla uudelleen tänne —

ELLIDA (Jännittyneenä.) Mitä sitten?

WANGEL. Onhan meidän vallassamme tehdä hänet vahingottomaksi.

ELLIDA. Oi, älä luule sitä.

WANGEL. Se on vallassamme, sanon. Ellet muuten pääse hänestä rauhaan, toimitetaan mies tilille kapteeninsa murhasta.

ELLIDA (Kiivaasti.) Ei, ei, ei! Ei koskaan! Me emme tiedä mitään kapteenin murhasta! Emme yhtään mitään!

WANGEL. Emmekö tiedä! Onhan hän itse tunnustanut sinulle rikoksensa.

ELLIDA. Ei, ei sanaakaan siitä! Jos sinä annat ilmi jotain, kiellän minä kaikki. Häntä ei saa teljetä vankilaan. Hän kuuluu aavalle merelle. Ulapalla on hänen kotinsa.

WANGEL (Katsoo häneen ja sanoo hitaasti.) Ah, Ellida, — Ellida. —

ELLIDA (Kietoutuu rajusti häneen.) Oi, rakas, uskollinen, — vapahda minut siitä miehestä!

WANGEL (Irroitaa itsensä hiljaa.) Tule, tule kanssani!

(Lyngstrand ja Hilde kalastusvehkeineen tulevat oikealta pitkin lammikon rantaa.)

LYNGSTRAND (Menee reippaasti Ellidan luo.) No nyt, rouva, nyt saatte kuulla kummia.

WANGEL. Mitä se on?

LYNGSTRAND. Ajatelkaas, — me olemme nähneet amerikkalaisen!

WANGEL. Amerikkalaisen?

HILDE. Niin, minäkin näin hänet.

LYNGSTRAND. Hän kulki tuota puutarhan takaista tietä ja meni siihen suureen englantilaiseen laivaan.

WANGEL. Mistä te sen miehen tunnette?

LYNGSTRAND. Olemme olleet merimiehinä samassa laivassa. Luulin hänet varmasti hukkuneeksi ja nyt hän onkin ilmielävä.

WANGEL. Tiedättekö hänestä mitään tarkemmin?

LYNGSTRAND. En. Mutta hän on varmaan tullut kostamaan vaimonsa uskottomuutta.

WANGEL. Mitä te sanotte?

HILDE. Lyngstrand aikoo käyttää häntä erääseen taideteokseen.

WANGEL. Minä en käsitä tästä sanaakaan.

ELLIDA. Kerron sen toiste sinulle.

(Arnholm ja Bolette tulevat vasemmalta aidan takaista polkua.)

BOLETTE (Tulee puutarhaan.) Tulkaa katsomaan! Nyt se suuri englantilainen laiva lähtee sisävuonoon.

(Suuri höyrylaiva liukuu hitaasti ohi vähän matkan päässä.)

LYNGSTRAND (Hiidelle puutarhan portin luona.) Ensi yönä hän varmaan tulee vaimoansa hakemaan.

HILDE (Nyökäyttäen.) Uskotonta merimiesvaimoansa — niin.

LYNGSTRAND. Ajatelkaas, — sydänyön aikaan.

HILDE. Minusta siitä pitäisi tulla jotain jännittävää.

ELLIDA (Katselee laivan jälkeen.) Huomenna siis —

WANGEL. Eikä sitten koskaan enään.

ELLIDA (Hiljaa ja vavisten.) Oi, Wangel, — varjele minua omalta itseltäni.

WANGEL (Katsoo häneen tuskallisesti.) Ellida! Minä aavistan, — tämän takana on jotain muuta.

ELLIDA. Tenho siinä on.

WANGEL. Tenho —?

ELLIDA. Se mies on kuin meri.

(Menee hitaasti ja mietteissään puutarhan halki vasemmalle. Wangel kulkee levottomana hänen rinnallaan ja katsoo häneen tutkivasti.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Tohtori Wangelin sali. Ovi oikealla ja vasemmalla. Perällä kahden akkunan välissä avoin lasi-ovi veranalle. Sen takaa näkyy osa puutarhasta. Vasemmalla sohva pöytineen. Oikealla piano ja sen takana suuri kukkapöytä. Keskellä lattiaa pyöreä pöytä tuolineen. Pöydällä kukkiva ruusu muiden ruukkukasvien ympäröimänä. Aamupuoli. Sohvassa, vasemmalla olevan pöydän ääressä istuu Bolette koruompeleineen.

Lyngstrand istuu tuolilla pöydän yläpäässä.

Puutarhassa istuu Bollested maalaamassa. Hilde seisoo vieressä katsellen hänen työtään.

LYNGSTRAND (Nojaten käsivarsillaan pöytään, istuu hetken ääneti katsellen Boletten työtä.) Tuollaisen palteen ompeleminen lienee hyvin vaikeata, neiti Wangel.

BOLETTE. Ei se niin vaikeata ole. Kun vaan on oikein laskenut —

LYNGSTRAND. Laskenut? Pitääkö siinä myös laskea?

BOLETTE. Pitää pisteet. Katsokaa nämä.

LYNGSTRAND. Aivan oikein! Kas vaan! Onhan se melkein kuin jonkunlaista taidetta. Osaatteko piirtääkin?

BOLETTE. Osaanhan minä mallin mukaan.

LYNGSTRAND. Ettekö muuten?

BOLETTE. En, en muuten —

LYNGSTRAND. No sitten se ei olekaan sentään oikeata taidetta.

BOLETTE. Ei, sehän on vaan tuommoista — käsityötä.

LYNGSTRAND. Mutta minä luulen, että te ehkä voisitte oppia taidetta.

BOLETTE. Vaikkei minulla ole minkäänlaisia taipumuksia?

LYNGSTRAND. Vaikka. Jos aina saisitte olla jonkun tositaiteilijan parissa —

BOLETTE. Luuletteko, että voisin oppia sen häneltä?

LYNGSTRAND. Oppia, noin tavallisessa merkityksessä — ei. Mutta luulen, että se vähitellen tarttuisi teihin. Ikäänkuin jonkun ihmeen kautta, neiti Wangel.

BOLETTE. Sepä olisi kummallista.

LYNGSTRAND (Hetken perästä.) Oletteko ajatellut koskaan —? Tarkoitan oletteko noin syvemmästi ja vakavasti ajatellut avioliiton luonnetta, neiti?

BOLETTE (Katsahtaa häneen.) Avio —? En.

LYNGSTRAND. Minä olen.

BOLETTE. Vai niin? Oletteko?

LYNGSTRAND. Olen niinkin — minä ajattelen usein semmoisia asioita. Enin avioliittoa. Ja olenhan minä siitä lukenutkin kirjoista. Minä luulen, että avioliitto oikeastaan on eräänlainen ihme. Kun nainen siinä voi vähitellen muuttua miehensä kaltaiseksi.

BOLETTE. Omaksuu miehensä harrastukset, sitäkö tarkoitatte?

LYNGSTRAND. Sitä juuri!

BOLETTE. No, että hänen kykynsä? Hänen taipumuksensa ja lahjansa?

LYNGSTRAND. Hm, niin, — tahtoisinpa tietää, eikö nekin vaan — —

BOLETTE. Uskotte siis ehkä, että kaikki mitä mies on lukenut — tai ajatellut, — että sekin voi siirtyä hänen vaimoonsa?

LYNGSTRAND. Niin, se myöskin. Vähitellen. Aivankuin ihmeen kautta. Mutta minä tiedän kyllä, että semmoista voi tapahtua vaan avioliitossa, jossa aviopuolisot uskollisesti ja hellästi ovat kiintyneet toisiinsa ja ovat oikein onnelliset.

BOLETTE. Ettekö koskaan ole tullut ajatelleeksi, että mieskin voisi noin ikäänkuin sulautua vaimoonsa. Tulla vaimonsa kaltaiseksi, tarkoitan.

LYNGSTRAND. Mieskö? En, sitä en ole ajatellut.

BOLETTE. Mutta miksei mies yhtä hyvin kuin vaimokin?

LYNGSTRAND. Ei, sillä miehellähän on kutsumus, jota varten hän elää. Ja se se juuri tekee miehen

niin voimakkaaksi ja varmaksi, neiti Wangel. Hänellä on elämäntehtävä, hänellä.

BOLETTE. Jokaisella miehelläkö?

LYNGSTRAND. Ei jokaisella. Ajattelen nyt etupäässä taiteilijaa.

BOLETTE. Tekeekö teidän mielestänne taiteilija oikein mennessään naimisiin?

LYNGSTRAND. Tekee, aivan oikein, minun mielestäni. Kun hän löytää jonkun, jota oikein rakastaa, niin —

BOLETTE. Vaikka niinkin. Minun mielestäni hänen pitäisi elää yksinomaan taiteensa hyväksi.

LYNGSTRAND. Niin, tietysti hänen pitääkin. Mutta voihan hän silti sen tehdä, vaikka naikin.

BOLETTE. No, entä nainen?

LYNGSTRAND. Nainen? Mitenkä?

BOLETTE. Se nainen, jonka kanssa hän menee naimisiin. Mitä varten hän sitten elää?

LYNGSTRAND. Hänenkin tulee elää miehensä taidetta varten. Minun mielestäni pitäisi naisen tuntea itsensä niin sanomattoman onnelliseksi siitä.

BOLETTE. Hm — en oikein tiedä —

LYNGSTRAND. Niin se on, neiti, olkaa varma siitä. Ei ainoastaan kaikki se kunnia ja arvo, jota hän nauttii miehensä tähden. Sillä se on minun mielestäni melkein vähemmänarvoista. Mutta se, että hän saa auttaa miestänsä luomaan, — että hän voi keventää hänen työtänsä tukemalla häntä, palvelemalla häntä, hoitelemalla häntä huolellisesti ja tekemällä hänelle elämän oikein suloiseksi. Sen pitäisi naisesta olla niin äärettömän ihanaa, minun mielestäni.

BOLETTE. Ooh, te ette tiedä, miten itserakas olette!

LYNGSTRAND. Minäkö itserakas! Hyvä Jumala! Kunpa tuntisitte minua hiukan paremmin, niin ette — (Kumartuu lähemmäksi häntä.) Neiti Wangel, — kun minä kerran olen poissa — ja eihän siihen ole enään pitkälti —

BOLETTE (Katsoo häneen sääliväisesti.) Mutta älkää nyt uskotelko mitään niin surullista.

LYNGSTRAND. Eihän se oikeastaan niin surullista ole.

BOLETTE. Mitä te sitten tarkoittatte?

LYNGSTRAND. Minähän matkustan kuukauden kuluttua. Ensin täältä. Ja sitte etelämaihin.

BOLETTE. Ah, niinkö. Niin, niin.

LYNGSTRAND. Tahdotteko silloin muistella minua joskus, neiti?

BOLETTE. Mielelläni.

LYNGSTRAND (Iloisesti.) Lupaatteko sen minulle!

BOLETTE. Lupaan kyllä.

LYNGSTRAND. Pyhästi ja juhlallisesti, neiti Bolette?

BOLETTE. Pyhästi ja juhlallisesti (Toisella äänellä.) Mutta mitä te sillä oikein tarkoittatte? Eihän se teitä auta mihinkään.

LYNGSTRAND. Kuinka voitte niin sanoa! Minusta olisi niin suloista tietää, että te täällä kotona askaroitte minua muistellen.

BOLETTE. No, entä sitten?

LYNGSTRAND. Niin, muuta en oikein tiedä —

BOLETTE. En minäkään. Kaikkihan on sitä vastaan. Minä en näe muuta kuin esteitä.

LYNGSTRAND. Voisihan tapahtua joku ihme. Joku onnenpotkaus tai semmoinen. Sillä minä uskon että onni minua seuraa.

BOLETTE (Vilkaasti.) Niin, eikö totta! Tehän uskotte sen!

LYNGSTRAND. Niin, siihen minä lujasti luotan. Ja sitten — muutaman vuoden kuluttua — kun minä palaan kotiin kuuluisana kuvanveistäjänä ja hyvissä varoissa, terveenä ja kukoistavana —

BOLETTE. Niin, niin! Toivokaamme että niin käy.

LYNGSTRAND. Siitä voitte olla varma. Kunhan vaan ajattelette uskollisesti ja lämpimästi minua sillä aikaa kun olen kaukana etelän mailla. Ja senhän olette äsken luvannut.

BOLETTE. Niin olen (Pudistaa päätänsä.) Mutta ei siitä kuitenkaan mitään hyötyä ole.

LYNGSTRAND. Kyllä, Bolette neiti, ainakin on siitä se hyöty, että siten edistyy minun taideteokseni paljoka helpommin ja nopeammin.

BOLETTE. Uskotteko sen todella?

LYNGSTRAND. Uskon, minä tunnen sen sisällisesti. Ja minusta sen pitäisi olla teillekin niin virkistävää — täällä syrjässä maailmasta — että salaisesti tiedätte ikäänkuin auttavanne minua luomistyössä.

BOLETTE (Katsoo häneen.) No, — mutta te, te puolestanne?

LYNGSTRAND. Minä —?

BOLETTE (Katsoo puutarhaan päin.) Hys! Puhukaamme jostain muusta. Sillä tuolta tulee yliopettaja.

(Yliopettaja Arnholm näkyy puutarhassa, tullen vasemmalta.
Pysähtyy puhelemaan Ballestedin ja Hilden kanssa.)

LYNGSTRAND. Pidättekö te vanhasta opettajastanne, neiti Bolette?

BOLETTE. Pidätkö minä hänestä —?

LYNGSTRAND. Minä tarkoitan miellyttääkö hän teitä?

BOLETTE. Miellyttääpä kyllä. Sillä hän on hyvä ystävänä ja neuvonantajana. — Ja hän auttaa aina missä vaan voi.

LYNGSTRAND. Mutta, eikö ole kummallista, ettei hän ole mennyt naimisiin?

BOLETTE. Onko se teistä niin kummallista?

LYNGSTRAND. On, sillä onhan hän varakas mies, sanotaan.

BOLETTE. Kuuluuhan hän olevan. Hänen ei varmaankaan ole ollut helppo löytää semmoista, joka hänestä huolisi, luulen.

LYNGSTRAND. Miksi niin?

BOLETTE. Hän on ollut melkein kaikkien nuorten tyttöjen opettajana, jotka tuntee. Hän sanoo sen itse.

LYNGSTRAND. Mitä se haittaisi?

BOLETTE. Mutta, hyvänen aika, eihän voi mennä opettajansa kanssa naimisiin!

LYNGSTRAND. Arvelette siis, ettei nuori tyttö voi rakastaa opettajaansa?

BOLETTE. Ei senjälkeen kun on tullut täysi-ikäiseksi.

LYNGSTRAND. Ei mutta, — sepä ihme!

BOLETTE (Varoittaen.) So, so, so!

(Ballested on koonnut kapineensa ja vie ne oikealle puutarhaan.
Hilde auttaa häntä. Arnholm nousee verannalle ja tulee huoneeseen.)

ARNHOLM. Hyvää huomenta, rakas Bolette. Hyvää huomenta herra — herra — hm! (Näyttää tyytymättömältä ja nyökkää kylmästi Lyngstrandille, joka nousee ja kumartaa.)

BOLETTE (Menee Arnholmin luo.) Hyvää huomenta, herra yliopettaja.

ARNHOLM. Miten täällä tänään voidaan?

BOLETTE. Kiitoksia, hyvin.

ARNHOLM. Äitipuolenne taitaa taaskin olla kylpemässä?

BOLETTE. Ei, hän on omassa huoneessaan.

ARNHOLM. Voiko hän huonosti?

BOLETTE. En tiedä. Hän on lukinnut ovensa.

ARNHOLM. Hm — vai niin.

LYNGSTRAND. Rouva Wangel taisi eilen pahasti säikähtyä sitä amerikkalaista.

ARNHOLM. Mitä te siitä tiedätte?

LYNGSTRAND. Minä kerroin rouvalle, että olin nähnyt hänet ilmielävänä puutarhan aidan takana.

ARNHOLM. Niinkö.

BOLETTE (Arnholmille.) Te istuite varmaan isän kanssa myöhään yöhön?

ARNHOLM. Niin, jotenkin myöhään. Me puhuimme vakavista asioista.

BOLETTE. Saitteko tilaisuuden sanoa sanan minunkin puolestani?

ARNHOLM. En, rakas Bolette. En saanut. Hän oli niin syventynyt erääseen toiseen asiaan.

BOLETTE (Huokaa.) Niin, — niin hän aina on.

ARNHOLM (Katsoo merkitsevästi häneen.) Mutta tänäänhän me molemmat keskustelemme tarkemmin siitä asiasta. — Missä teidän isänne nyt on? Ehkei hän ole kotona?

BOLETTE. On. Hän on varmaankin konttorissaan. Kyllä minä haen hänet.

ARNHOLM. Ei kiitos. Älkää vaivatko itseänne. Minä menen mieluummin hänen luokseen.

BOLETTE (Kuulostaa vasemmalle päin.) Odottakaa herra yliopettaja. Luulen, että isä tulee tuolta portaista. Aivan oikein. Hän on varmaankin ollut häntä katsomassa.

(Tohtori Wangel tulee vasemmanpuolisesta ovesta.)

WANGEL (Ojentaa Arnholmille kätensä.) Rakas ystävä, — oletteko jo täällä? Sepä hyvä että tulitte näin varhain. Sillä tahtoisin mielelläni vielä puhua kanssanne.

BOLETTE (Lyngstrandille.) Menemmekö me puutarhaan Hilden luo?

LYNGSTRAND. Kernaasti minun puolestani, neiti (Hän ja Bolette menevät alas puutarhaan ja sieltä ulos puiden välitse.)

ARNHOLM (Seuraa heitä katseillaan, kääntyy Wangeliin.) Tunnetteko lähemmin tuota nuorta miestä?

WANGEL. En, en lainkaan.

ARNHOLM. Minusta ei ole hyvä, että hän niin paljon seurustelee tyttärienne kanssa.

WANGEL. Seurusteleeeko hän? En ole sitä niin pannut merkille.

ARNHOLM. Sitä teidän minun mielestäni tulisi pitää hiukan silmällä.

WANGEL. Kyllä niin, olette oikeassa. Mutta Jumala paratkoon, mitä on minun miesparan tekeminen? Tytöt ovat nyt kerran tottuneet itse pitämään huolen itsestään. Eivätkä he kärsi muistutuksia minulta eikä Ellidalta.

ARNHOLM. Eikö häneltäkään?

WANGEL. Ei. Ja enhän minä oikeastaan voi vaatiakaan, että hän sekaantuisi semmoisiin asioihin. Siihen hän ei ole luotu (Keskeyttäen.) Mutta eihän meidän tästä pitänyt puhua. Sanokaapas — oletteko senjälkeen ajatellut asiaa. Kaikkea sitä, josta teille puhuin?

ARNHOLM. En ole muuta ajatellutkaan siitä asti kun yöllä erosimme.

WANGEL. Ja mitä teidän mielestänne tässä olisi tehtävä?

ARNHOLM. Rakas tohtori, minusta te lääkärinä sen paremmin tiedätte kuin minä.

WANGEL. Ooh, kunpa tietäisitte, miten vaikeata lääkärin on arvostella oikein sairasta, jota hän niin paljon rakastaa! Ja tähän ei sitäpaitsi ole mitään tavallista sairautta. Tässä ei auta mikään tavallinen lääkäri, — eikä mitkään tavalliset lääkkeet.

ARNHOLM. Miten hänen laitansa tänään on?

WANGEL. Kävin juuri hänen luonaan ja hän tuntui minusta sangen tyyneltä. Mutta kaikkien hänen mielialojensa takana on jotain salattua, josta minun on mahdoton päästä selville. Ja hän on niin muuttuvainen, — niin epävakainen, — niin äkillisesti vaihteleva.

ARNHOLM. Se kai johtuu hänen sairaalosisesta mielentilastaan.

WANGEL. Ei yksin siitä. Pohjaltaan se on hänessä synnynnäistä. Ellida on meriväkeä, siinä koko juttu.

ARNHOLM. Mitä te sillä tarkoittatte, herra tohtori?

WANGEL. Ettekö ole pannut merkille, että nuo ihmiset tuolla aavan meren ääressä ovat kuin eri kansaa? On ikäänkuin he eläisivät meren omaa elämää. Heissä huomaa aaltoilemisen — ja luuteen ja vuoksen — niin ajatuksissa kuin tunteissa. Ja sitten he eivät koskaan kotiudu muuanne. Oi, olisihan minun sitä pitänyt ennen ajatella. Olihan suorastaan rikos Ellidaa vastaan, että tempasin hänet sieltä ulapalta, ja istutin tänne sisämaahan.

ARNHOLM. Oletteko tullut siihen päätökseen?

WANGEL. Olen, ja siinä yhä vahvistun. Mutta minunhan olisi pitänyt se ennakolta tietää. Ja oikeastaan minä sen tiesinkin. Mutta en ottanut sitä tarpeeksi huomioon. Sillä nähkää, minä rakastin häntä niin suuresti! Siksi ajattelin etusijassa vaan omaa itseäni. Niin anteeksiantamattoman itsekäs olin silloin!

ARNHOLM. Hm, — jokainen mies on varmaankin hieman itsekäs semmoisissa asioissa. Muuten en ole koskaan huomannut teissä sitä vikaa, tohtori Wangel.

WANGEL (Kulkee levottomana lattialla.) Oh, kyllä, kyllä! Ja vielä jälkeenkäpä olen ollut itsekäs. Olenhan minä häntä niin paljon, paljon vanhempi. Minun olisi pitänyt olla hänelle isänä — ja oppaana samalla. Olisi pitänyt koettaa parastani kehittääkseni hänen henkistä elämäänsä. Mutta siitä, Jumala paratkoon, ei ole koskaan tullut mitään. Sillä, nähkääs, minulla ei ole ollut kylliksi tarmoa siihen! Tahdoin mieluummin pitää hänet juuri sellaisena kuin hän oli. Mutta sitten hänen tilansa huononi huononemistaan, ja minä vain vaivasin päätäni enkä tiennyt mitä tehdä. (Hiljempää.) Siksi minä tuskissani kirjoitin teille ja pyysin teitä tulemaan luoksemme.

ARNHOLM (Katsoo hämmästyneenä häneen.) Mitä sanotte! Sentäbdenkö te kirjoititte?

WANGEL. Sentähden. Mutta älkää siitä välittäkö.

ARNHOLM. Mutta, Herran nimessä, rakas tohtori, — mitä hyötyä te minusta odotitte? En käsitä.

WANGEL. Ette, se on hyvin ymmärrettävissä. Sillä minä olin joutunut väärille jäljille. Luulin että Ellida aikoinaan oli ollut rakastunut teihin. Että hän vieläkin salaisesti oli hiukan teihin kiintynyt. Että hänelle kenties tekisi hyvää saada nähdä teidät ja puhua kanssanne lapsuuden kodistaan ja entisistä ajoista.

ARNHOLM. Tarkoititte siis vaimoanne, kun kirjoititte, että täällä minua joku odotteli ja — ja kenties kaipasikin!

WANGEL. Niin, ketäs muuta?

ARNHOLM (Kiireesti.) Niinpä niin, ketäs muuta, olette oikeassa. Mutta minä en sitä älynnyt.

WANGEL. Hyvin luonnollista, kuten jo sanoin. Olinhan kokonaan väärillä jäljillä.

ARNHOLM. Ja te sanotte olevanne itsekäs!

WANGEL. Oi, olihan minun hyvitetävä niin suuri rikos. En voinut mielestäni jättää käyttämättä mitään keinoa, joka hiukankin voisi hänen tilaansa lieventää.

ARNHOLM. Miten te oikeastaan selitätte sen voiman, jolla tuo muukalainen Ellidaa hallitsee?

WANGEL. Hm, — rakas ystävä — siinä lienee jotain, joka ei ole selitettävissä.

ARNHOLM. Jotakin, joka itsestään on selittämätöntä, tarkoitatte? Aivan selittämätöntä?

WANGEL. Ainakin toistaiseksi.

ARNHOLM. Uskotteko sitten sellaisia voimia olevan?

WANGEL. En usko enkä ole uskomatta. Minä vaan en tiedä. Siksi jätän sen ratkaisematta.

ARNHOLM. Mutta selittäkääpäs minulle muuan seikka. Tuo hänen ihmeellinen, kammottava väitteensä lapsen silmistä —?

WANGEL (Innokkaasti.) No, tuota juttua silmistä minä en usko! En tahdo uskoa mitään sellaista. Sen täytyy olla pelkkää mielikuvitusta. Ei mitään muuta.

ARNHOLM. Tarkastitteko tuon miehen silmiä eilen, kun hänet näitte?

WANGEL. Tietysti.

ARNHOLM. Ettekö havainnut mitään yhtäläisyyttä?

WANGEL (Vältellen.) Hm, — hyvänen aika, mitenkä nyt vastaisin? Ei ollut enään ihan valoisakaan kun hänet näin. Ja sitäpaitsi oli Ellida jo edeltäpäin puhunut niin paljon tuosta yhtäläisyydestä. — En tiedä, kykeninkö katsomaan häneen ennakkoluulottomasti.

ARNHOLM. Niin, niin, mahdollista kyllä. Mutta entä se toinen ilmiö? Että tuska ja levottomuus valtasi hänet juuri silloin, kun tuo vieras mies oli kotimatalla?

WANGEL. Nähkääs, — se on sekin jotain, jota hän vasta toispäivästä lähtien on alkanut kuvitella. Ei se tullut noin yht'äkkiä — jollain varmalla hetkellä — niinkuin hän nyt väittää. Mutta kun hän kuuli tuolta nuorelta Lyngstrandilta, että Johnston eli Friman — tai mikä hänen nimensä lie, — että hän oli tänne tulossa kolme vuotta sitten — maaliskuussa, — hän nähtävästi uskoo, että tuo levottomuus tarttui häneen juuri samassa kuussa.

ARNHOLM. Eikö sitten ollut niin laita?

WANGEL. Ei suinkaan. Olihan siitä merkkejä jo kauvan ennen sitäkin. Totta kyllä se puhkesi — satunnaisesti — juuri maaliskuussa kolme vuotta sitten jokseenkin valtavasti esiin —

ARNHOLM. Siis kuitenkin —!

WANGEL. Niin, mutta se on helposti selitettävissä siitä tilasta — raskaudesta, — jossa hän silloin oli.

ARNHOLM. Siis merkki merkkiä vastaan.

WANGEL (Vääntää käsiään.) Ja kun en voi häntä auttaa! Kun en tiedä mitään neuvoa! Kun en keksi mitään keinoa —!

ARNHOLM. Ettekö voisi vaihtaa asuinpaikkaa, muuttaa toiselle paikkakunnalle. Että hän pääsisi oloihin, joissa hän paremmin viihtyisi.

WANGEL. Rakas ystävä — ettekö luule minun koettaneen sitäkin keinoa! Olen ehdottanut, että muuttaisimme Skjoldvikiin, mutta hän ei tahdo.

ARNHOLM. Eikö sitäkään?

WANGEL. Ei, sillä hän ei luule siitä olevan mitään apua. Ja voihan hän ollakin oikeassa.

ARNHOLM. Hm, — niinko luulette?

WANGEL. Ja sitäpaitsi, — kun tarkemmin ajattelen, — en tosiaankaan tiedä, kuinka voisin sen tuuman toteuttaa. Sillä olisihan sellaiseen soppeen muuttaminen melkein rikos tyttöjä vastaan. Pitäähän heidän elää sellaisessa paikassa, jossa on edes jotain toivoa saada heidän tulevaisuutensa kerran turvatuksi.

ARNHOLM. Turvatuksi? Ajatteletteko jo sitä seikkaa?

WANGEL. Herra nähköön, — tuleehan minun sitäkin ajatella! Mutta — toiselta puolen taas — velvollisuuteni sairasta Ellida-raukkaa kohtaan —! Oh, rakas Arnholm, — minä olen tosiaankin — monessa suhteessa — kuin kahden tulen välissä!

ARNHOLM. Boletten tähden teidän kenties ei tarvitse olla niin huolissanne — (Keskeyttäen.)

tahtoisinpa tietää minne hän — minne he ovat menneet? (Menee avoimen oven luo ja katsoo ulos.)

WANGEL (Kulkee pianoa kohti.) Oi, uhraisinpa vaikka mitä — noiden kolmen tähden. — Kun vaan tietäisin miten — (Ellida tulee vasemmasta ovesta.)

ELLIDA (Reippaasti Wangelille.) Älä mene aamupäivällä kaupungille!

WANGEL. En, en menekään. Minä jään kotiin sinun luoksesi. (Osoittaa Arnholmia, joka lähenee.) Mutta etkö tervehdi ystäväämme?

ELLIDA (Kääntyy.) Kas, tekö täällä, herra Arnholm! (Ojentaa hänelle kätensä.) Hyvää huomenta!

ARNHOLM. Hyvää huomenta, rouva Wangel. Ette siis olekaan tänään kylpemässä niinkuin tavallista?

ELLIDA. En, en, en! Siitä ei tänään tule mitään. Mutta ettekö istu hetkiseksi?

ARNHOLM. En, kiitoksia, — en nyt. (Katsoo Wangeliin.) Lupasin mennä tyttöjen luo puutarhaan.

ELLIDA. Herra ties, tapaatteko heitä puutarhassa. Minä en koskaan tiedä heidän olopaikastaan.

WANGEL. Kyllä he ovat varmaankin lammikolla.

ARNHOLM. Enköhän minä pääse heidän jäljilleen. (Nyökäyttää päätään, menee verannan kautta puutarhaan.)

ELLIDA. Wangel, mitä kello on?

WANGEL (Katsoo kelloaan.) Se on nyt hiukan yli yhdentoista.

ELLIDA. Hiukan yli. Ja kello yksitoista — puoli kaksitoista tänä yönä tulee laiva. Oo, kunhan kaikki olisi ohi!

WANGEL (Menee lähemmäksi häntä.) Rakas Ellida — yhtä asiaa sinulta kysyisin.

ELLIDA. Mitä asiaa?

WANGEL. Toissailtana — tuolla Näkövuorella — sanoit, että näinä kolmena viime vuonna usein olet nähnyt hänet ilmielävänä edessäsi.

ELLIDA. Niin, niin olen. Usko minua.

WANGEL. No, millaisena sinä hänet näit?

ELLIDA. Millaisenako hänet näin?

WANGEL. Tarkoitin, — miltä hän sinusta näytti, kun olit hänet näkevinäsi?

ELLIDA. Mutta, rakas Wangel, — tiedäthän jo itse, minkä näköinen hän on.

WANGEL. Oliko hän sen näköinen myös sinun mielikuvissasi.

ELLIDA. Oli, sennäköinen hän oli.

WANGEL. Juuri sellainen, jommoisena hänet eilen illalla näit edessäsi.

ELLIDA. Niin, juuri sellainen.

WANGEL. No, minkätähden sinä et siis häntä heti tuntenut?

ELLIDA (Säpsähtää.) Enkö tuntenut?

WANGEL. Et. Sanoit jalestäpäin itse, ettet heti tietänyt kuka tuo vieras mies oli.

ELLIDA (Hämmästyneenä.) Luulen todella, että olet oikeassa! Eikö se ole merkillistä, Wangel? Ajattele, että minä en heti häntä tuntenut!

WANGEL. Vasta silmistä, sanoit —

ELLIDA. Oi niin, — silmät! Silmät!

WANGEL. No, mutta Näkövuorella sanoit, että hän aina näyttäytyy sinulle sellaisena kuin hän silloin oli erotessanne. Silloin kymmenen vuotta takaperin.

ELLIDA. Sanoinko niin?

WANGEL. Sanoit.

ELLIDA. Hän näytti kai silloin jotenkin samanlaiselta kuin nyt.

WANGEL. Ei. Sinä kuvasit hänet aivan toisenlaiseksi toissailtana kotiin palatessamme. Kymmenen vuotta sitten hänellä ei ollut partaa, sanoit. Toisin hän oli puettukin. Ja rintasolki, jossa oli tuo helmi —? Semmoista ei eilisellä miehellä ollutkaan.

ELLIDA. Ei, sitä hänellä ei ollut.

WANGEL (Katsoo tutkivasti häneen.) Ajattele siis hiukan, rakas Ellida. Tahi ehkä et enään oikein muista, minkänäköinen hän silloin oli, kun hän seisoj kanssasi Bratthammerilla?

ELLIDA (Muistellen, sulkee silmänsä hetkeksi.) En oikein selvästi. Ei, — tänään en sitä jaksa muistaa! Eikö se ole kummallista?

WANGEL. Eipä niinkään. Olet uudelleen nähnyt hänet elävänä edessäsi. Ja uusi kuva varjoo tuon vanhemman, niin ettet sitä enään voi nähdä.

ELLIDA. Luuletko niin, Wangel?

WANGEL. Luulen. Ja se varjoo sinun sairaita mielikuviasikin. Siksi on hyvä, että todellisuus kerran tuli.

ELLIDA. Hyvä? Sanotko, että se on hyvä?

WANGEL. Sanon, hyvä, että se tuli, — siitä voi tulla sinun parannuksesi.

ELLIDA (Istuu sohvaan.) Wangel, — tule ja istu tänne viereeni. Minä kerron sinulle kaikki ajatukseni.

WANGEL. Niin, tee se, rakas Ellida. (Istuu tuolille pöydän toiselle puolen.)

ELLIDA. Oli oikeastaan suuri onnettomuus — meille kummallekin — että juuri me jouduimme yhteen.

WANGEL (Säpsähtää.) Mitä sinä sanot!

ELLIDA. Niin. Onnettomuus se oli. Ja ymmärtäähän sen helposti. Eihän siitä voinut syntyä muuta kuin onnettomuutta. Siitä millä tavoin me jouduimme yhteen.

WANGEL. Mitä pahaa siinä sitten oli —?

ELLIDA. Kuule Wangel, — turhaan me kauvemmin valehtelemme itsellemme ja — toisillemme.

WANGEL. Valehtelemmeko me, sanotko niin!

ELLIDA. Niin me valehtelemme. Tai ainakin me peitämme totuuden toisiltamme. Sillä totuus — puhdas — väärentämätön totuus — on kuitenkin se — että sinä tulit sinne meille ja — ja ostit minut.

WANGEL. Ostit —! — Sanotko sinä — ostit!

ELLIDA. Oh, enhän minä ollut rahtuakaan sinua parempi. Minä suostuin kauppaan. Myin itseni.

WANGEL (Katsoo häneen tuskallisesti.) Ellida, — voitko todellakin puhua tuolla tavalla?

ELLIDA. Muuta sanaa siitä ei voi käyttää! Kauppa se oli! Sinä et enään kestänyt yksinäisyyttä kodissasi. Noudit itsellesi uuden vaimon —

WANGEL. Ja uuden äidin lapsilleni, Ellida.

ELLIDA. Ehkä sitäkin — noin muun ohella. Vaikka — sinä et vähääkään tiennyt, olisiko minusta äidiksi. Olithan vaan nähnyt minut — ja puhunut kanssani pari kertaa. Sitten syttyi sinussa halu minuun ja sinä —

WANGEL. Niin, sano sinä sitä vaan miksi tahdot.

ELLIDA. Ja minä puolestani —. Minä olin avuton ja neuvoton ja ihan yksin maailmassa. Olihan luonnollista, että minä suostuin — kun sinä tarjosit minulle elinkautisen toimeentulon.

WANGEL. Minä en ajatellut toimeentuloasi, rakas Ellida. Minä kysyin sinulta rehellisesti tahdoitko

minun ja lasteni kanssa jakaa sen vähän, jota omakseni sanon.

ELLIDA. Niin, sinä kysyit. Mutta minun ei olisi kuitenkaan pitänyt suostua! Ei mistään hinnasta minun olisi pitänyt suostua. Minun ei olisi pitänyt myydä itseäni! Enemmän ryhtyä halvimpaankin työhön — tyytyä kurjimpaankin elämään vapaaehtoisesti — ja omin ehdoin.

WANGEL (Nousee.) Ovatko siis ne viisi, kuusi vuotta, jotka olemme yhdessä eläneet, olleet sinulle ihan arvottomat.

ELLIDA. Oi, älä suinkaan niin luule, Wangel! Minun on ollut sinun luonasi niin hyvä olla kuin suinkin voi toivoa. Mutta minä en tullut sinun kotiisi vapaaehtoisesti. Se on pääasia.

WANGEL (Katsoo häneen.) Et — vapaaehtoisesti!

ELLIDA. En. Minä en lähtenyt kanssasi vapaaehtoisesti.

WANGEL (Hillitysti.) Ah — nyt muistan — tuon eilisen sanan.

ELLIDA. Siinä sanassa on kaikki kätkeytyneenä. Se on luonut minulle valoa pimeyteeni. Ja siksi minä sen nyt huomaankin.

WANGEL. Mitä sinä huomaat?

ELLIDA. Minä huomaan, että se elämä, jota me kaksi elämme — ei ole avioliitto.

WANGEL (Katkerasti.) Se on totta. Se elämä, jota me nyt vietämme, ei ole avioliitto.

ELLIDA. Ei ole ennenkään ollut. Ei koskaan. Ei alusta pitäenkään (Katselee mieltien eteensä.) Ensimmäisestä — siitä olisi voinut tulla ehjä ja oikea avioliitto.

WANGEL. Ensimmäisestä? Mitä ensimmäistä sinä tarkoitat?

ELLIDA. Minun avioliittoani — hänen kanssaan.

WANGEL (Katselee häneen hämmästyneenä.) En ymmärrä sinua!

ELLIDA. Oi, rakas Wangel, — älkäämme valehdelko toisillemme. Eikä itsellemmekään.

WANGEL. Ei, — älkäämme valehdelko! Vaan entä sitten?

ELLIDA. Niin, näetkös, — me emme koskaan voi kiertää sitä tosiasiaa — että vapaaehtoinen lupaus on täysin yhtä sitova kuin vihkimys.

WANGEL. Mutta mitä ihmettä —!

ELLIDA (Nousee kiivaasti.) Anna minun lähteä luotasi, Wangel!

WANGEL. Ellida —! Ellida —!

ELLIDA. Niin, niin. — Anna minun vaan lähteä! Usko minua, — muuta neuvoa ei kuitenkaan ole. Muuta seurausta ei voi olla siitä, millä tavoin me kaksi jouduimme yhteen.

WANGEL (Hillityltä tuskalla.) Näin kauvas meidän siis piti erota toisistamme.

ELLIDA. Meidän täytyi. Muu ei ollut mahdollista.

WANGEL (Katsoo häneen raskasmielisesti.) En siis edes yhdyselämällämme ole voittanut sinua. En koskaan — koskaan, omistanut sinua täydellisesti.

ELLIDA. Oi Wangel — kunpa minä voisin rakastaa sinua niinkuin itse sydämeistäni soisin! Niin lämpimästi kuin sinä ansaitset! Mutta minä tiedän hyvin: se tunne ei koskaan syty.

WANGEL. Siis eroa! Eroa, — laillista eroa sinä tahdot?

ELLIDA. Ystäväni, sinä ymmärrät huonosti tarkoitukseni. En minä välitä muodoista. Sillä ei asia minusta riipu noista ulkonaisista seikoista. Minä tahdon, että me kaksi suostumme vapaaehtoisesti päästämään toinen toisemme lupauksesta.

WANGEL (Katkerasti, hitaasti nyökäten.) Puramme taas kaupan — niinkö.

ELLIDA (Vilkkaasti.) Niin! Puramme taas kaupan!

WANGEL. Entä sitten, Ellida? Entä sen jälkeen? Oletko ajatellut miten meidän kummankin sitten käy?

Minkälaiseksi sekä sinun että minun elämäni sitten muodostuu?

ELLIDA. Se on yhdentekevä. Senjälkeen saa käydä kuinka tahansa. Tärkeintä on kuitenkin se, jota sinulta pyydän ja rukoilen! Päästä minut vaan lupauksestani! Anna minulle vapauteni takaisin!

WANGEL. Ellida, — kauhean vaatimuksen sinä minulle asetat. Anna minulle ainakin aikaa miettiä päätöstäni. Puhukaamme tarkemmin asiasta. Ja suo toki itsellesikin aikaa ajatella mitä teet.

ELLIDA. Mutta eihän tässä ole enään aikaa tuhlata. Minunhan täytyy saada vapauteni takaisin jo tänäpäivänä!

WANGEL. Minkätähden juuri tänään?

ELLIDA. Sentähden, — että tänä yönä hän tulee.

WANGEL (Säpsähtää.) Tulee! Hän! Mitä tekemistä tuolla tuntemattomalla miehellä on tässä asiassa?

ELLIDA. Minä tahdon vapaana kohdata hänet.

WANGEL. Ja mitä — mitä aiot sitten tehdä?

ELLIDA. Minä en tahdo puolustautua sillä, että olen toisen miehen vaimo. En puolustautua sillä, että minulla ei ole valitsemisen varaa. Sillä silloin ei asia tule ratkaistuksi.

WANGEL. Puhut valitsemisestä. Valitsemisestä, Ellida! Valitsemisestä tässä asiassa!

ELLIDA. Niin, valita minun täytyy. Valita kahdesta toinen. Joko antaa hänen lähteä yksin —. Tahi — seurata häntä.

WANGEL. Ymmärrätkö itse, mitä puhut. Seurata häntä! Uskoa kohtalosi hänen käsiinsä!

ELLIDA. Mutta uskoinhan minä kohtaloni sinunkin käsiisi. Ja lisäksi arvelematta.

WANGEL. Olkoon niin. Mutta hän! Ventovieras! Mies, jota tuskin tunnet!

ELLIDA. Oh, sinä olit minulle kenties vielä tuntemattomampi. Ja kuitenkin minä seurasin sinua.

WANGEL. Silloin sinä ainakin tiesit mikä elämä sinua odotti. Mutta nyt! Nyt? Ajattelehan toki! Mitä tiedät sinä nyt? Et mitään sinä tiedä. Et edes kuka — tai mikä hän on.

ELLIDA (Katselee miettien eteensä.) Se on totta. Mutta se se juuri onkin kammottavaa.

WANGEL. Niin, se on tosiaankin kammottavaa.

ELLIDA. Siksi minusta tuntuukin, että minun ikäänkuin täytyy alistua siihen.

WANGEL (Katsoo häneen.) Siksikö, että sinusta on kammottavaa?

ELLIDA. Niin. Juuri siksi.

WANGEL (Tulee lähemmäksi.) Kuule Ellida, — mitä sinä oikeastaan tarkoitat kammottavalla?

ELLIDA (Miettien.) Kammottavaa — on se, joka hirvittää ja viehättää.

WANGEL. Viehättää myös.

ELLIDA. Enin viehättää — luulen.

WANGEL (Hitaasti.) Sinä olet meren sukua.

ELLIDA. Niin on kammottavakin.

WANGEL. Ja kammottava on taas sukua sinulle. Sinä sekä kammotat että viehätät.

ELLIDA. Niinkö, Wangel?

WANGEL. Minä en sittenkään ole tuntenut sinua koskaan oikein. En koskaan perinpohjin. Se alkaa minulle nyt selvitä.

ELLIDA. Siksi sinun täytyykin antaa minulle vapaus. Päästä minut kaikista siteistä sinuun ja sinun omaisiisi! Minä en ole se, joksi minua luulit. Nythän sen itsekin huomaat. Nyt voimme erota toisistamme ymmärtäen toisemme — ja vapaaehtoisesti.

WANGEL (Synkästi.) Se olisi ehkä paras meille kummallekin —. Mutta minä en sittenkään voi! Sinä olet minulle kuin kammo, Ellida. Viehätyks — sinussa on voimakkain.

ELLIDA. Sanotko niin?

WANGEL. Koettakaamme päästä tämä päivä päähän. Rauhallisesti punniten. Minä en uskalla sinua tänään vapauttaa ja päästää. Minulla ei ole lupaa siihen. Sinun itsesi vuoksi minulla ei ole lupaa siihen, Ellida. Minä käytän oikeuttani ja velvollisuuttani suojella sinua.

ELLIDA. Suojella? Millä sinä minua suojelet? Eihän mikään ulkonainen vaara tai väkivalta minua uhkaa. Syvemmällä se on se kammottava, Wangel. Se on vetovoima minun omassa mielessäni. Ja mitä sinä sille voit?

WANGEL. Minä voin tukea ja vahvistaa sinua taistelemaan sitä vastaan.

ELLIDA. Niin, — jos minä tahtoisin taistella.

WANGEL. Sinä et tahdo siis?

ELLIDA. Oi, sitä minä juuri en tiedä.

WANGEL. Ensi yönä se on ratkaistu, rakas Ellida —

ELLIDA (Puhkee kiihkolla puhumaan.) Niin, ajattele! Ratkaisun hetki on niin lähellä! Ratkaisu koko eliniäksi!

WANGEL. — Ja huomenna. —

ELLIDA. Niin huomenna! Ehkä minun oikea tulevaisuuteni silloin on hukattu!

WANGEL. Oikea tulevaisuutesi —!

ELLIDA. Ehjä, täysi elämä vapaudessa, — hukattu, hukattu iäksi! Minun ja kenties — hänenkin.

WANGEL (Hiljemmin, tarttuu hänen ranteeseensa.) Ellida, rakastatko sinä tuota tuntematonta miestä?

ELLIDA. Rakastanko —! Oi, tiedätkö minä sitä! Minä tiedän vaan, että hän on minulle kammottava — ja että —

WANGEL. — Ja että?

ELLIDA (Riistäytyy irti.) — ja että minusta tuntuu kuin kuuluisin hänelle.

WANGEL (Painaa päänsä.) Minä alan ymmärtää kaikki.

ELLIDA. Ja mitä apua sinä tiedät tähän? Mitä sinä minulle neuvot?

WANGEL (Katsoo häneen synkästi.) Huomenna, — silloin hän on lähtenyt. Silloin ei onnettomuus enään sinua uhkaa. Ja silloin minä suostun päästämään ja vapauttamaan sinut. Me puramme kaupan, Ellida.

ELLIDA. Oi, Wangel! — Huomenna — silloinhan on jo liian myöhäistä —!

WANGEL (Katsoo puutarhaan päin.) Ajattele lapsia! Lapsia —! Säästäkäämme ainakin heitä — vielä jonkun aikaa.

(Arnholm, Bolette, Hilde ja Lyngstrand tulevat puutarhaan. Lyngstrand jättelee hyvästi ja menee vasemmalle. Muut tulevat sisälle.)

ARNHOLM. No nyt me olemme suunnitelleet —

HILDE. Me aiomme illalla vuonolle ja —

BOLETTE. Ei, älä kerro!

WANGEL. Me kaksi olemme myöskin suunnitelleet.

ARNHOLM. Oh, — oletteko?

WANGEL. Huomenna lähtee Ellida Skjoldvikiin — joksikin aikaa.

BOLETTE. Lähtee —?

ARNHOLM. Sepä järkevä päätös, rouva Wangel.

WANGEL. Ellida haluaa kotiinsa takaisin. Takaisin merelle.

HILDE (Hypähtää Ellidaa kohti.) Lähdetkö sinä! Lähdetkö sinä pois meiltä!

ELLIDA (Pelästyneenä.) Mutta Hilde! Mikä sinua vaivaa?

HILDE (Tyyntyy.) Oh, ei mikään (Puoliääneen, kääntyy pois päin.) Lähde sinä vaan!

BOLETTE (Levottomana.) Isä — minä näen kasvoistasi — sinäkin lähdet — Skjoldvikiin!

WANGEL. En suinkaan, en! Minä käyn siellä ehkä toisinaan —

BOLETTE. Ja täällä meidän luonamme —

WANGEL. Käyn myöskin —

BOLETTE. Toisinaan!

WANGEL. Lapsi kulta, sen täytyy olla niin. (Menee lattian poikki.)

ARNHOLM (Kuiskaa.) Me puhumme myöhemmin keskenämme, Bolette. (Menee Wangelin luo. He puhelevat hiljaa ovella.)

ELLIDA (Puoliääneen Bolettelle.) Mikä Hildea vaivasi! Hänhän oli kuin poissa suunniltaan!

BOLETTE. Etkö koskaan ole huomannut mitä Hilde päivästä päivään täällä on kaivannut?

ELLIDA. Kaivannut?

BOLETTE. Siitä pitäen kun sinä tulit tänne.

ELLIDA. En, en, — mitä se on?

BOLETTE. Yhtä ainoata hellää sanaa sinulta.

ELLIDA. Ah —! Olisiko täällä minulla tehtävä! (Lyö kätensä yhteen pänsä yli ja tuijottaa liikkumattomana eteensä, ristiriitaisten ajatusten vallassa.)

(Wangel ja Arnholm tulevat kuiskutellen poikki lattian. Bolette kurkistaa oikeanpuoliseen sivuhuoneeseen. Avaa sitten oven.)

BOLETTE. Isä kulta, — nyt on ruoka pöydässä — jos —

WANGEL (Pakoittaen itsensä tyyneksi.) Onko, lapseni? Sepä hyvä. Tehkää hyvin, herra yliopettaja. Nyt menemme tyhjentämään "merenneidon" lähtömaljan.

(Menevät oikeanpuoliselle ovelle.)

VIIDES NÄYTÖS.

Nurkka tohtori Wangelin puutarhassa, ruutanalammikon läheisyydessä. Hämärtyvä kesäyö.

ARNHOLM, BOLETTE, LYGSTRAND ja HILDE veneessä, sauvovat rantaa pitkin vasemmalta.

HILDE. Kas, tästä me mukavasti voimme hypätä maalle!

ARNHOLM. Ei, ei, älkää tehkö sitä!

LYGSTRAND. Minä en voi hypätä, neiti.

HILDE. Entä te, Arnholm, ettekö tekään voi hypätä?

ARNHOLM. Mieluummin jätän sen tekemättä.

BOLETTE. Lasketaan sitten maihin tuolla uimahuoneen portaiden luona.

(Sauvovat oikealle.)

(Samalla tulee Ballested oikealla polkua myöten, kantaen nuottikirjoja ja torvea. Tervehtii veneessä olijoita, kääntyy ja puhuttelee heitä. Vastaukset etenevät etenemistään.)

BALLESTED. Mitä sanotte? Tietysti englantilaisen höyrylaivan takia. Sillä se tulee tänne viimeisen kerran tänä vuonna. Mutta jos haluatte nauttia sävelistä, niin ette saa viipyä kauvan. (Huutaa.) Mitä? (Pudistaa päätään.) En voi kuulla mitä sanotte! (Ellida huivi pään ympäri kiedottuna, tulee tohtori Wangelin seurassa vasemmalta.)

WANGEL. Mutta, rakas Ellida, — minä vakuutan — siihen on vielä aikaa.

ELLIDA. Ei, ei, — ei ole! Hän voi tulla milloin tahansa.

BALLESTED (Ulkona portilla.) Kas, hyvää iltaa, herra tohtori! Hyvää iltaa!

WANGEL (Huomaa hänet.) Tekö siellä? Saadaanko soittoa tänäkin yönä?

BALLESTED. Saadaan. "Torviseitsikko" aikoo esiintyä. Tähän aikaan ei ole puutetta juhlatilaisuuksista. Tänä yönä puhallamme englantilaisen kunniaksi.

ELLIDA. Englantilaisen! Joko se on näkyvissä?

BALLESTED. Ei vielä. Mutta onhan se tulossa — saarien välitse. Ennenkun aavistammekaan on se jo täällä.

ELLIDA. Niin — niin se on.

WANGEL (Puoleksi Ellidalle.) Tänä yönä se käy täällä viimeisen kerran. Sitten se ei enään tule.

BALLESTED. Surullinen ajatus tosiaan, herra tohtori. Mutta senpä tähden me niinkuin sanoin, aiomme soittaa sen kunniaksi. Hohoo — jaa, niin — niin! Suven suloinen aika on kohta mennyt. "Koht' on kaikki salmet jäässä", niinkuin murhenäytelmässä sanotaan.

ELLIDA. Kaikki salmet jäässä — niin.

BALLESTED. Surulliseksi se ajatus tekee mielen. Nyt olemme olleet kesän huolettomia lapsia viikkoja, kuukausiakin. Kovalta tuntuu taas totutella pimeyteen. Niin, ensi aikoina, minä tarkoitan. Sillä ihminen *voi* alki — — a — klimatiseerautua, rouva Wangei. Voi kun voikin (Tervehtii ja menee vasemmalle.)

ELLIDA (Katselee vuonolle.) Voi, tätä tuskallista jännitystä! Tätä viimeistä odotusta ennen ratkaisua.

WANGEL. Olet siis järkähtämättömästi päättänyt itse puhutella häntä.

ELLIDA. Minun täytyy puhutella häntä. Sillä täytyyhän minun valita vapaaehtoisesti.

WANGEL. Sinulla ei ole valinnan varaa, Ellida. Sinulla ei ole lupaa valita. Minä en anna sinulle lupaa.

ELLIDA. Valitsemasta et voi minua estää. Et sinä eikä kukaan muu. Sinä voit kieltää minua matkustamasta hänen kanssaan — seuraamasta häntä — jos minä sen valitsen. Sinä voit pitää minua täällä väkivallalla. Vasten minun tahtoani. Sen voit tehdä. — Mutta että minä valitsen — sisimmässä sielussani valitsen hänet enkä sinua, — jos minä tahdon ja minun täytyy valita niin, — sitä sinä et voi estää.

WANGEL. En, olet oikeassa. Minä en voi sinua estää.

ELLIDA. Ja eihän minulla ole mitään, mikä estäisi minua siitä. Täällä kotona ei ole mikään tahi kukaan pidättämässä tai sitomassa minua. Minä olen ilman juuria sinun talossasi, Wangel. Lapsesi eivät ole minun. Eivät sydämeltään minun, tarkoitan. Eivät ole koskaan olleet. — Kun lähden — jos lähden, — joko hänen seurassaan ensi yönä — tai Skjoldvikiin huomenna, niin ei minulla ole edes yhtä ainoata avainta luovutettavana, ei minkäänlaista käskyä annettavana. Niin ventovieras minä olen sinun talossasi. Niin täydellisesti ulkopuolella kaiken minä olen ollut ensi hetkestä alkaen.

WANGEL. Sinä olet itse tahtonut niin.

ELLIDA. En, sitä minä en ole tahtonut. En ole tahtonut enkä ollut tahtomatta. Minä olen vaan antanut kaiken jäädä sillensä, kuin se oli tänne tullessani. Sinä, — vaan ei kukaan muu — sinä olet tahtonut asiat sille kannalle.

WANGEL. Sinun parastasi minä tarkoitin.

ELLIDA. Niin tarkoittit, Wangel, sen kyllä tiedän. Mutta tämä on nyt seuraus. Tämä on kosto. Sillä nyt täällä ei ole mitään sitovaa voimaa, — ei mitään tukea minulle — ei apua, — ei kiintymystä siihen, jonka olisi pitänyt olla meidän yhteistä sisäistä omaisuuttamme.

WANGEL. Huomaanhan minä sen, Ellida. Ja siksi sinä huomispäivästä saatkin vapautesi takaisin. Sitten saat elää omaa elämääsi.

ELLIDA. Ja sitä sinä sanot minun omaksi elämäkseni! Oi ei, minun oma oikea elämäni suistui radaltaan silloin kun suostuin elämään yhdessä sinun kanssasi (Vääntele käsiään tuskallisesti ja avuttomasti.) Ja nyt, — tänä yönä — puolen tunnin kuluttua — tulee hän, jonka minä petin, — hän, jolle minun olisi pitänyt pysyä järkähtämättömän uskollisena, samoin kuin hän on ollut uskollinen minulle! Nyt tulee hän ja tarjoo minulle — viimeisen ja ainoan kerran — tilaisuuden elää elämäni uudestaan — elää omaa oikeata elämääni, — sitä elämää, joka kammottaa ja viehättää — ja josta minä en voi luopua. En vapaaehtoisesti!

WANGEL. Juuri sentähden tulee minun, sinun miehenäsi — ja lääkärinäsi samalla, — ottaa sinulta valta — ja toimia sinun puolestasi.

ELLIDA. Niin, Wangel, sen minä ymmärrän. Oi usko minua, toisinaan minusta tuntuu siltä, kuin saisin rauhan ja pelastuksen, jos turvautuisin hartaasti sinuun — ja koettaisin uhmata kaikkia viehättäviä ja kammottavia voimia. Mutta minä en voi tehdä sitäkään. Ei, ei, — minä en voi sitäkään!

WANGEL. Tule, Ellida, — kävellään hetkinen.

ELLIDA. Tulisni mielelläni, mutta minä en uskalla. Sillä sanoihan hän, että minun piti täällä odottaa häntä.

WANGEL. Tule vaan. Siihen on kyllin aikaa vielä.

ELLIDA. Onko, luuletko niin?

WANGEL. Hyvän aikaa, sen vakuutan.

ELLIDA. Menkäämme siis.

(Menevät oikealle. Samassa tulevat Arnholm ja Bolette lammikon takaa.)

BOLETTE (Huomaa poismenevät.) Kas, tuolla —!

ARNHOLM (Hiljaa.) Hss, — antaa heidän mennä.

BOLETTE. Ymmärrättekö mikä heidän väliinsä on tullut näinä viime päivinä?

ARNHOLM. Oletteko huomannut jotain?

BOLETTE. Enkö olisi!

ARNHOLM. Tarkoitat jotain erityistä?

BOLETTE. Olen. Yhtä ja toista. Ettekö te ole?

ARNHOLM. Oh, en oikein tiedä —

BOLETTE. Olette kyllä. Mutta ette vaan tahdo sanoa.

ARNHOLM. Luulen, että tuo matka on tekevä hyvää äitipuolelleen.

BOLETTE. Luuletteko?

ARNHOLM. Ja eiköhän liene paras teille kaikillekin, että hän jonkun aikaa on poissa kotoa?

BOLETTE. Jos hän huomenna aamulla muuttaa takaisin Skjoldvikiin, ei hän sieltä koskaan enään palaa tänne.

ARNHOLM. Mutta, rakas Bolette, mistä te sen olette päähänne saanut?

BOLETTE. Siitä olen ihan varma. Saattepa nähdä! Niin tulee käymään — hän ei sieltä palaa. Ei ainakaan niin kauvan kuin Hilde ja minä olemme talossa.

ARNHOLM. Hildekin?

BOLETTE. No, Hilde kenties menisi mukiin. Sillä hänhän on melkein lapsi vielä. Ja muutenkin hän pohjaltaan jumaloi Ellidaa, luulen. Mutta toisin on minun laitani. Äitipuoli, joka tuskin on vanhempi itseäni —

ARNHOLM. Rakas Bolette — teidän ei tarvitse kovin kauvan odottaa, ennenkun pääsette täältä pois.

BOLETTE (Vilkkaasti.) Sanotteko niin! Olette siis puhunut isän kanssa matkastani?

ARNHOLM. Olen kyllä senkin tehnyt.

BOLETTE. No, ja mitä hän sanoi!

ARNHOLM. Hm, — teidän isällänne on ollut näinä päivinä niin paljon muuta ajattelemista —

BOLETTE. Niin, niin, sanoinhan minä sen jo ennakolta.

ARNHOLM. Mutta siltä kuulosti, ettei teillä siltä taholta ole juuri apua odotettavissa.

BOLETTE. Eikö —!

ARNHOLM. Hän selitti minulle asemansa. Arveli, että se olisi aivan mahdotonta hänelle.

BOLETTE (Nuhtelevasti.) Ja sitten te kuitenkin hennotte uskotella minulle, että —

ARNHOLM. Sitä en suinkaan ole tehnyt, rakas Bolette. Teistä itsestänne kokonaan riippuu pääsettekö vai ette ulos maailmaan.

BOLETTE. Minkä sanotte minusta riippuvan?

ARNHOLM. Pääsettekö maailmaan. Pääsettekö oppimaan kaikkea sitä, johon teillä on luontainen halu. Saatteko osanne kaikesta siitä, jota täällä kotona kaipaatte. Saatteko elää elämänne onnellisemmissa oloissa, Bolette. Mitä siihen sanotte?

BOLETTE (Lyö kätensä yhteen.) Oi, hyvä Jumala —! Mutta sehän on aivan mahdotonta, se mitä sanotte. Kun isä ei voi eikä tahdo, niin —. Sillä eihän minulla ole ketään muuta maailmassa, johon voisin turvautua.

ARNHOLM. Ettekö voisi taipua ottamaan apua vanhal — entiseltä opettajaltanne?

BOLETTE. Teiltä, herra Arnholm! Tahtoisitteko te todellakin —?

ARNHOLM. Auttaa teitä? Tahtoisin, sydämestäni. Kaikin tavoin. Siihen voitte luottaa — suostutteko siis? Mitä? Suostutteko siihen?

BOLETTE. Suostunko! Päästä pois, — nähdä maailmaa, — oppia jotakin perinpohjin! Kaikki se mikä minusta aina on näyttänyt suurelta, ihanalta mahdottomuudelta —!

ARNHOLM. Niin, kaikki se voi nyt muuttua teille todellisuudeksi. Jos vaan itse tahdotte.

BOLETTE. Ja kaikkeen tähän onneen te tahdotte minut auttaa! Oh, ei, — mutta sanokaapas — voinko minä ottaa vastaan sellaista uhrausta vieraalta ihmiseltä?

ARNHOLM. Minulta voitte sen huolehti ottaa vastaan, Bolette. Minulta voitte ottaa vastaan mitä tahansa.

BOLETTE (Tarttuu hänen käsiinsä.) Niin, melkein minustakin tuntuu, että voisin! En tiedä, mistä se tulee, mutta — (Huudahtaa.) Oi, nyt minä voisin yhtä haavaa nauraa ja itkeä ilosta! Onnesta! Oi, — saanhan siis kuitenkin elää, elää. Aloin jo pelätä, että hukkaisin koko elämäni.

ARNHOLM. Sitä teidän ei tarvitse surra, rakas Bolette. Mutta nyt tulee teidän sanoa minulle aivan suoraan — onko mitään — mitään, joka sitoo teitä tänne?

BOLETTE. Sitoo minua? Ei, ei mitään.

ARNHOLM. Ei kerrassaan mitään?

BOLETTE. Ei, ei minkäänlaista. Niin, tosin — isä kyllä sitoo tavallansa. Ja Hilde myöskin.

ARNHOLM. No, — isästäne teidän kuitenkin täytyy joskus erota. Ja tuleehan Hildekin kerran kulkemaan omaa tietänsä elämässä. Tämä on siis vaan ajan kysymys. Ei muuta. Eikö siis mikään muu side teitä pidätä, Bolette? Ei minkäänlainen suhde.

BOLETTE. Ei, ei mikään! Sen puolesta voin hyvin matkustaa, vaikka minne tahansa.

ARNHOLM. No, koska niin on laita, rakas Bolette, — niin sitten saatte matkustaa minun kanssani.

BOLETTE (Taputtaa käsiään.) Oi, hyvä Jumala taivaassa — kuinka olen onnellinen!

ARNHOLM. Sillä minä toivon, että te täysin luotatte minuun.

BOLETTE. Teihin minä luotan täydellisesti!

ARNHOLM. Siis te uskallatte täysin turvallisesti uskoa itsenne ja tulevaisuutenne minun käsiini, Bolette? Eikö niin? Uskallattehan sen tehdä?

BOLETTE. Tietysti uskallan! Miksi en sitä uskaltaisi? Kuinka voitte muuta luullakaan! Te, minun vanha opettajani — entinen opettajani tarkoitan.

ARNHOLM. Ei yksin siitä syystä. Sitä puolta asiasta en enään tarkoita. Mutta — no — te olette siis vapaa, Bolette. Mikään suhde ei ole teitä sitomassa. Nyt voin siis kysyä teiltä, voisitteko — tahtoisitteko sitoa itsenne minuun — eliniäkseenne?

BOLETTE (Peräytyy pelästyneenä.) Ah, — mitä te sanotte!

ARNHOLM. Koko eliniäkseenne, Bolette. Voitteko ruveta minun vaimokseni?

BOLETTE (Puoleksi itsekseen.) Ei, ei, ei! Tämä on mahdotonta —? Aivan mahdotonta!

ARNHOLM. Olisiko se teistä tosiaan niin aivan mahdotonta —?

BOLETTE. Mutta ette suinkaan tarkoita täyttä totta sillä mitä sanotte, herra Arnholm! (Katsoo häneen.) Tai — Jos kumminkin —. Sitäkö tarkoittitte — kun tarjouduitte tekemään niin paljon minun hyväkseni?

ARNHOLM. Kuulkaa minua, Bolette. Tämä on teille niin odottamatonta, huomaaan —

BOLETTE. Niin, kuinka semmoinen tarjous — teidän puoleltanne — voisi muuta — kuin hämmästyttää minua!

ARNHOLM. Olette ehkä oikeassa. Ettehän tiennyt — ette voinut tietää, että teidän tähtenne minä tänne tulin.

BOLETTE. Minun — minunko tähteni te olette tullut tänne?

ARNHOLM. Niin, niin tulin, Bolette. Keväällä sain kirjeen isältänne. Ja siinä oli eräs lause, joka sai minut siihen luuloon — hm — että te muistelitte entistä opettajaanne lämpimämmin kuin vanhaa ystävää.

BOLETTE. Kuinka isä voi mennä semmoista kirjoittamaan?

ARNHOLM. Hän ei ollutkaan sitä tarkoittanut. Mutta minä rupesin sen johdosta haaveksimaan, että täällä muuan nuori tyttö kaipasi minua — Ei, älkää keskeyttäkö, rakas Bolette! Ja, — näettekö, kun mies minun tavoin on jättänyt varsinaiset nuoruutensa päivät taakseen, silloin tekee sellainen usko — tai kuvittelu — uskomattoman syvän vaikutuksen. Minussa heräsi lämmin kiitollinen kiintymys teihin. Minun täytyi matkustaa luoksenne. Nähdä teidät jälleen. Sanoa teille, että tunsin teitä kohtaan samoja tunteita, kun luulottelin teissä olevan minua kohtaan.

BOLETTE. Mutta nyt te tiedätte, että niin ei olekkaan! Että olette erehtynyt!

ARNHOLM. Siitä ei ole apua, Bolette. Teidän kuvanne, — semmoisena kuin se on sielussani — tulee aina sitä vallitsemaan. Te ette kenties sitä käsitä. Mutta niin on asia.

BOLETTE. En koskaan olisi luullut, että tämmöistä voisi tapahtua.

ARNHOLM. Mutta kun nyt näette, että kuitenkin voi! Mitä nyt sanotte, Bolette? Ettekö voisi päättää — niin päättää ruveta minun vaimokseni?

BOLETTE. Voi, se tuntuu minusta niin perin mahdottomalta, herra Arnholm. Olettehan te ollut minun opettajani. En voi kuvitellakaan, että olisin jossain muussa suhteessa teihin.

ARNHOLM. Niin, niin, — koska se teistä kerran on niin mahdotonta — jää suhteemme siis entiselleen, rakas Bolette.

BOLETTE. Mitenkä tarkoitatte?

ARNHOLM. Minä pysyn tietysti sittenkin tarjouksessani. Minä olen pitävä huolta siitä, että pääsette täältä pois ja saatte nähdä maailmaa. Saatte oppia sitä, mihin teillä on enin halua. Saatte elää riippumattomissa oloissa. Myöhemminkin tulen huolehtimaan teidän toimeentulostanne. Sillä minussa teillä on aina hyvä, uskollinen, luotettava ystävä. Olkaa varma siitä!

BOLETTE. Mutta hyvänen aika, — herra Arnholm — onhan se kaikki nyt mahdotonta.

ARNHOLM. Onko sekin mahdotonta?

BOLETTE. Ymmärrättehän sen itsekin! Sen jälkeen, mitä minulle sanoitte, — ja sen vastauksen jälkeen, jonka teille annoin. — Voittehan itsekin käsittää, että nyt minun on mahdoton ottaa teiltä niin äärettömän paljon! En mitään, yhtään mitään voi teiltä ottaa vastaan. En koskaan tämän jälestä!

ARNHOLM. Tahdotteko siis ennemmin jäädä kotiin ja hukata elämänne?

BOLETTE. Oi, on niin kauhean tuskallista sitä ajatella!

ARNHOLM. Heitätte siis kaiken toivonne päästä näkemään maailmaa. Heitätte siis kaiken sen, jonka saavuttamista täällä olette uneksineet. Tietäen, että maailmassa on niin äärettömän paljon elettävää — ette kuitenkaan tahdo päästä sitä elämään? Ajatelkaa tarkoin, Bolette.

BOLETTE. Niin, niin — tuo kaikki on totta, herra Arnholm.

ARNHOLM. Ja sitten, kun teidän isänne kerran on poissa — olette ehkä avuttomana ja yksin maailmassa. Tai kenties täytyy teidän mennä miehelle, — jota kohtaan — mahdollisesti — ette myöskään tunne rakkautta.

BOLETTE. Oi niin, — huomaan kyllä, kuinka totta kaikki, — kaikki on, mitä sanotte. Mutta kuitenkin —! Tai ehkä sittenkin —?

ARNHOLM (Nopeasti.) No!

BOLETTE (Katsoo epätietoisena häneen.) Ehkei se sentään oiisi niin mahdotonta. —

ARNHOLM. Mikä, Bolette!

BOLETTE. Tehdä sittenkin niin, — suostua siihen, — siihen, — mitä minulle ehdotitte.

ARNHOLM. Tarkoitatteko, että te kenties kuitenkin voisitte suostua —? Että te ainakin suotte minulle ilon auttaa teitä uskollisena ystävänä.

BOLETTE. Ei, ei, ei! Siihen en koskaan suostu! Sillä se on ihan mahdotonta. — Ei, — herra Arnholm, — ottakaa sitten ennemmin minut.

ARNHOLM. Bolette! Te tahdotte siis kuitenkin!

BOLETTE. Niin, — minä luulen että — tahdon.

ARNHOLM. Suostutte siis kuitenkin minun vainiokseni!

BOLETTE. Suostun. Jos teistä vielä tuntuu, että — että voitte ottaa minut.

ARNHOLM. Jos minusta tuntuu —! (Tarttuu hänen käteensä.) Oi, kiitos, kiitos, Bolette! Mitä äsken sanoitte, — teidän epätietoisuutenne, — se ei minua säikytä. Jos en nyt vielä omistakkaan teidän sydäntänne kokonaan, niin olen sen voittava. — Oi, Bolette, käsilläni minä teitä kannan!

BOLETTE. Ja minä saan nähdä maailmaa. Saan elää mukana elämässä. Sen olette luvannut minulle.

ARNHOLM. Ja sanassani pysyn.

BOLETTE. Ja saan oppia kaikkea, mitä haluan.

ARNHOLM. Niin, minä rupean itse teidän opettajaksenne. Niinkuin ennen, Bolette. Muistatteko viimeistä vuotta koulussa. —

BOLETTE (Hiljaa ajatuksiinsa vajoten.) Mikä onni — tietää olevansa vapaa — ja pääsevänsä uusiin

oloihin. Eikä tarvitse huolehtia tulevaisuudestaan. Ei vaivata päätään tuon tyhmän toimeentulon tähden. —

ARNHOLM. Ei, sen takia ei teidän koskaan tarvitse päätänne vaivata. Ja — eikö niin, rakas Boletteni, — sekin on jo hyvä asia? Vai miten?

BOLETTE. Hyvä se on sekin. Se on varma.

ARNHOLM (Laskee kätensä hänen vyötäisilleen.) Oi, saattepa nähdä kuinka hauskaa ja huoletonta meillä yhdessä tulee olemaan! Ja kuinka tyyneesti ja turvallisesti ja toisiimme luottaen me tulemme elämään, me molemmat, Bolette!

BOLETTE. Niin, minäkin alan uskoa että — luulen tosiaankin — että tämä voi käydä päinsä. (Katsoo oikealle ja irtautuu äkisti.) Ah! Älkää vaan puhuko mitään tästä!

ARNHOLM. Mikä on, ystäväni?

BOLETTE. Oh, tuolla tuo sääliittävä. (Osoittaa.) Katsokaa tuonne.

ARNHOLM. Isännekö —?

BOLETTE. Ei, vaan tuo nuori kuvanveistäjä. Hän tulee tuolla Hilden kanssa.

ARNHOLM. Lyngstrand! No, mikäs häntä vaivaa?

BOLETTE. Oh, tiedättehän miten heikko ja kivuloinen hän on.

ARNHOLM. Niin, ellei se vaan ole tyhjää kuvittelua.

BOLETTE. Ei, kyllä se on ihan totta. Ei hän varmaankaan kauvan elä. Mutta ehkä se onkin hänelle parasta.

ARNHOLM. Miksi se olisi parasta, ystäväni?

BOLETTE. Siksi — siksi ettei hänestä kuitenkaan koskaan tule taiteilijaa. — Mennään pois, ennenkun he tulevat.

ARNHOLM. Kernaasti, rakas Bolette.

(Hilde ja Lyngstrand tulevat lammikon luo.)

HILDE. Hoi! Minne kiire? Odottakaapas meitäkin, hyvä herrasväki!

ARNHOLM. Me käymme Boletten kanssa hiukan edellä. (Menee Boletten kanssa vasemmalle.)

LYNGSTRAND (Hymyilee.) Täällä on niin hupaista nykvään. Kaikki ihmiset kulkevat parittain. Aina kaksittain.

HILDE (Katsoo heidän jälkeensä.) Voisinpa melkein vannoa, että hänellä on kosimatuumat mielessä.

LYNGSTRAND. Vai niin? Oletteko huomannut jotain sinnepäin?

HILDE. Sehän ei ole vaikeata — kun on silmät päässä.

LYNGSTRAND. Mutta neiti Bolette ei huoli hänestä. Siitä olen varma.

HILDE. Ei. Sillä Arnholm on hänen mielestään käynyt niin vanhannäköiseksi. Ja hän pelkää, että hän tulee pian kaljupäiseksi.

LYNGSTRAND. Eikä yksin siitä syystä. Hän ei menisi Arnholmille missään tapauksessa.

HILDE. Mistä te sen tiedätte?

LYNGSTRAND. Koska hän on luvannut ajatella erästä toista.

HILDE. Vain ajatella?

LYNGSTRAND. Hänen poissaollessaan, niin.

HILDE. Silloin te itse olette varmaankin se, jota hänen pitää ajatella!

LYNGSTRAND. Voihan olla niin.

HILDE. Onko hän luvannut sen teille?

LYNGSTRAND. Niin ajatelkaas — hän on sen luvannut! Mutta älkää vain ilmaisko hänelle, että tiedätte siitä.

HILDE. Siitä taivas minut varjelkoon. Minä olen vaiti kuin hauta.

LYNGSTRAND. Eikö hän ole kovin hyvä minua kohtaan!

HILDE. Ja kun te sitten palaatte kotiin, — menettekö sitten kihloihin hänen kanssaan? Ja naitteko hänet myös?

LYNGSTRAND. Ei, se ei sovi oikein minun suunnitelmiini. Sillä minä en uskalla ajatella naimista ensi vuosina. Ja kun minä vihdoin pääsen niin pitkälle, on Bolette jo käynyt melkein hiukan liian vanhaksi minulle, luulisin.

HILDE. Mutta sentään te tahdotte, että hänen pitää täällä ajatella teitä?

LYNGSTRAND. Niin, sillä se olisi niin hyödyllistä minulle. Minun taiteelleni — ymmärrätekö. Ja hänhän voi sen niin helposti tehdä, hän, jolla ei itsellään ole mitään elämäntehtävää. — Mutta hyvä hän on joka tapauksessa.

HILDE. Luuletteko, että te voisitte paremmin työskennellä, kun tiedätte, että Bolette täällä ajattelee teitä?

LYNGSTRAND. Niin, siltä minusta tuntuu. Sillä nähkääs, kun tietää, että jossain maailmassa on nuori, hieno ja vaitelias nainen, joka kulkee hiljaisissa unelmissa, muistellen jotakuta —. Sen pitäisi minusta olla niin — niin —. Minä en oikein löydä sanaa, jolla sen ilmaisisin.

HILDE. Tarkoitatteko ehkä — jännittävää?

LYNGSTRAND. Jännittävää? Menehän se. Jännittävää minä tarkoitan. Tahi jotain samantapaista. (Katsoo hetken Hildeen.) Te olette niin älykäs, neiti Hilde, niin kovin älykäs. Kun minä palaan kotiin, olette te suunnilleen samanikäinen kuin teidän sisarenne nyt! Ehkä te olette samannäköinenkin, kuin sisarenne nyt. Ja ehkä teillä on sama mielikin kuin hänellä nyt. Että te olette niinkuin oma itsenne ja hän yht'aikaa — yhdessä olennossa, niin sanoakseni.

HILDE. Tahtoisitteko että olisi niin?

LYNGSTRAND. En oikein tiedä. Niin, luulenpa melkein, että tahtoisin. Mutta nyt — tänä kesänä — tahdon mieluummin että olette vain oma itsenne. Ja juuri semmoinen kuin olette.

HILDE. Pidättekö minusta enin tämmöisenä?

LYNGSTRAND. Pidän, minä pidän teistä niin kovin tuommoisena.

HILDE. Hm, — sanokaapas, te, joka olette taiteilija, — onko teistä hyvä, että minä aina käyn vaaleassa kesäpuvussa?

LYNGSTRAND. On, se on minusta hyvä.

HILDE. Pukevatko vaaleat värit siis minua, teidän mielestänne?

LYNGSTRAND. Vaalea pukee teitä erinomaisesti, minun mielestäni.

HILDE. Mutta sanokaapas — te, joka olette taiteilija, — mitenhän musta minulle sopisi?

LYNGSTRAND. Mustako, neiti Hilde?

HILDE. Niin, jos olisin kokonaan mustissa. Luuletteko, että minä näyttäisin kauniilta?

LYNGSTRAND. Mustahan ei oikeastaan ole kesävärejä. Muuten näyttäisitte erittäin kauniilta mustissakin. Juuri teidän ulkomuotoonne se olisi omiaan.

HILDE (Katsellee eteensä.) Mustissa ylös kaulaan saakka. — Musta röyhelö sen ympärillä. — Mustat hansikkaat. — Ja niskassa pitkä, musta harso.

LYNGSTRAND. Jos te olisitte noin puettu, neiti Hilde, toivoisin olevani maalari — ja maalaisin teidät nuorena, kauniina, surevana leskenä.

HILDE. Tahi nuorena, surevana morsiamena.

LYNGSTRAND. Niin, siksi te vielä paremmin sopisitte. Mutta ette suinkaan tahtoisi pukeutua semmoiseen pukuun?

HILDE. En oikein tiedä. Mutta se on minusta niin jännittävää.

LYNGSTRAND. Jännittävää?

HILDE. Jännittävää ajatella, niin. (Osoittaa äkkiä oikealle.) Ei mutta, katsokaapas tuonne!

LYNGSTRAND (Katsoo.) Se suuri englantilainen laiva! Ja aivan laiturin ääressä!

(Wangel ja Ellida tulevat näkyviin lammen luona.)

WANGEL. Ei, vakuutan sinulle, rakas Ellida, — sinä erehdyt! (Huomaa toiset.) No, täälläkö te molemmat olette? Eikö totta, herra Lyngstrand, — se ei vielä ole näkyvissä.

LYNGSTRAND. Suuri englantilainenko?

WANGEL. Niin, se!

LYNGSTRAND (Osoittaa.) Tuossa se höyryää, herra tohtori.

ELLIDA. Oh —! Tiesinhän minä sen.

WANGEL. Se on tullut!

LYNGSTRAND. Tullut kuin varas yöllä, voi siitä hyvin sanoa. Niin kuulumattoman hiljaa —

WANGEL. Saattakaa te Hildeä alas laiturille. Kiiruhtakaa! Hän tahtoo varmaankin kuulla soittoa.

LYNGSTRAND. Me olimmekin juuri menossa, herra tohtori.

WANGEL. Me tulemme ehkä jälestä. Vähän ajan kuluttua.

HILDE (Kuiskaa Lyngstrandille.) Nuo kaksi kulkevat myös parittain (Menee Lyngstrandin kanssa puutarhan kautta vasemmalle. Seuraavan aikana kuuluu torvisoittoa kaukaa vuonolta.)

ELLIDA. Se on tullut! Hän on täällä! Minä tunnen sen.

WANGEL. Paras että menet huoneeseen, Ellida. Anna minun yksin puhua hänen kanssaan!

ELLIDA. Oh, — se on mahdotonta! Mahdotonta, minä sanon! (Kirkaisee.)
Ah, — näetkö tuossa hän on, Wangel!

(Tuntematon tulee vasemmalta, pysähtyen polulle,
ulkopuolelle aitaa.)

TUNTEMATON (Tervehtien.) Hyvää iltaa. Tässä minä taas olen, Ellida.

ELLIDA. Niin, niin, niin — hetki on tullut.

TUNTEMATON. Oletko siis matkakunnossa? Vai etkö ole?

WANGEL. Näette kai itsekin, että hän ei ole.

TUNTEMATON. Minä en tarkoita matkavaatteita tai muuta sellaista. En myöskään ahdettuja matkalaukkuja. Kaikkea sitä mitä hän matkalla tarvitsee, on minulla tuolla laivassa. Hytinkin olen hänelle varannut (Ellidalle.) Minä kysyn sinulta siis, oletko valmis lähtemään minun kanssani, — vapaaehtoisesti lähtemään minun kanssani?

ELLIDA (Rukoilevasti.) Oi älkää kysykö minulta. Älkää kiusatko minua!

TUNTEMATON. Nyt soitetaan ensi kertaa laivalla. Nyt on sinun vastattava tuletko vai etkö.

(Etäältä kuuluu laivakellon läppäys.)

ELLIDA (Vääntää käsiään.) Ratkaisu! Ratkaisu koko elämäniäksi! Eikä koskaan voi sitä korjata!

TUNTEMATON. Ei koskaan! Puolen tunnin päästä on jo myöhäistä.

ELLIDA (Katsoo pelokkaasti ja tutkivasti häneen.) Minkätähden te pidätte niin järkähtämättömästi kiinni minusta?

TUNTEMATON. Etkö sinä tunne samoin kuin minä, että me kaksi kuulumme yhteen.

ELLIDA. Tarkoitatteko sen lupauksen tähden?

TUNTEMATON. Lupaus ei sido ketään. Ei miestä eikä naista. Kun minä niin järkähtämättömästi pidän kiinni sinusta, tapahtuu se sentähden etten muuta *voi*.

ELLIDA (Hiljaa ja vavisten.) Miksi ette tullut ennen?

WANGEL. Ellida!

ELLIDA. Oi, — tätä, joka vetää ja kutsuu ja kiehtoo — tuntematonta kohti! Koko meren voima on siihen koottuna!

(Tuntematon astuu aidan yli.)

ELLIDA (Peräytyy Wangelin taakse.) Mitä te aiotte? Mitä te tahdotte?

TUNTEMATON. Minä sen näen ja kuulen, Ellida, — sinä siis valitset lopulta minut.

WANGEL (Astuu häntä vastaan.) Minun vaimollani ei ole mitään valittavana. Minun asiani on sekä valita hänen puolestaan — että varjella häntä. Varjella niin! Ellette suori tiehenne täältä — pois maasta — ja pysy iäksi poissa — tiedättekö mikä teitä odottaa?

ELLIDA. Ei, ei, Wangel! Ei niin!

TUNTEMATON. Mitä te minulle voitte?

WANGEL. Minä vangitutan teidät pahantekijänä! Nyt heti! Ennenkun ehditte laivaan! Sillä minä tiedän tuosta murhasta, joka tapahtui Skjoldvikissa.

ELLIDA. Oi, Wangel — kuinka sinä voit —!

TUNTEMATON. Sitä minä odotin. Ja sentähden — (Ottaa povitaskustaan revolverin) — sentähden varustin itseni tällä aseella.

ELLIDA (Heittäytyy Wangelin eteen.) Ei, ei — älkää tappako häntä! Ennemmin sitten minut!

TUNTEMATON. En sinua enkä häntä. Ole huoletti sen puolesta. Tämä on vain omaan tarpeeseeni. Sillä minä tahdon elää ja kuolla vapaana miehenä.

ELLIDA (Kasvavalla mielenliikutuksella.) Wangel! Suo minun sanoa se sinulle — sanoa tässä, hänen kuullensa! Sinä voit tosin pidättää minut täällä! Sinullahan on siihen valta ja keinot sen käyttämiseen! Ja niinhän sinä aiot tehdä! Mutta minun mieleni — kaikki minun ajatukseni, — kaikki minun kaihoni ja toiveeni, — niitä sinä et voi sitoa! Ne lentävät ja liihottelevat — pois siihen tuntemattomaan maailmaan, — johon minä olin luotu — ja jonka sinä olet minulta sulkenut!

WANGEL (Hiljaisen tuskallisesti.) Minä näen sen, Ellida! Askel askeleelta liu'ut sinä minun käsistäni. Ja tuo rajattoman ja äärettömän — ja saavuttamattoman kaipuu — se se pimentää lopulta sinun mielesi kokonaan.

ELLIDA. Oi niin — minä tunnen sen lähestyvän — mustin, äänettömin siivin!

WANGEL. Mutta se ei saa tapahtua. Mikään muu pelastus ei ole mahdollinen. Minä ainakaan en näe muuta. Ja sentähden — sentähden puran minä — puran kaupparamme tällä hetkellä. — Nyt voit sinä siis valita tiesi vapaasti — vapaaehtoisesti.

ELLIDA (Tuijottaa häneen hetken sanattomana.) Onko totta, — totta, — mitä sanot! Tarkoitatko sinä sitä — sisimmästä sielustasi!

WANGEL. Tarkoitan — sisimmästä sielustani, revityn sydämeni pohjasta.

ELLIDA. Ja *voitko* sinä sen tehdä! Voitko antaa sen tapahtua!

WANGEL. Voin. Minä voin, sillä minä rakastan sinua niin suuresti.

ELLIDA (Hiljaa ja vavisten.) Niin lähelle sinun sydäntäsi olisin siis tullut!

WANGEL. Sen ovat vuodet ja yhteiselämä tehneet.

ELLIDA (Lyö kätensä yhteen.) Ja minä — joka olen ollut niin sokea!

WANGEL. Sinun ajatuksesi olivat muussa. Mutta nyt — nyt olet täysin vapaa minusta — ja minun omaisistani. Nyt sinun oma oikea elämäsi voi jälleen päästä oikeille raiteilleen. Sillä nyt sinä saat valita vapaaehtoisesti. Ja omalla vastuullasi, Ellida.

ELLIDA (Tarttuu päähänsä ja tuijottaa eteensä, Wangelia kohti.) Vapaaehtoisesti — ja omalla vastuulla! Myös omalla vastuulla? — Siinä se ero on!

(Kuuluu laivakelLon läppäys toistamiseen.)

TUNTEMATON. Kuuletko, Ellida! Nyt soitetaan viimeistä kertaa. Tule siis!

ELLIDA (Kääntyy häneen, katsoo kiinteästi ja sanoo voimakkaalla äänellä.) Tämän jälkeen minä en lähde teidän kanssanne.

TUNTEMATON. Etkö lähde!

ELLIDA (Tarrautuu kiinni Wangeliin.) Ah, — en koskaan minä lähtisi tämän jälkeen!

WANGEL. Ellida, — Ellida!

TUNTEMATON. Siis lopussa?

ELLIDA. Niin — iäksi lopussa!

TUNTEMATON. Minä sen näen. Tässä on jotain, joka on voimakkaampi kuin minun tahtoni.

ELLIDA. Teidän tahtonne ei enään mahda mitään minulle. Minulta te olette kuollut mies, — joka on noussut meren pohjasta ja palaa sinne takaisin. Mutta minä en enään pelkää teitä. Enkä myöskään tunne vetoa teihin.

TUNTEMATON. Hyvästi, rouva. (Hypähtää yli aidan.) Tästä hetkestä te olette vain haaksirikon muisto minun elämässäni. (Menee vasemmalle.)

WANGEL (Katsoo häneen hetken.) Ellida — sinun mielesi on kuin meri. Siinäkin on vuoksi ja luode. Mikä sai aikaan tämän muutoksen?

ELLIDA. Oi, etkö sinä siis ymmärrä, että muutoksen — että muutoksen täytyi tulla — kun sain vapaaehtoisesti valita.

WANGEL. Ja tuo tuntematon — se ei enään sinua houkuttele?

ELLIDA. Ei peloita eikä houkuttele. Minä olisin voinut katsoa sitä silmiin, — olisin voinut astua siihen, — jos vain itse olisin tahtonut. Minä olisin voinut valita sen. Sentähden voin myös kieltäytyä siitä.

WANGEL. Minä alan ymmärtää sinua — vähä vähältä. Sinä ajattelet ja tunnet kuvissa. Sinun meren kaipuusi ja ikäväsi — se, mikä sinua vetää häneen — tuohon vieraaseen mieheen, — se on kaikki ollut heräävän ja kasvavan vapausvaatimuksen ilmausta sinussa. Ei muuta.

ELLIDA. En tiedä, mitä siihen vastaisin. Mutta sinä olet minulle hyvä lääkäri. Sinä löysit, — ja sinä uskalsit käyttää sitä oikeata lääkettä, — ainoaa, joka minua saattoi auttaa.

WANGEL. Suurimmassa hädässä ja vaarassa me lääkärit uskallamme paljon. — Mutta nyt sinä siis jälleen tulet minun luokseni, Ellida?

ELLIDA. Rakas, uskollinen Wangel, — nyt minä jälleen tulen sinun luoksesi. Nyt minä voin tulla. Sillä nyt minä tulen sinun luoksesi vapaaehtoisesti, — vapaaehtoisesti — ja omalla vastuullani.

WANGEL (Katsoo häneen sydämellisesti.) Ellida, Ellida! Oi, — kun ajattelen että nyt me kaksi saamme elää kokonaan toinen toisemme hyväksi.

ELLIDA. — Ja jakaa muistotkin! Sinun muistosi ja minun muistoni ovat yhteisiä.

WANGEL. Niin, eikö totta, rakkaani!

ELLIDA. — Ja molempien lastemme hyväksi, Wangel.

WANGEL. Sinä sanot meidän lapsemme!

ELLIDA. Heidän, joita minä en omista, — mutta jotka minä tahdon voittaa.

WANGEL. Meidän —! (Suutelee iloisena ja kiireesti hänen käsiään.) Oi, — kiitos, kiitos siitä sanasta!

(Hilde, Ballested, Lyngstrand, Arnholm ja Bolette tulevat vasemmalta puutarhaan.)

(Samanaikaisesti näkyy kaupungin nuorta väkeä ja kesävieraita polulla, sen ulkopuolella.)

HILDE (Puoliääneen Lyngstrandille.) Mutta katsokaa — hän ja isä näyttävät kuin vasta kihlatuilta!

BALLESTED (On kuullut edellisen.) Nythän on kesä, pikku neiti.

ARNHOLM (Katsoo Wangeliin ja Ellidaan.) Nyt englantilainen lähtee.

BOLETTE (Menee aidalle.) Täältä sen näkee paraiten.

LYNGSTRAND. Viimeisen kerran, tänä vuonna.

BALLESTED. Koht' on kaikki salmet jäässä', niinkuin runoilija sanoo. Se on surullista, rouva Wangel! Ja nythän me menetämme teidätkin joksikin aikaa. Huomennahan te muutatte Skjoldvikiin, kuulin.

WANGEL. Ei, — siitä matkasta ei tulekkaan mitään. Me olemme tänä yönä päättäneet toisin.

ARNHOLM (Katsoo vuorotellen toisesta toiseen.) Oh, — todellako!

BOLETTE (Tulee näyttämön poikki.) Isä, — onko se totta!

HILDE (Menee Ellidaa kohti.) Sinä siis jäät meille!

ELLIDA. Jään, rakas Hilde, — jos sinä minusta huolit.

HILDE (Ilon ja itkun vaiheella.) Oi, — huolinko minä —!

ARNHOLM (Ellidalle.) Tämä käänne on odottamaton —!

ELLIDA (Hymyilee vakavasti.) Nähkääs, herra Arnholm —. Muistatteko, — me puhuimme siitä eilen? Koska ihminen nyt kerran on muuttunut maa-eläjäksi — ei hän löydä enään tietä — takaisin mereen. Eikä merielämään.

BALLESTED. Mutta juuri niinhän on käynyt minun merenneidolleni!

ELLIDA. Jokseenkin niin.

BALLESTED. Ero on vain siinä, että *merenneito* — *hänelle se on kuolemaksi*. Ihmiset sitävastoin — ne voivat aklam-akli-matiseerautua. Niin, niin, — minä vakuutan, rouva Wangel, — ne voivat a-kli-matiseerautua!

ELLIDA. Niin, vapaaehtoisesti he sen voivat, herra Ballested.

WANGEL. Ja omalla vastuullaan, rakas Ellida.

ELLIDA (Ojentaa hänelle reippaasti kätensä.) Juuri niin.

(Suuri höyrylaiva soluu hiljaa pitkin vuonoa. Rannempaa kuuluu torvisoittoa.)

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MERENNEITO: 5-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.